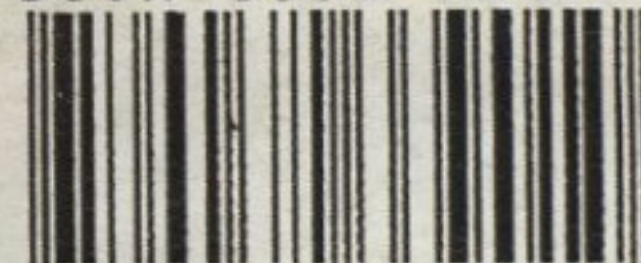

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија
40.00 ATS, Шведска 28.00 SEK, Македонија 65.00 ДЕН,
Словенија 250 SIT, Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00
HRK, БиХ 2.00 KM, Грчка 750 GRD, 2.00 ЦГ DEM

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВНИК

26. 10. 2001. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIII • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2594

КЛЕОПАТРИНА

ПОСЛЕДЊА
ИГРА

ВРЛИ НОВИ СВЕТ

Сат
може
све

МАЧ
У
КАМЕНУ

ОТКРИВЕНА
СТАРА
ТАЈНА

За све од 7 до 107

Фирма

Веровали или не!

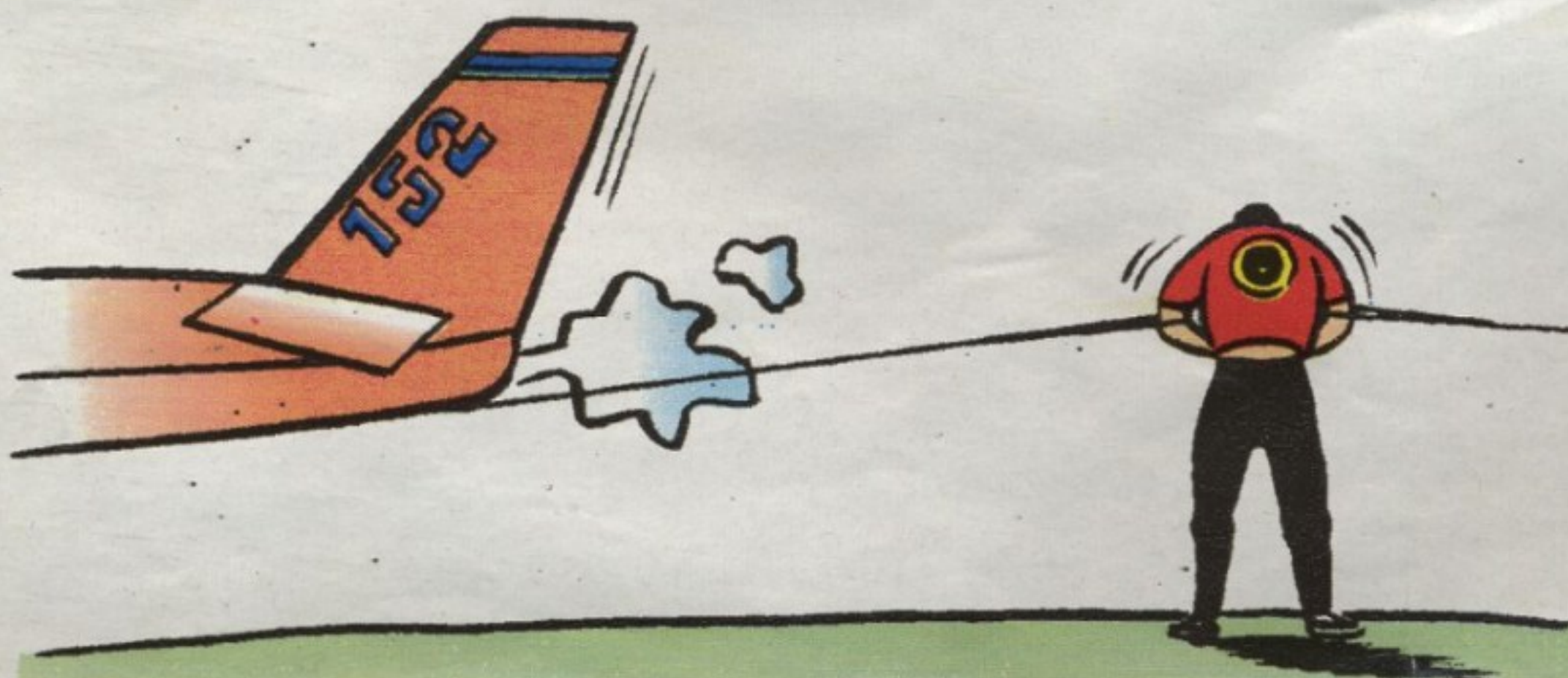
148 ЦВЕТОВА
НАРЦИСА
ПОЈЕО ЈЕ ЗА
1 САТ

АТОЛ БАНДМ
ИЗ
НОРФОЛКА
У ЕНГЛЕСКОЈ
1987.
ГОДИНЕ.

СИНАМОН,
ПАС ВОДИЧ СЛЕПИХ,
ПРОБДЕО ЈЕ 7
ГОДИНА ИСПРЕД
БОЛНИЦЕ

У ЈЕДНОМ ГРА-
ДУ У ШПАНИЈИ
У КОЈОЈ ЈЕ ОД
СРЧАНОГ УДА-
РА ПРЕМИ-
НУО ЊЕГОВ
ГОСПО-
ДАР.

СНАГОМ МИШИКА СПРЕЦИО ЈЕ
ПОЛЕТАЊЕ ДВА ЈЕДНОМОТОРНА
АВИОНА

СТЕНЛИ ПЛЕСКАН ИЗ ЈУЖНОГ
БРОНСВИКА У ДРЖАВИ ЊУЈОРК ТАКО
ШТО ИХ ЈЕ УЖАДИМА ВЕЗАО ЗАРУКЕ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

••• у Енглеској је све до 1857. године прогонство било озакоњена казна. Већина непожељних житеља бивала је прогнана у Аустралију, нешто мање у Америку. Ова казна није стизала само злочинце, већ и нераднике, скитнице, просјаци и све који нису имали стално пребивалиште ■

••• велика француска списатељица Маргарет Јурсенар, која је умрла 1987. године, била је прва жена у историји Француске која је постала члан славне Француске академије. Изабрана је 1980. године ■

••• према једном новинском тексту из 1907. године, кинески државник који би добро обавио своје задатке добијао је као признање пауново перо.

Постојале су три врсте овог одликовања: перо са једним блиставим, шареним окцем, са два и са три. До почетка 20. века само је један мандарин заслужио перо са три ока ■

••• на једној од висоравни у средишњем делу Северне Америке налази се такозвани „кратер Барингер“, огромно удубљење широко 1265 и дубоко 175 метара откривено тек 1891. године. Према последњим проучавањима, кратер је настао пре око 27.000 година када је ту пао метеорит тежак 2 милиона тона састављен од чистог гвожђа и никла ■

••• Републику Сан Марино у средњој Италији основао је, по предању, каменорезац из Далмације који се звао Мар-

ко. На простору који данас заузима Сан Марино, под његовим вођством окупили су се и ту настанили припадници хришћанске вере избегли пред прогоном цара Диоклецијана ■

неки зећеви
vole Nesquik
čokoladno mleko
više i od
šargarepe.

ЗАБАВНИК

26. 10. 2001.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

КОД ПОЦЕПА ГАЋА

– То је по моди из 1900. године, не-
зналице!

И поред каткад грубог понашања,
доктор Стојимировић био је душа од
човека, легенда старог Београда.
Скоро 30 година провео је као лекар

О Смедеревцу доктору Душану
Стојимировићу причали су с
поштовањем не само стари Бео-
грађани, него и аустријски
окупаторски војници у граду.

Први светски рат затекао је
доктора Стојимировића на дужности
управника Душевне болнице у Београду.
Једног дана непријатељски војници
упали су у болницу и убили
портира, а њега затворили.
Спасао га је шеф америчке мисије
доктор Рајан. Убедио је
окупаторске власти да без
присуства доктора Стојими-
ровића нико не може да
заустане пацијенте
да не нахрупе у
град и начине не-
ки белај.

– Једноставно,
они га воле! – ре-
као је. – Само ње-
га слушају.

Аустријски за-
поведник зами-
слио се и схва-
тио да је доктор
Рајан у праву.
Стојимировић је
пуштен из при-
твора. Чак му је
обећано да није-
дан аустријски
војник неће да
ступи у болницу.

Тако је током
целог Првог
светског рата
Психијатријска болница у Београду
била једина слободна територија у
Србији, или екстериторија, како се у
шали говорило.

Опет бежите из школе

Доктор Стојимировић, добричина,
какав је био, летео је фијакером с јед-
ног на други крај града и пружао по-
моћ болеснима. Иако интерниста, тру-
дио се да помогне и кад су у питању
биле болести које нису спадале у ње-
гову специјалност. Говорило се да је
сјајан дијагностичар и да је у стању да
препозна болест по задаху пацијента.

Када је рат минуо, добри доктор
Стојимировић био је још више омиљен.
Писао је лекарска уверења за за-
пошљавање, ђацима правдао недола-
зак на наставу („Опет бежите из шко-
ле, мангули!“), а кад није био у болни-

четири

Доктор
Душан
Стојимировић

Човек који је скоро тридесет година провео као
лекар у Психијатријској болници на Губеревцу
постао је легенда

Родна кућа доктора Стојимировића. Кућа данас не постоји, срушена је.

ци, увек је могао да се нађе преко пу-
та ње, у кафани „Код поцепаних гаћа“!
Мала неугледна кафана налазила се
тик уз данашњу бомбама оштећену
зграду Савезног секретаријата уну-
трашњих послова у Улици кнеза Ми-
лоша.

Лекарске услуге које је пружао
људима у граду никада није наплаћивао.

– Не зову ме људи од беса, него од
муке! – говорио је.

Био је кицош без премца. Нарочито
је полагао на дугачке бркове. На
задиркивања је одговарао:

интерниста у Психијатријској болници
на Губеревцу у Београду. Касније је
постао управник.

Болница на крају града

Губеревац, узвишење при крају ле-
ве стране Улице кнеза Милоша, идући
од Немањине према Топчидеру, по-
стоји и данас. Болница је највећим де-
лом премештена у Ковин. Место је
уступила новоподигнутој згради Ре-
публичког министарства унутрашњих
послова која је такође оштећена бом-
бардовањем 1999. године.

САВЕШНИ
ЗАБАВНИК

26.10.2001.

Некада се Улица кнеза Милоша називала Шеталиште јер су ту о празницима и недељом шетали млади официри и удаваче у пратњи мајки. Шеталиште се простирало од „Лондона“ до Немањине улице која је првобитно би-

НИХ

Доктор Куниберт је умро 1851, а Душан Стојимировић рођен у Смедереву двадесетак година касније. Мајка га је дала на сапунџијски занат, али он није хтео ни да чује за то. Извесно време радио је код рођака у Турн Северину, а онда побегао кући у Смедерево. Више га је привлачио господски живот. Уз италијанске раднике који су градили смедеревски крај научио је италијански језик, а као лекар научио је око хиљаду речи шпанског од пацијената Јевреја.

Парастос у Врњачкој Бањи

У седамнаестој години даноноћно је учио француску и немачку граматику јер је већ тада одлучио да иде у Беч или Париз на студије медицине.

Илустровао
Брана
Јовановић

ла Чубурски поток. Када је 1884. године Србија добила железницу, поток је затрпан. Уместо њега ту је сада била Немањина улица чиме је омогућено да Улица кнеза Милоша продужи према Топчидеру.

Улица кнеза Милоша споро је насељавана. Зато је указом кнеза Михаила Обреновића и предвиђено да се Психијатријска болница подигне далеко од града, на Губеревцу. За првог управника постављен је италијански лекар Бартоломео Куниберт кога је у Београд довео лекар кнеза Милоша Вита Ромита, такође Италијан.

Случај је хтео да Стојимировићу неки лађар повреди око. Запутио се у Беч да постане очни лекар. На несрећу, разболео се од туберкулозе и прекинуо студије медицине. Препоручен му је боравак на мору. У Задру му се није допало. Скрасио се у Дубровнику. Ту је упознао конте Гоца који га је заволео због дружељубиве и веселе природе. Он га је увео у дубровачко друштво господе и богаташа.

Знајући да ће умрети од туберкулозе, Стојимировић је почео разуздано да живи. Ноћи је проводио или за карташким столом или на теревенкама. Чешки бадавација и милионер Шкода,

који је јахтом стигао у Дубровник, пратио му је друштво у распојасаности.

Али, Стојимировићу се здравље поправљало, угојио се и окрепио. Вратио се у Беч и 1896. године дипломирао на медицинском факултету.

Оскудевајући у лекарима, српске власти су га сељакале: Крупањ, Лазаревац, Гуча... У Психијатријској болници на Губеревцу у Београду запослио се 1908. године.

Августа 1915. године испред Народног позоришта пала је бомба док се Стојимировић возио фијакером. Страдала су оба коња, а доктор прошао без огреботине. Пребачен је у болницу ради рутинског прегледа. Београдом, а потом муњевито и целом Србијом пронела се вест да је погинуо. Стојимировић је ожаљен, а новине у Нишу објавиле су и некрологе. У Врњачкој Бањи и Јагодини држали су му парастос.

Исте, 1915. године, по наређењу министра унутрашњих дела морао је да се стара о седам разних болница. Истовремено је постављен и за старатеља 500 умоболних особа.

Пошто је после Првог светског рата основао психијатријске болнице у Топоници и Ковину, доктор Стојимировић је једног дана унео силну пометњу у Београд. Пресељавајући део болнице са Губеревца у Ковин, провео је поворку болесника кроз Београд. Корачао је на челу, а два пацијента лево и десно од њега носила су државну и заставу Црвеног крста. Певали су, а он срећан узвикивао:

– За мнош, децо, за мнош!

Унезверени Београђани су бежали. Град се смирио кад су болесници укрцани на брод за Ковин.

Доктор Стојимировић основао је мензу за студенте медицине и помагао младе лекаре. Сате је проводио на очној клиници тешећи слепе. Наравно, без поклона није ишао.

Памти се догађај са Нушићевим братом Николом. Човек се разболео, а родбина позвала доктора Стојимировића да га прегледа и пропише лек. Уместо да оде код Николе, Стојимировић је болеснику послао келнера из једне кафане.

– Да идеш код овог болесника и да му предаш ову флашу црног вина и три флаше пива. Прегледај га! Ако има температуру, дај му пиво, а ако му је хладно, скувај му вино и нека попије чашу!

Народу је објашњавао:

– Човек је као шпорет, мораш да га чистиш сваки трећи дан!

Доктор Душан Стојимировић умро је августа 1956. године. Није имао потомака. Све забелешке о Београђанима предао је сестрићу Милану Јовановићу који је из поштовања према ујаку свом презимену додао његово, а од бележака сачинио књигу „Силуете старог Београда“ чију грађу и ми користимо.

Душан Стојимировић сахрањен је на смедеревском гробљу

Миленко Тодоровић

Будућност у коју смо закорачили

ВРЛИ НОВИ СВЕТ

Сведоци смо како се пророчанства Олдоса Хакслија обистињују, а слике из његовог романа прелазе у нашу збиљу. Шта ли нас све чека у том новом свету?

Педесетих година двадесетог века прослављени британски писац Олдос Хаксли написао је фантастичну повест „Врли нови свет“ (The Brave New World) која је веома брзо доживела велики број издања и још се налази на листи сто најчитанијих светских романа. Као добар посматрач свакодневице, Хаксли је извео више закључака о будућности људског рода и у свом роману приказао нимало лепу слику човечанства. Његов опојни песимизам изражен у овој књизи многи су у то време критиковали.

Данас, пак, врло често помислимо на овај роман гледајући како се Хакслијева пророчанства једно за другим остварују и како наша планета у новом миленијуму почиње да личи на његов нови свет. Свет бетонских мегалополиса из којих је природа потиснута, електричних књига које се не праве од хартије, генетске контроле рађања, владавине технолошког друштва, све су то само слике које су из Хакслијеве књиге прешле у нашу збиљу.

Какав је заиста наш свет данас, у новом веку?

Планета депресије

Под депресијом углавном подразумевамо нерасположење, тугу или незадовољство. Мало када о депресији говоримо као о болести, али лекари тврде супротно. Према овогодишњем извештају Светске здравствене организације (WHO), на нашој планети од болести депресије оболело је око 400 милиона људи. Она је означена као изузетно озбиљна здравствена невоља у свету, одмах иза сиде и срчаних обољења.

Депресија је болест генетског порекла коју изазивају стресне околности у свакодневном животу. Велики број

људи спада у критичну групу у чијим је генима записана могућност развоја ове болести. Напори и сукоби које доноси свакодневни живот само су подстрек да се болест развије. Према подацима WHO, депресија је подједнако заступљена на свим континентима, међу богатима, али и међу сиромашнима. Једини континент на коме је забележен приметно мањи број оболелих је Африка.

Да је депресија опасна душевна болест, говори и податак да људи оболели од ње брзо губе вољу и наду, нарушава се одбрамбена моћ организма, а у крајњим стадијумима болести рађа се жеља за најгорим – многи су склони да дигну руку на себе. Годишње у свету самоубиство изврши милион људи, а покуша око десет милиона. Тренутно се депресија налази на петом месту најсмртоноснијих болести човечанства, одмах иза срчаних обољења. До 2020. године депресија ће се попети на друго место узрочника смрти, тврде стручњаци WHO.

Свет вештачких бића

Чувени физичар Стивен Хокинг покренуо је расправу о новом погледу на вештачку интелигенцију и генетски инжењеринг. Говорећи за немачки часопис „Фокус“, он упозорава на изузетно брз развој вештачке интелигенције изражавајући бојазан да бисмо могли доживети дан када ће машине завладати људима. Хокинг зато предлаже да људи искористе знања о генетском инжењерингу и преправе свој ДНК материјал како би људска врста могла да прати развој робота и остане водећа врста на планети.

Осим унапређивања људског генетског кода, Стивен Хокинг залаже се и за сајбер технологију по којој би се људи и машине повезивали. Веза између мозга и компјутера омогућила би да ве-

штатка интелигенција увећава људску, а не да јој се супротставља, каже Хокинг.

Електронске књиге

С друге стране, научници посвећени развоју нове врсте робота отпочели су биохемијске опите који би требало да доведу до нове генерације биолошких робота. На универзитету у Сасексу, у Великој Британији, развија се најновији тип неуронских мрежа које надзиру рад робота и засноване су на начину рада мозга инсеката и других примитивних организама. Досадашња искуства са моделима неуронских мрежа почивала су само

на електричним, али не и на хемијским особинама мозга.

Велики број заговорника вештачке интелигенције поздравља ову нову замисао верујући у преимућства вештачких бића. Професор Јанг Венг са универзитета у Мичигену тврди да је дошло време да направимо роботе који би се развијали на темељима еволуције и могли да живе независно од људи. Он сматра да ће овакав развој робота омогућити да се човеку нађе замена на досадним и незанимљивим пословима. Ипак, извесно је да нема бојазни да би овако управљане машине биле опасне по људски род и да су пре

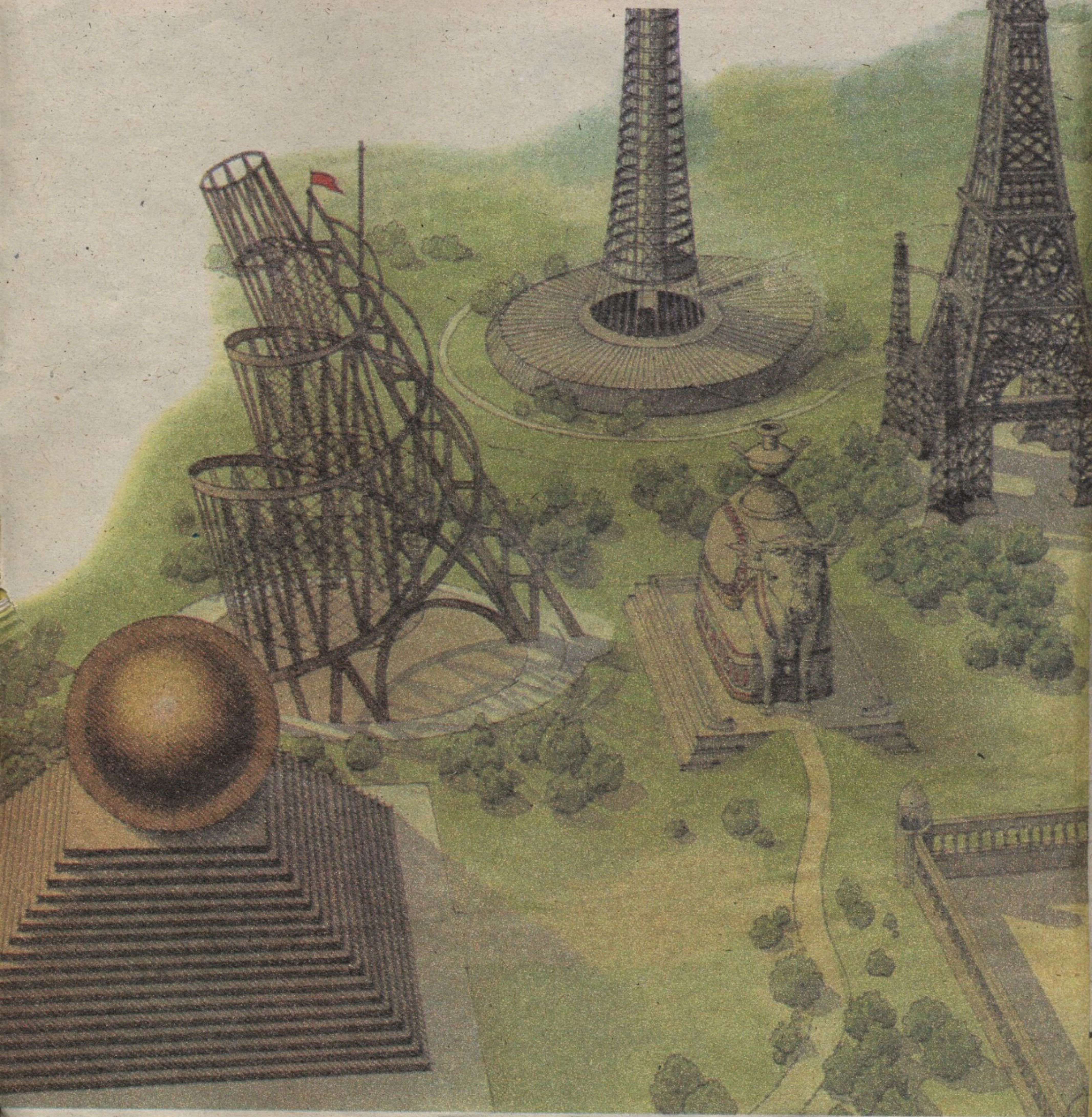
свега корисне човеку.

Навикли смо да свакодневно видимо како поједини технички производи доспевају најпре у рекламе, а потом се у кратком року усељавају и у наше домове. Подсетимо се да пре само десет година мобилни телефони нису постојали, као и да свима добро знани CD није старији од једне деценије, да и не говоримо о DVD технологији, Интернету, лептоп рачунарима... Ново технолошко достигнуће понекад потискује неке нама драге старе производе, али се углавном брзо навикавамо на преимућства нових технологија.

Ипак, да ли ћемо моћи да заборавимо на старе добре књиге од хартије и

заменимо их електронским? Истина је да су бројни истраживачки тимови у Сједињеним Америчким Државама деценијама покушавали да направе електронску књигу, али су хартија и штампана реч дуго одолевале искушењима. Хартија је, чини се, незаменљива. Две америчке компаније објавиле су ових дана да су решиле „задатак“.

„Цирикон медији“ и „Е-инк корпорација“ развиле су сличне минијатурне капсуле „електронског мастила“ испуњене црним раствором са додатком белих честица. Циљ је да се у електричном пољу беле честице крећу из једног дела капсуле у други стварајући тако црне и беле области.

те. Он је са двојицом својих колега пратио стање на Земљи и тврди да је од 1990. године, када је последњи пут из васионе посматрао нашу планету, еколошко стање планете очигледно погоршано. Нису само угрожене тропске шуме, него и огромна подручја око најгушће насељених области на Земљи.

Климатске промене услед ефекта стаклене баште нису више само неизвесна будућност. Британски биолози недавно су указали на чињеницу да је клима на Острву значајно промењена. Примећено је да

Олдос Хаксли – шта је писао и шта нам се догађа?

Овакве капсуле успешно су повезане са пластичном електроником која управља „електронским мастилом“ и поставља га на еластичну пластичну хартију. По речима доктора Пола Дрзака из „Е-инк корпорације“, ово је први пут да се „електронско мастило“ појави на нечему што није крути дисплеј (какве имамо на сатовима и рачунарима) и сматра да је у питању епохално откриће. Прва употреба е-мастила била је у развоју електричних саобраћајних знакова и уличних реклама.

Могуће је записати било шта по таквој пластичној хартији и мењати њен садржај само притиском на дугме, а Џон Браун из компаније „Ксерокс“ сматра да бисмо ускоро могли очекивати да на једном листу имамо читаву књигу и да ситна електроника на његовој позадини мења садржај који читамо. С друге стране, велики број издавача, чак и они који су наклонени новим технологијама, дају прилично уздржане оцене о овом мастилу. Остаје да видимо да ли ће оно ипак заменити новине, часописе и најзад књиге.

Упозорења и лептири селице

Брз технолошки развој доноси и нарушавање равнотеже природе. Да је еколошка слика планете забрињавајућа, показују и најновији извештаји са ISS-а, Међународне свемирске станице. Френк Кулбертсон, командант треће посаде која је од августа до децембра у такозваној Експедицији три на овој станици, посебно упозорава на еколошку слику плане-

се лептири селе у северније крајеве, а топловодне рибе све су ближе оабама на северу, пошто клима постаје све топлија. По речима Криса Томаса, професора биологије на универзитету у Лидсу, британска деца ускоро ће моћи да виде нове врсте лептира какве су живеле само на континенту. С друге стране, примећене су и значајне физиолошке промене код неких врста инсеката и риба, што је последица пораста просечне температуре океана. Утврђено је да су поједине врсте лептира повећале мишићну масу за 10-20 одсто у току последњих двадесет година.

Оазе кисеоника на издисају

Током августа 2001. године Уједињене нације су нас подсетиле на још једну штетну појаву. Постепено нестају тропске шуме које прекривају екваторијалну област планете и прави су планетарни резервоари кисеоника. Учинак тропских шума на околину је огроман. Оне одржавају климатску равнотежу, температуру, ваздушна струјања и обнављају количину кисеоника у Земљиној атмосфери. Без њих би живот на Земљи био озбиљно угрожен. Нажалост, годишње се посече око 15 милиона хектара оваквих тропских шума. Милионе квадратних километара недирнуте прашуме појели су булдожери остављајући иза себе огромна пространства на којима се сади соја или друге културе.

Према најновијим извештајима Уједињених нација, 15 држава у чијем се власништву налази више од 80 одсто

тих шума, требало би и да их заштите. Фондови и стручни тимови усредсредили су се само на ове државе. Те државе су САД, Русија, Канада, Бразил, ДР Конго, Кина, Индонезија, Мексико, Перу, Колумбија, Боливија, Венецуела, Индија, Аустралија и Палау Нова Гвинеја.

„Сматрам да ћемо ускоро сви изгубити кров над главом ако нешто не предузмемо“, каже др Клаус Тефер, извршни директор УН Програма за животну околину (UNEP) указујући да ће, наставимо ли овом брзином да сечемо шуме, ваздушне оазе нестати за мање од неколико деценија. UNEP је, иначе, развила сателитски програм за надзор великих шумских пространстава, али и стање природе на целој планети.

Терапеутско клонирање

Можда није тако далеко дан када ће, по наруџбини, моћи да се добије и неки орган. Једна савремена медицинска метода заснована на клонирању ћелија ембриона управо најављује такву могућност. Назван терапеутско клонирање, овај метод однедавно изазива велику пажњу јавности. Под њим се, пре свега, подразумева клонирање људских ембриона, група ћелија од којих настаје око 130 свих ткива у нашем телу. Овим методама од ембриона могу да се добију ткива неопходна приликом лечења разних болести. Стив Џонс са Лондонског универзитета тврди да је ово клонирање хумано и да ће лекови развијени на овај начин користити човечанству.

За разлику од клонирања људи, што су поједине земље законом забраниле, терапеутско клонирање има повољнији одјек у јавности. Од јануара 2001. британски парламент изгласао је да се методе овог клонирања одобре, што је научна јавност поздравила.

Професор Стив Џонс, на пример, предлаже да се окренемо новим технологијама и да је нехумано заустављати развој области која може довести до лечења болести какве су Алцхајмерова или Паркинсонова. Такође, каже професор Џонс, овом методом могуће је мењати и лечити механички оштећена ткива. Подсећајући да се дневно на хиљаде фетуса уништи по болницама широм планете, професор Џонс претпоставља да би вероватно и пацијенти тих клиника пристали да одбачене групе ћелија буду коришћене за истраживања.

Подршка коју терапеутско клонирање ужива ипак није општа. Могућност да се наменски стварају људска ткива често доводи до жучних расправа. Занимљиво је да је Ватикан, иако противник сваке врсте клонирања, подржао један метод добијања ћелија ембриона из плаценте који, пак, не укључује поступак клонирања и поздрављив стварање „банке плаценти“ на Римском универзитету.

Слободан Бубњевић

Осам стотина година после тајанственог догађаја који говори о витезу-испоснику и његовом мачу у камену, научници окупљени у Тоскани покушавају да реше загонетку светог Галгана.

ТАЈНА СВЕТОГ ГАЛГАНА

Живот може да буде занимљивији од бајке и да крије више тајни него било која легенда. Уколико су легенде неразмрсиво ткање сачињено од маште бројних појединаца који су током дугих векова чинили све да улепшају и надограде оно што су и сами чули или затекли, онда би историјска чињеница могла бити њена супротност: оличење

истине и једноставности. Међутим, живот није увек једноставан. Није то био ни за оног тајанственог човека који је пре осам дугих векова будућим поколењима оставио у наслеђе загонетку коју данас покушавају да реше историчари, археолози, хемичари, технолози...

О чему је реч?

На једном од узвишења планине Монте Сијепи крај Сијене у Тоскани у стени је

забоден мач. Чињенице говоре да се то догодило пре осам стотина година. Верује се да је мач ту оставио ратник испосник по имену Галгано, затим је око стене с мачем изграђена капела ротонда, грађевина кружног или полукружног облика с куполом... Решење тајне овог здања, али и мача у камену – који неодољиво подсећа на много познатији мач, онај из леген-

де о краљу Артуру и витезовима Округлог стола – сада зависи од научника.

Витез који се покајао

Поред остатака велике опатије монаха цистерцита у месту Кјуздино у Тоскани издиже се необична грађевина округлог облика. У њеном средишту је мач у стени тако да све наводи да је ротонда у ствари саграђена око мача у камену. Никакви документи о изградњи капеле, нити о мачу, нису сачувани. Али, постоји легенда. Она приповеда о витезу без мане и страха, извесном Галгану од Кјуздина. Визија коју је једном приликом доживео недвосмислено је указала Галгану како оружје више не може, нити сме, да буде његов позив и начин којим ће ходити кроз живот.

Тако је Галгано донео одлуку да остатак живота проведе као испосник. Попевши се на Монте Сијепи, извадио је из корица свој мач напијен крви многих непријатеља и, забадајући га у стену, заклео се да ће то бити знак његовог одустајања од сваког насиља. Тако је и било. Испосник Галгано умро је 1181. године, а убрзо је проглашен и за свеца. Око његовог мача саграђена је ротонда.

Легенда говори због чега је ратник одлучио да се покаје и одустао од насиља,

ЛЕГЕНДА О КРАЉУ АРТУРУ

Целокупну историју о краљу Артуру и његовим племенитим витезовима "Округлог стола" написао је сер Томас Малори 1469. или 1470. године док је био заточеник у Њугејту у Лондону. Више од пет стотина година сага о Артуру и његовим витезовима, једна од најпознатијих легенди свих времена, надахњује бројне читаоце и уметнике.

Међутим, приче о Артуру и његовој дружини одушевљавале су приповедаче и читаоце широм Европе вековима пре Малорија. За средњовековног човека Артур и његови витезови нису били измишљени ликови, већ стварни људи: живели су у неко неодре-

ђено доба у прошлости али ипак у средњовековном окружењу. Артур из легенде био је велики краљ Британије, човек племенит, одважан, правичан и великодушан. Његова краљевина звала се Логрес (велшки израз за Енглеску), владао је из свог дворца Камелота, а саветодавац му је био славни чаробњак Мерлин.

Према историји, Артур је дошао на власт као петна-

естогодишњак, после Утерове смрти. Чаробњак Мерлин сазвао је све племство у Лондону где је поставио велики четвороугаони камен и на њему наковањ. У наковањ је био пободен мач. Малори пише да су „ту стајале следеће златом исписане речи које су казивале: Ко извуче овај мач из камена и наковања, тај је правоверни и рођени краљ васколике Енглеске...“ Многи витезови чупали су узалудно мач, али га нису могли ни померити. Све док случајно није дошао дечак Артур ■

Много је легенди о краљу Артуру и витезовима Округлог стола

**Темпларски крст
на зидовима грађевине:
ко га је баш ту насликао
и зашто?**

монаси цистерцити из Бургундије, негде почетком 13. века. Витез који се одриче насиља и посвећује несрећнима, болеснима, сиромашнима и размишљању чини окосницу вере реда цистерцита. Поред тога, и трубадури, трувери, многи други путујући певачи и песници преносили су легенду о краљу Артуру и његовим витезовима. Тако је легенда стигла и до тадашње Аквитаније (француска област између Пиринеја и Атлантика). Приповеда се како је млади и храбри војвода од Аквитаније, и сам путујући певач – трувер, нестао током једног од својих ходочашћа. Неки историчари убеђени су да је војвода од Аквитаније заправо испосник који је одлучио да се заустави на планини крај Кјуздина 1150. године. Можда је управо он у Тоскану донео мит о краљу Артуру.

Тајна гробница?

Испитивањем метала утврђено је како мач светог Галгана заиста потиче из 12. столећа, а капела ротонда помиње се у историјским документима почев од 13. века. Када су посебним методама испитивања подвргнуле цигле из капеле, показало се како је она старија но што се мислило, те да је саграђена између 1183. и 1185. године. Шта то значи? Или су за изградњу капеле коришћене старе цигле или је на помолу још једна тајна коју треба одгонетнути.

Још једно изненађење дошло је из ка-

али не и како је успео да забоду мач у стену. Да ли је мит о Галгану можда само италијанска верзија легенде о краљу Артуру?

Крајем септембра у Кјуздину је управо поводом тосканског мача у камену одржан научни скуп на ком су се окупили најугледнији италијански научници. Том приликом предочени су и резултати научних истраживања и опита обављених на том месту.

Када су мач извадили из стене, научницима је одмах

Мач у камену који се налази у италијанском градићу Кјуздино, крај Сијене. Према легенди, мач је припадао витезу Галгану који га је ту оставио у 12. веку. Испитивања су показала да мач потиче управо из тог времена.

било јасно да је то чињено и раније. Према њиховом мишљењу, то су урадили вандалаи током 20. века. Међутим, успели су да ишчупају само дршку. Сечиво је остало забодено, те нико није могао да га помери ни за милиметар... Да ли због тога што је и италијански чудесни мач зачаран?

Испитивањем је утврђено да је сечиво „залепљено”

за стену топљеним оловом. Али, Галгано није био тај који је свој мач заробио у камену: и то се догодило у новијој историји, пре стотинак година. Још живи легенда да је све до првих година 20. века било могуће извући мач светог Галгана из стене. Онда се неко досетио да га залепи...

Верује се да су легенду о Галгану донели заправо

Из зидова ротонде светог Галгана извађене су цигле и испитан је њихов састав. Резултат је показао да је грађевина настала 150 година раније него што се мислило

Капела из 14. века украшена фрескама Амброџа Лоренцетија које приказују мач у камену

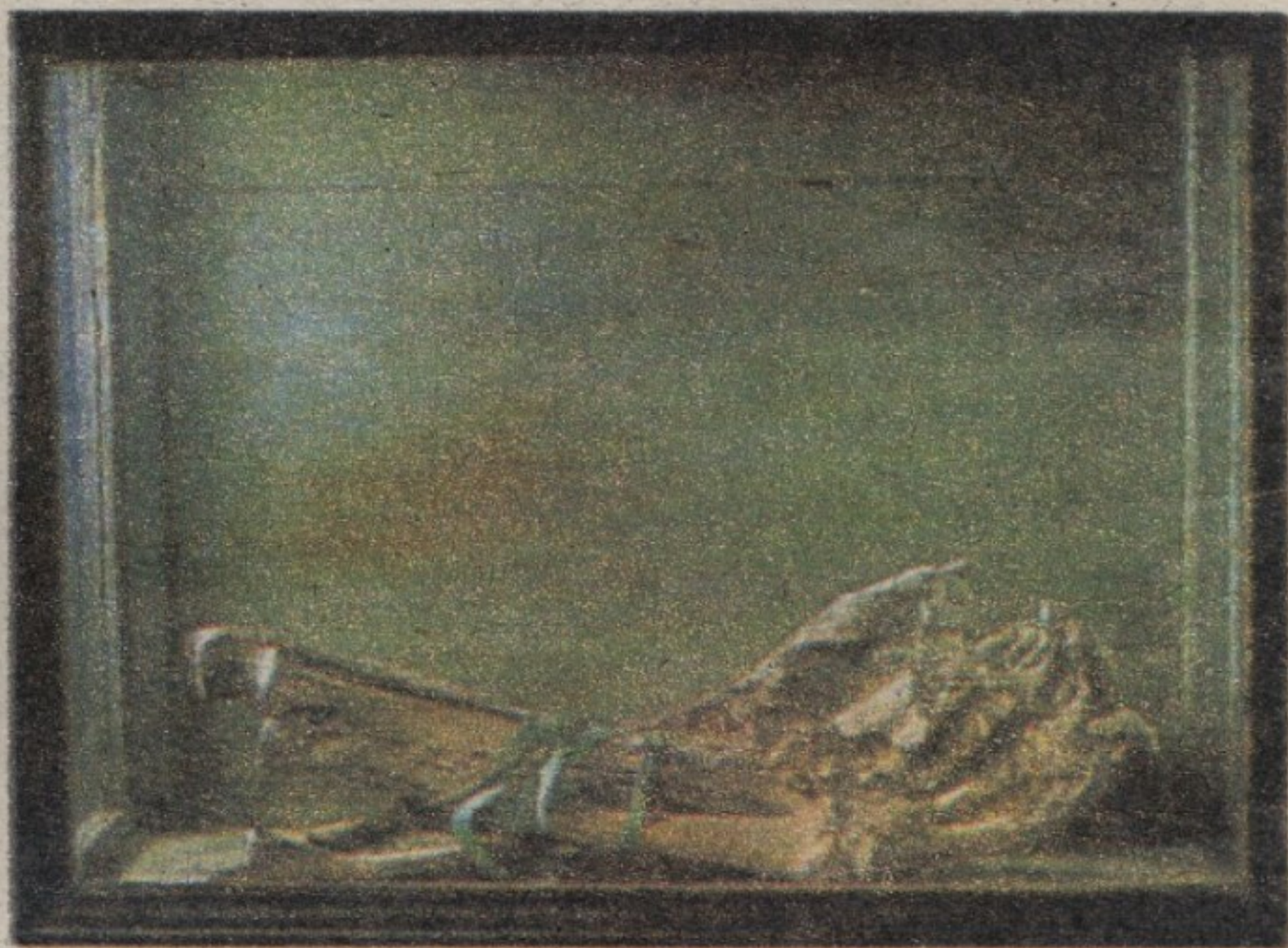
Мач у стени налази се у самом средишту грађевине кружног облика

Неочекивано откриће: крипта испод ротонде

Здање у ком се чува тоскански мач у камену

На зидовима предворја ротонде откривен је цртеж и на њему темпларски крст

Кости шаке које се чувају у куполи изграђеној поред ротонде светог Галгана. И оне потичу из 12. века.

Дришка мача светог Галгана која је два пута ломљена, шездесетих година 20. века, а потом 1991. године.

Постоји још једно важно откриће везано за мач светог Галгана. На поду северне стране грађевине откривена је необична избочина, а да нечег испод има, потврдио је и георадар. Истраживачи су на том месту почели да копају и на дубини од два метра наишли на удубљење

правоугаоног облика дугачко два метра и двадесет, а широко метар и двадесет центиметара. Да ли је то био саркофаг? Да ли су нашли гробницу светог Галгана?

Чини се да су све претпоставке сада могуће. Па чак и да је ово било место на ком су се састајали темплари, легендарни витезови калуђери, чувари светог Гра-ла. Јер, на самом улазу у ротонду налази се насликан темпларски крст

М. Опјановић

ЗАБАВНИК

26.10. 2001.

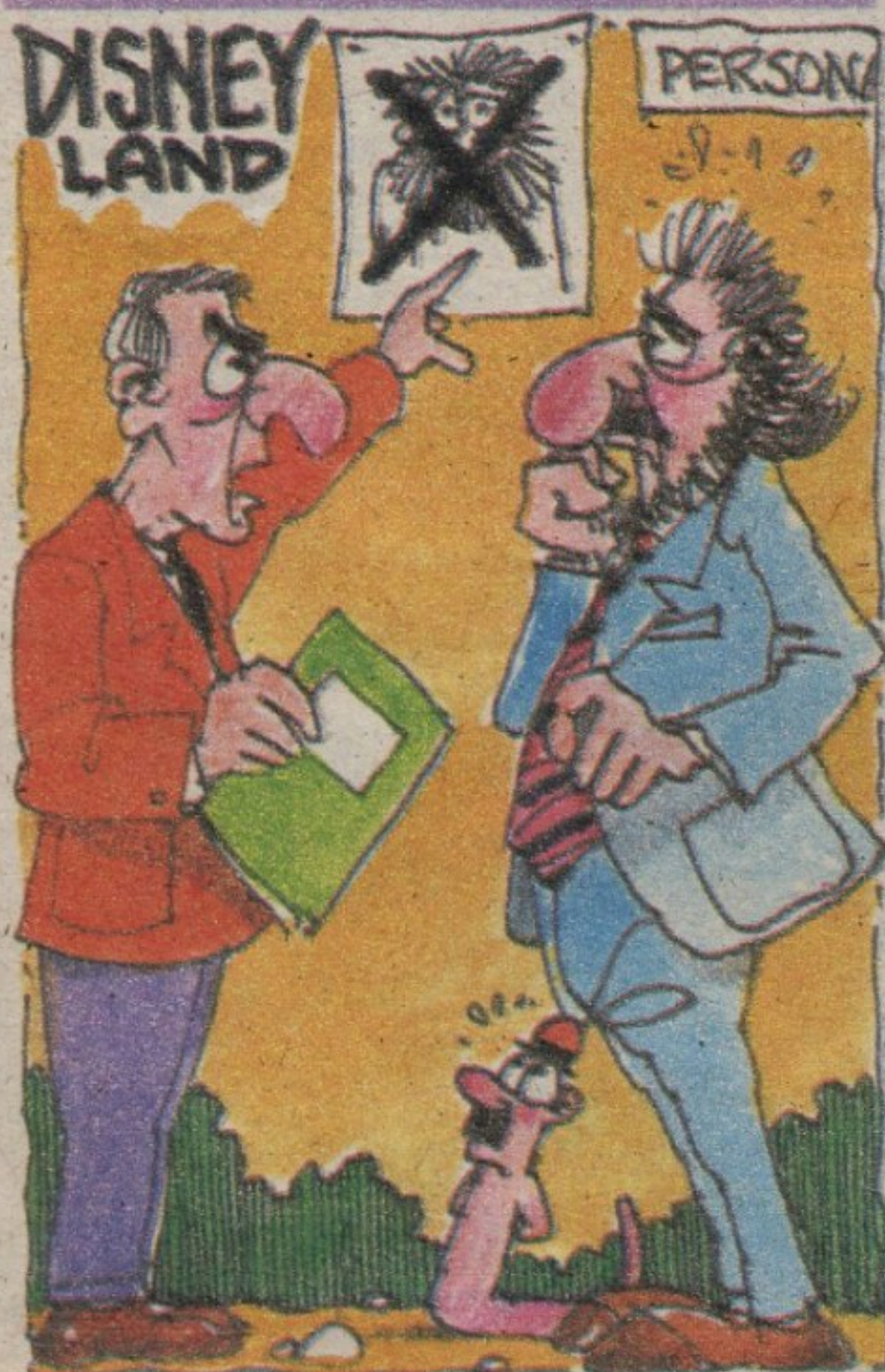

Дечак вади мач из наковња у цртаном филму „Мач у камену“ Дизнијеве продукције

БРКОВИ ДА, БРАДА НИКАНО!

Мушкарци су одахнули. У марту 2000. године у све „Дизниленд“ паркове широм света стигао је допис у ком управа дозвољава да запослени мушкарци, уколико то желе, пусте бркове. Иако су, као што се зна, лице Волта Дизнија красили брчићи, овај велики маг цртаног филма одлу-

чио је још 1957. године да запосленима забрани да пуштају косу, браду, бркове, зулуфе. Свих дванаест хиљада запослених морало је да поштује строге прописе кад су изглед и облачење у питању. Мушкарци су морали да долазе на посао свеже избријани и подшишани, а жене ни данас не смеју да се појаве неуобичајено очешљане или с непримерено обојеном косом ■

ОТКАЧЕНИ ПЕВАЧ

Мајкл Џексон познат је по непредвидивом понашању. Црни певач који је низом операција и третмана све учинио да има што светлију боју коже, извесно време више од свега волео је да посећује „Дизниленд“. Да га многобројни посетиоци не би приметили, сваки пут би се маскирао у другу особу. Кад му је досадило да измишља одела и маске, одлучио је да се прерушава у старца у инвалидским колицима. Тако је преко реда могао да уђе у парк Паје, Микија и Шиле ■

СВЕ ИМА СВОЈ ПОЧЕТАК

Бил Хјулит и Дејв Пакард послушали су савет Фредрика Термина, професора на Стенфорд универзитету. Уместо да после завршених студија почну да раде за неку велику компанију, зар није боље, саветовао им је Термин, да сами почну да праве електронску опрему. И

тако су у гаражи куће у Адисон авенији број 367 Пакард и Хјулит, са уштеђевином од 1538 долара, отпочели посао. Две године напорно су радили у гаражи величине три и по са пет и по метара у калифорнијском граду Пало Алто пре него што су добили прву поруџбину од Волта Дизнија. За цртани филм „Фантазија“ Хјулит и Пакард направили су аудиоосцилатор. Можда ова прича не би била вредна помена да ова гаража није постала синоним настанка Силиконске долине, средишта највећих светских умова електронике и компјутерске технологије ■

ЦИНОВСКА ПИТА

У кућама енглеских племића Божић није могао да се замисли без циновске пите. За ову кулинарску фантазију било је потребно не само велико умеће, већ и подужи списак неопходних намирница. Више од седамдесет килограма брашна, десет килограма бутера, четири гуске, два кунџа, четири дивље патке, две дивље и шест питомих шљука, четири јаребице, два говеђа језика, шест голубова и седам косова. На велику жалост племића, на истеку средњег века прављење ове пите, теже од осамдесет килограма и пречника готово три метра, било је укинута законом ■

Илустровао Зоран Петковић Петко

Сат Може

Ручни сат некада су родитељи куповали деци на поклон „за сва времена“. Данас сат има велики број несвакидашњих улога. Кућиште часовника постало је прави мали „по-

лигон“ за испробавање најразличитијих материјала као што су титан, керамика...

Захваљујући микроелектроници, за основни задатак сата – показивање времена

Од обичног уређаја за показивање тачног времена справица на човековој руци постала је чудо технике: с њом може да се телефонира, фотографише, да се плаћају рачуни, слуша музика...

– остаје изузетно мало простора. Ова предност отвара готово неслућене могућности да ручни сат добије још неку улогу.

Најсавременија компјутерска техника уграђена у ручни сат претворила је ову справу у покретни центар везе с моћним дигиталним светом. Стручњаци предвиђају да ће у будућности сат и компјутерска мрежа на пла-

нети расти руку под руку и да ће мали уређај на руци постати место сусретања савремене технологије.

Најновији ручни часовници омогућавају власнику да преко њега телефонира или да се укључи на Интернет, уз помоћ часовника на руци у сваком тренутку може да се слуша омиљена музика или радио-станица, а у блиској будућности он ће бити и нека врста кредитне карти-

Krajnje je vreme da popijem Nesquik!

це. „Наоружан“ малом антеном, сат ће бити у сталној вези с рачунским центром у банци што ће власнику омогућити да подиже новац с банковног аутомата или плаћа рачуне у продавници

СВЕ

САТОФОН

Вочфоун (сатофон) изврсна је комбинација сата и телефона која ће потпуно потиснути мобилни телефон. Нова справа са минијатурним микрофоном и звучником извршаваће свако говорно наређење газде позивајући задати број телефона.

Батерија је довољна за 90 минута разговора. Вочфоун фирме „Самсунг“ дугачак је седам центиметара, а тежи свега 50 грама ■

СНИМАК СА ЗГЛАВКА РУКЕ

Фирма „Касио“ направила је занимљиву комбинацију сата и камере. Иако је изузетно мали – 40x52x16 милиметара – апарат је чудо технике – фотографише, копира и памти адресе снимљеног мотива или човека.

Приликом фотографисања минимонитор служи за фокусирање мотива, а снимање се обавља притиском на мало дугме. На овом малом уређају могуће је сачувати, на пример, 100 портрета. Инфрацрвеним зрацима запамћена слика пребацује се на кућни рачунар после чега је штампање фотографије веома једноставно.

Једина мана сата-камере је прилично мутна слика ■

НАЈМАЊИ ВОКМЕН НА СВЕТУ

У комбинацији с минијатурном слушалицом, сат фирме „Касио“ претвара се и у вокмен. На малом екрану може да се прочита име песме и певача. Најмањи вокмен на свету музику „усисава“ из компјутера или са Интернета ■

САТ – „ЧУВАР“

Часовник може да се претвори и у поузданог чувара аутомобила. Преко сата може да се укључи систем за заштиту возила, па чак и појача звук аларма. У продаји овај мали чувар стаје нешто више од 200 немачких марака ■

ЛИЧНИ СЕКРЕТАР НА РУЦИ

Ручни сат може да буде и лични секретар. Часовник фирме „Касио“ има бројне могућности које су од велике помоћи пословном човеку: показује датум, време, распоред дневних и недељних састанака...

Овај сат у стању је да „разговара“ с другим сличним часовником и с њим размењује пословне податке ■

„УЛАЗНИЦА“ ЗА МУЗЕЈ ИЛИ БИОСКОП

Сат који отвара врата музеја и биоскопа направила је фирма „Своч“. Микрочип у часовнику „нахрањен“ је најважнијим подацима о власнику које електронски читачи на улазу лако препознају. После тога притиском на мало дугме успоставља се веза с најближом банком у којој власник сата има рачун и новац за карту одмах се пребацује новом кориснику ■ Ж. Р.

На
судбинској
раскрсници

КИБОРГ ИЛИ

По рођењу сам човек, али то је пука случајност. У нашој је моћи да мењамо људску врсту и ја верујем да је на нама да то и урадимо. Ево зашто.

Августа 1998. године у руку ми је уграђен силиконски компјутерски чип који је рачунару на Катедри за кибернетику Универзитета у Редингу на коме радим као професор од 1988. године омогућио да прати моје кретање кроз зграду факултета.

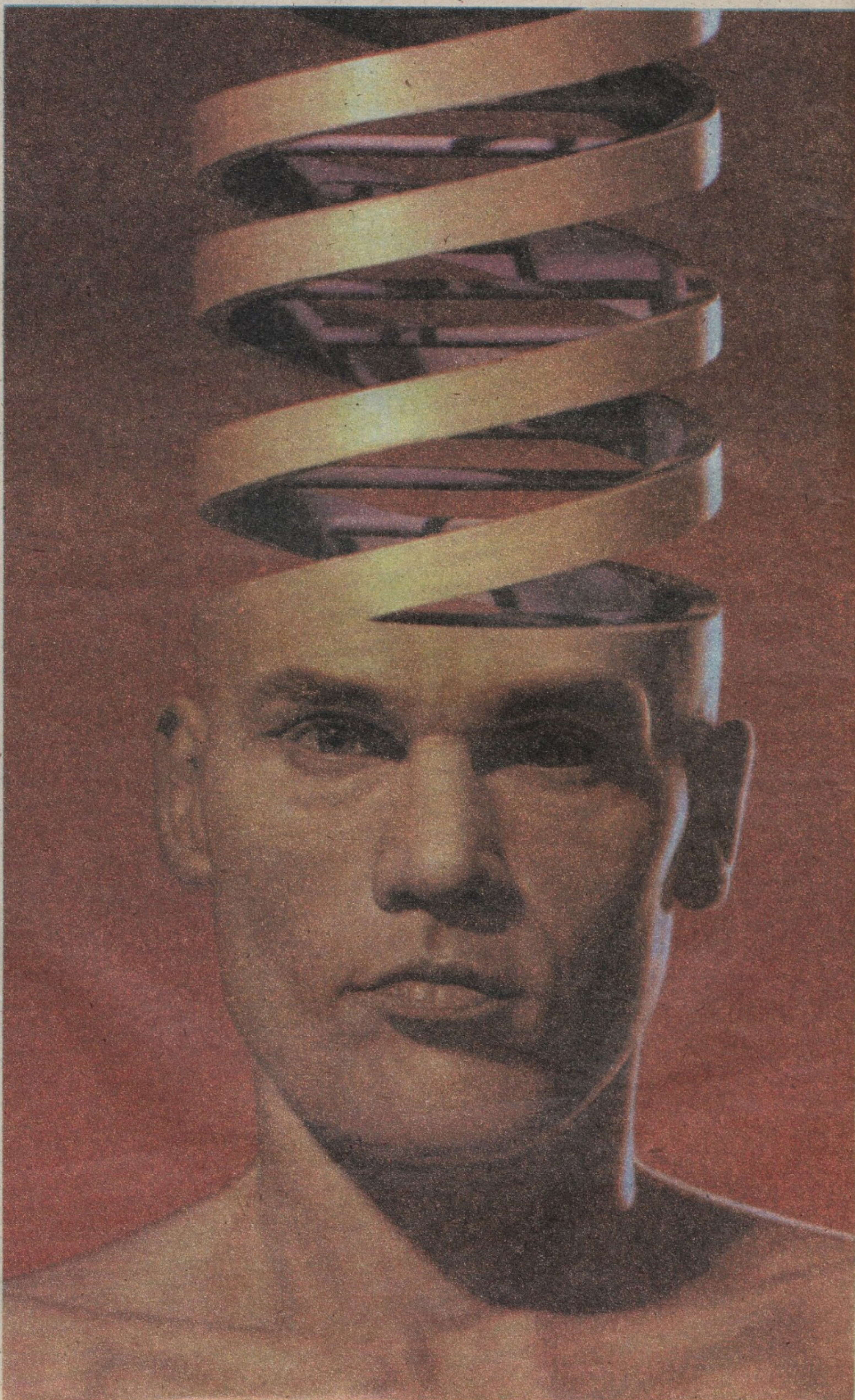
Чип је до низа преносника распоређених по факултету слао радио-сигнале које су ови прослеђивали до компјутера. Током девет дана, колико је опит трајао, у Редингу су се, на изглед, догађала чуда. Врата су се преда мном отварала сама од себе, светла палила и гасила, рачунар у мојој лабораторији укључивао се како прекорачим праг поздрављајући ме са „Добар дан, професоре“.

Циљ опита био је да покаже да ли је размена података између трансплантата (чипа пресађеног у људско тело) и рачунара могућ. Показало се да јесте.

Ово су речи Кевина Ворвика, професора кибернетике на Универзитету у Редингу, удаљеном стотинак километара од Лондона. Након првог експеримента којим је у августу 1998. године узбуркао светску научну јавност спрема се да, буде ли све у реду, највероватније овог новембра изведе још смелији подухват: „Пројекат киборг 2.0“, како га је назвао.

Шта нам се овог пута спрема?

Овога пута силиконски чип ће бити непосредно повезан са нервима у мојој левој руци, а податке које чип прикупи радио-сигнали ће прослеђивати до рачунара и потом назад, до моје руке. Свима нам је познат учинак који никотин или алкохол имају на људски мозак, али не знамо како би мозак реаговао када бисмо га подстицали електронским сигнаlima који су истоветни учинку никотина

ШИМПАНЗА ВА БУДУЋНОСТИ?

Ви видите шта ћете, први човек на свету који је провео девет дана с компјутерским чипом уграђеним у леву руку нема недоумица. Будућност је у врсти на пола пута између људи и рачунара...

Кибернетичар Кевин Ворвик: човек који верује да ћемо у будућности, уместо да их изговарамо, мислити лажи.

и алкохола на одговарајуће тачке у њему.

Процеси који се одвијају у мозгу по природи су електрохемијски, а никако искључиво хемијски. Значи ли то да бисмо електронским путем могли да наведемо мозак да реагује као да је заиста изложен дејству алкохола или никотина, а да при том избегнемо пратеће штетне последице?

Шта је циљ „Пројекта киборг 2.0“?

За почетак, усредсредимо се на моторику. Шта се дешава када, рецимо, померим палац леве руке? Какве то сигнале мозак шаље до нерава у руци како бих ја померио палац на ову или ону страну? Чип би требало да забележи те сигнале и да их проследи до главног рачунара који ће их, пошто их обради и смести у меморију, послати назад, надражујући нерве да понове дати покрет. Исто би могло да се примени и на све друге покрете тела, па и на ход.

Наш крајњи циљ далеко је сложенији: какве су могућности да створимо електронске копије чулних надражаја?

Значи ли то да ће се, можда, и бол преносити електронски?

У једној фази опита намеравамо да сигнале бола из моје руке проследимо до компјутера, похранимо у меморију и затим пошаљемо назад у руку. Покаже ли се

да је то могуће, хоће ли то значити да ћемо једнога дана бити у стању и да се заувек ослободимо бола? Разуме се, за сада првенствено радимо на томе да забележимо и електронски обрадимо „шифру“ бола. Да га изазовемо помоћу рачунара.

Какви су изгледи да једнога дана електронски шаљемо на даљину и размењујемо чак и осећања?

У овом тренутку бес и стрес једина су два осећања с учинком на нервни систем који нам је познат. Велики је питање како би мозак протумачио те сигнале и реаговао на њих након што их рачунар обради и у виду електронских сигнала проследи назад, до мозга.

Уколико у првој фази опита не буде никаквих потешкоћа с мојим чипом (августа 1998. многи су страховали да би стаклени силиконски чип уграђен у професорову леву руку могао да попусти, распрсне се, и да га, можда, чак кошта главе), моја супруга Ирена одлучила је да и сама учествује у пројекту као добровољац. Протекне ли све како очекујемо, у Иренину руку биће уграђен силиконски чип истоветан оном који је уграђен мени.

Значи, размена електронских сигнала између људи?

Да, надамо се да ћемо успети да сигнале од нервног система једне пошаљемо до нервног система друге особе, можда чак и пре-

ко Интернета. За сада ћемо покушати да утврдимо да ли мој бол може да се пренесе на Иренину. Хоће ли она осетити исто што и ја?

До сада још нико није покушао да успостави овакву везу. Ја верујем да ће наше истраживање утрти пут непосредној комуникацији – од мозга до мозга. Ипак, за сада нисам спреман за чип у мозгу...

Уколико се то оствари, то би значило да бисмо, пре или касније, сви једног дана могли да се споразумевамо помоћу телепатије, преноса мисли на даљину! Колико би то изменило свет? Значи ли то да више не бисмо могли да се лажемо?

Уместо да изговарамо лажи, мислићемо их. Постојећи начин споразумевања, говор, спор је и подложен грешкама. Могућност да се споразумевамо искључиво помоћу мисли изузетно је узбудљива. Најпре бисмо, вероватно, морали да научимо како се то ради, као што учимо да ходамо. Можда ће то ићи лакше него што очекујемо, можда не. Још не знамо да ли оно на шта ја мислим када, на пример, помислим на сладолед одговара мислима неке друге особе. Једно је извесно: говор је старомодан и превазиђен начин споразумевања између људи и да ни су му одбројани!

Верујете ли да би имплантати могли да нам омогуће и да искусимо туђу смрт?

Претпостављам да би и то могло да буде донекле изводљиво. Да се прикључимо на бар део онога кроз шта дотична особа пролази у тренуцима док је тело издаје. Рад мозга не замире као руком одсечен након клиничке смрти. Да ли то значи да бисмо осећали да је особа жива и онда када она буде фактички мртва, заиста не знам.

Шта би све ово могло да значи за будућност људског рода?

Ако мене питате, ради се о даљем развоју врсте. У једном тренутку далеке прошлости шимпанзе су се издвојиле од остатка животињског света и омогућиле настанак људског рода. Сада се поново налазимо на судбинској раскрсници – на једној страни људи, на другој киборзи. На вама је да одлучите где бисте да се сврстате. Уколико се определите за то да будете шимпанзе будућности, останите такви какви сте, не дајте да вам пресађују чипове! Што се мене тиче, ја бих радије да будем киборг.

(www.адреса:www2.cyber.rdg.ac.uk/kevinwarwic/home.html) ■

М. И.

Кад судбина помеша карте

Неспретно и уплашено на позорницу Харлемске опере у Њујорку изашла је једна седамнаестогодишња девојка.

— Следећа такмичарка на нашем конкурс за младе таленте зове се Ела Фиццералд. Она ће нам плесати — наговестио је водитељ приредбе.

У том тренутку збило се нешто необично. Девојка му је нешто дуго шапутала на уво, а он је, и сам сада збуњен, објавио:

— Поштована публико, млада дама је променила одлуку. Мис Фиццералд неће нам играти, већ певати.

Три и по минута касније салом се проломио громогласан аплауз кроз који су се пробијали захтеви: бис, бис, бис! Ела Фиццералд освојила је прву награду. Те вечери почела је њена величанствена каријера. Највећа певачица цеза свих времена често је касније препричавала овај догађај никад не пропуштајући да каже како је то био „миг судбине“.

Јесмо ли једно велико ништа?

Ниједна друга појава у нашим животима није повезана са толико супротних осећања као „судбина“. Питање шта је судбина, разуме се уз питање да ли она заиста постоји, доживљава од-

Судбина изнад наших глава на танком затегнутом ужету: у рукама држи патњу и срећу спремљене за људе. Тако је италијански сликар Аделки-Рикардо Мантовани (рођен 1942) замислио савремену богињу судбине.

судбина нема никаквих обзира, а још мање сажаљења према нама, људима.

С тим мишљењем није се лако помирити. Јесмо ли заиста једно велико ништа? Да ли су наш живот и смрт без икаквог значаја? С тим мислима људима је одувек било тешко да живе и стога су они још у најстарије време нашли утешно објашњење: и живот и смрт сваког човека је судбина, нешто што га прати од рођења па све до краја бивствовања и што уопште не зависи од њега.

Стари Грци положили су људску судбину у руке Мојра, божанских бића која одлучују како ће живот неког човека протећи. Оне испредају човекове нити живота и пресецају их кад његов век истекне.

Манфред Луркер, немачки историчар религије, бавио се и

Да ли је случај заиста случајан или је део неког плана неба и богова?

недавно неку врсту бума, нарочито међу младима.

Један од првих одговора на ово питање дат је још у шестом веку пре наше ере. Дао га је кинески филозоф Лао Це: „Небо гледа на људе као на псе од сламе“, пише он. Пси од сламе били су сламни украси за неке празнике исплетени у облику паса који би после славља били избачени на улицу и крај којих су или преко којих су људи равнодушно пролазили. Другим речима:

проучавањем веровања у судбину. Он објашњава да човекову судбину коју, по веровањима, сваки човек мора да одживи, одређују три суђаје од којих зависе све године што га очекују и време кад ће им откуцати последњи час. Суђаје у грчкој митологији зову се Лахезис, Клото и Атропос.

Мојре по митологији, а и по народном веровању данашњих Грка, посеђују свако новорођенче да би одлучиле какву ће судбину дете

имати, каже немачки филолог Херберт Јенингс Розе.

Парке и Норне

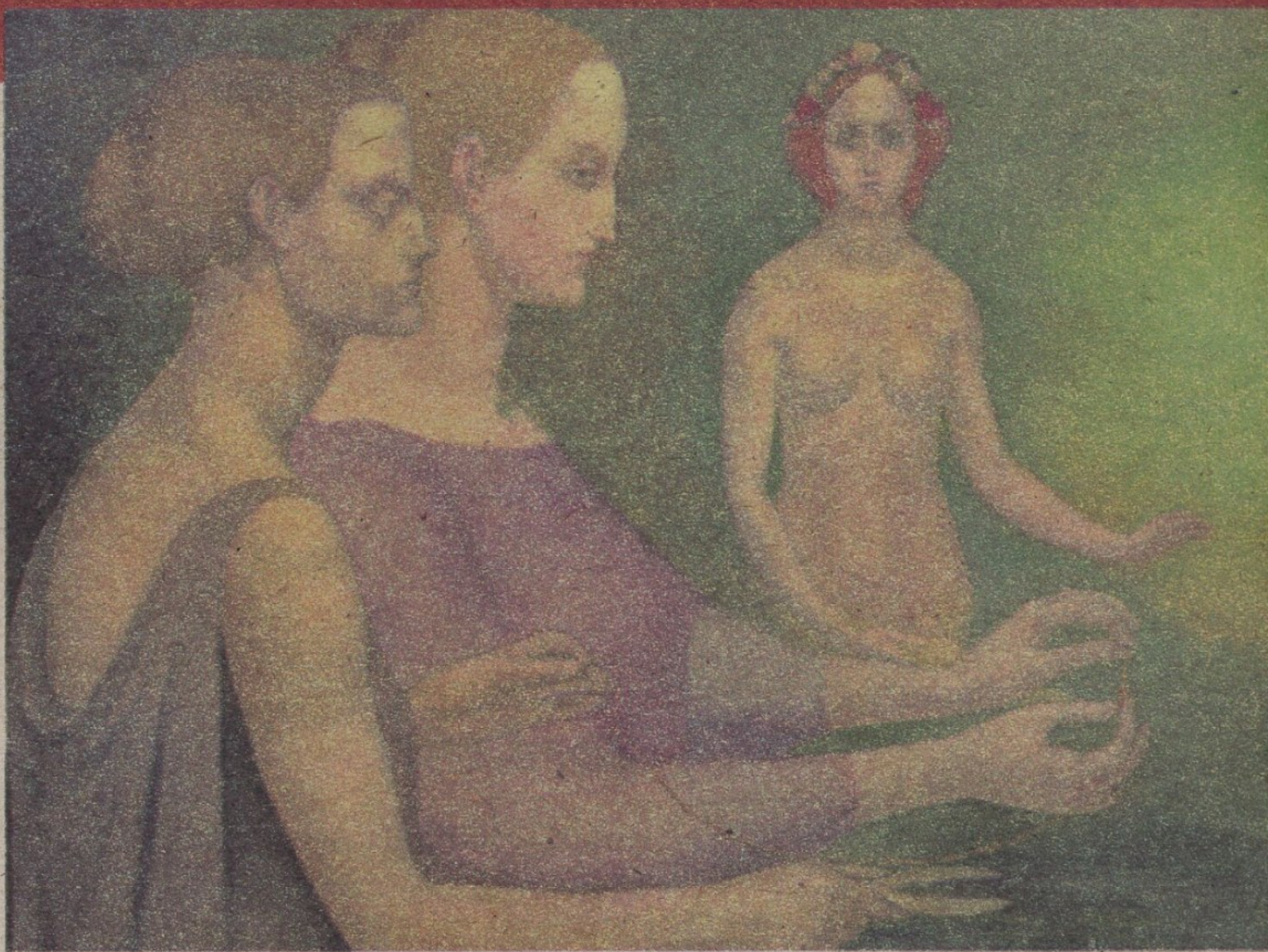
Римљани су богиње које одређују судбину називали Паркама. Било их је три: Парка, Нона и Декума. Код старих Германа судбину људи плету Норне које живе под корењем свемирског јасена угдрасила. Њихова имена су Урд, Ферданди и Скулд која значе Прошлост, Садашњост и Бу-

дућност. И Норне испредају судбину: дају живот, одређују његов ток и трајање и пресецају испредену животну нит кад дође крај.

У античким митовима снага судбине повезана је с душом која је одређује и пре но што човек дође на свет. Грчки филозоф Платон (428-348 пре нове ере) зове ту судбину „парадеигма“ — нацрт за план живота. Судбина је, по њему, неодвојив део нашег живота за који

нам је додељен невидљиви сапутник – даимон – глас који одвраћа од рђавих и злих дела. Према Платону, сваки човек долази на свет с невидљивим двојником који га доживотно прати, одређује му начин живота и животне побуде. Он је „добри дух“ који у последњем трену спречава несрећу, он је „случај“ који се стара да сретнемо жену или мушкарца свог живота, он је оно надахнуће које је Елу Фицджералд одвратило од играња и усмерило на певање.

А хришћанство? Оно уместо суђаја нуди једног Бога (ипак као Свето тројство) који воли људе и жели им све најбоље, који се брине о сваком њиховом тренутку и не прави разлику између богатог и сиромашног, роба и господара. Оваква слика о милостивом и милосрдном Богу допринела је бр-

зом ширењу хришћанства. Платонов добри дух, даимон, није имао шта да тражи поред таквог Бога, па је временом поистовећен са сотоном поставши своја супротност – демон.

Ипак усуд!

Тек у хришћанству судбина се поистоветила с Богом. Овакво тумачење жи-

„Старе“ богиње судбине: за Римљане су то биле Парке. Слика белгијског сликара Емила Фабрија (1865–1966) приказује (у средини) Клото која испреда нит судбине. Крај ње чекају Атропос да би те нити у прави час пресекла, а у позадини је Лахезис која човеку додељује ток судбине.

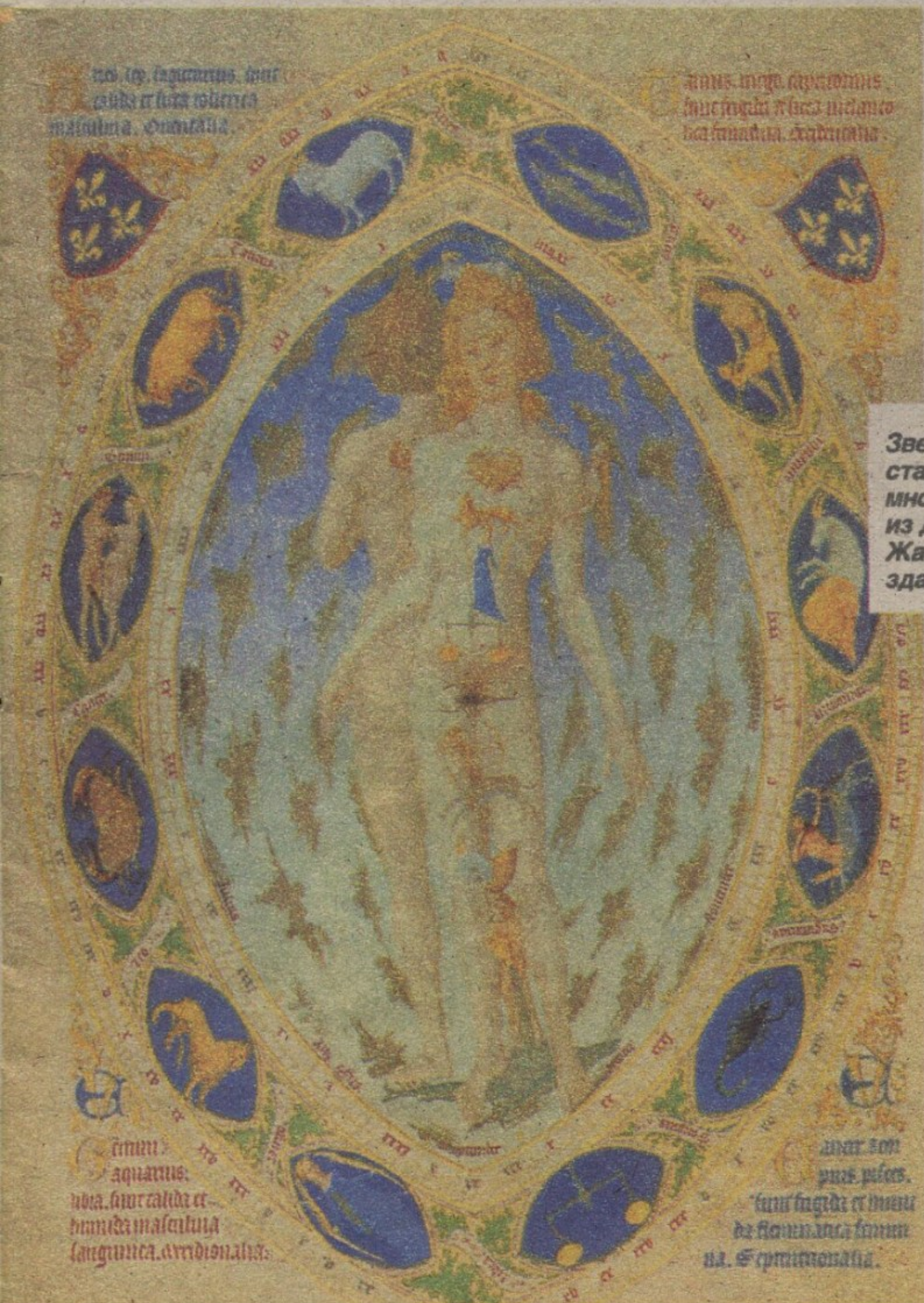
Само, једнима су за ковање живота дате голе шаке, а другима дрвени или гвоздени чекић. За савременог човека не постоји неко ко бди над његовом судбином, добрих духова више нема. Њихову улогу човек мора да преузме на себе.

На једном скупу научника одржаном ове године у Хамбургу професор Петер Виперман рекао је између осталог:

– Улазимо у доба у ком је судбина постала роба. Уз помоћ новца може се постићи и добити све у најбољем могућем облику: здраво и складно тело у теретани, осећања на каучу психијатара или психолога, лепота у козметичким салонима, везе међу половима у брачним саветовалиштима. А душа?

Ипак, филозоф Артур Шопенхауер једном је рекао: „Судбина мења карте, а ми играмо“. Они који прихвате то мишљење живе знатно лакше јер су помирили са оним што им је судбина доделила ■

К. В.

Звезде одређују човекову судбину – старо је веровање које и данас има много присталица. Ова илустрација из дневника француског војводе Жана де Берија приказује утицај звезде на човеково тело.

вота постало је људима блиско јер је доносило и једноставна и прихватљива правила: водим ли живот угодан Богу, он је према мени милостив; згрешиш ли у нечем, могу га умилостивити мањом или већом жртвом, молитвом и покајањем, па ће ме он заштитити од удараца судбине. А ту судбину Бог одређује, од рођења до смрти, јер, како вера каже, чак ниједан лист не падне с дрвета мимо његове воље.

Данашњим просвећеним и цивилизованим људима страно је препуштање судбини без обзира како је замишљају. Ми, и само ми, одређујемо своју судбину. Свако је ковач своје среће.

МАЛО ЦРВЕНО СРЦЕ

Тимов отац Џон
Бероуз држи у
загрљају
Џошуу Најта

У „Ноћи вештица” 1998. године Тим се налазио у „шеви блејзеру” који је возио његов друг шеснаестогодишњи Скот Милер. Њихов аутомобил закачио је камион који се кретао брзином од 110 километара на сат, а возач је у крви имао двоструко више алкохола него што је дозвољено

Једнога дана марта 2000. године Џон Бероуз и његова жена Черил ухватили су се за руке, дубоко удахнули и ушли у малу хотелску салу у Рејлију у америчкој држави Северна Каролина. С њима су била и њихова три сина Дени, Шон и Крис, сваки висок готово два метра. Недостајао је само најмлађи Тимоти.

У сали је Џона и Черил одмах окружила група људи. Никога од њих нису познавали, а неки су допутовали с другог краја Америке само да би упознали породицу Бероуз. Пре него што је разговор замро, шездесетдеветогодишњи Хју Ламли из Камерона у Северној Каролини искорачио је и представио се.

Ламли, некадашњи надзорник у руднику, дуго је боловао од срца. Пре две и по године, после неколико срчаних удара и операције у којој су му уграђена три бај паса, он је и даље био тежак болесник. Лекари му нису давали ни годину дана живота.

То се није догодило. Био је овде, у Рајлију, у одличној кондицији и расположењу. Хвалио се да свакога дана на бициклу пређе 16 километара. „Веома сам вам захвалан”, рекао је Џону Бероузу. „Желео бих да је на свету више људи као што сте ви.”

Џон га је загрлио и осетио како му удара срце. У ствари, осетио је како ради срце његовог сина Тима.

Тимоти Бероуз одлучио је 1998. годи-

не да постане давалац органа. Картицу даваоца поносно је показао свом оцу Џону, директору у огранку компаније IBM. Џон је узео картицу и загледао се у слику свог сина. Личио је, онако разбарушен и озбиљан, на младога Џејмса Дина.

Тек када је померио палац, приметио је мало, црвено срце у доњем десном углу слике. Џон је одмах схватио шта то значи. Дуго је посматрао то срце, а

Хју Ламли приликом упознавања
са Џоном Бероузом

Боби Вестер са Черил Бероуз,
Тимовом мајком (лево). Породица
Катарине Мери Фелисио

Тимов брат Шон у сузама.
Грли га Боби Вестер

онда погледао сина у очи. „Јеси ли добро размислио о томе?“, питао га је. Тим је потврдио.

И Џона и Черил дирнуо је поступак њиховог најмлађег сина. У то време нису ни помишљали да би Тимоти стварно могао да постане давалац органа. А онда се, једва три месеца касније, догодило незамисливо.

У „Ноћи вештица“ 1998. године Тим се налазио у „шеви блејзеру“ који је возио његов друг шеснаестогодишњи Скот Милер. Њихов аутомобил закачио је камион који се кретао брзином од 110 километара на сат. Возач, двадесетпетогодишњи Оскар Мелендес, имао је у крви двоструко више алкохола него што су прописи дозвољавали.

Оба дечака претрпела су тешке повреде мозга. Мелендес је само сломио кук. Џону и Черил, који су касно увече хитно позвани у болницу, саопштено је: и Тим и његов друг су умирали. Када су дечаци издахнули, Тимови родитељи морали су да испуне његову жељу – да његове органе поклоне банци органа.

Зараза од тетоваже

У малој хотелској сали у коју су Џон и Черил ушли са синовима било је, осим Ламлија, још особа којима су Тимотијеви органи спасли живот. Све њих окупила је у Рејлију Организација Северне Каролине за давање органа.

Четрдесеттворогодишњи Боби Вестер, висок и снажан зидар из Роки Маунта у Северној Каролини, испричао је скупу како је две и по године узалуд чекао на пресађивање јетре. Он је добио заразу која се зове хепатитис С, имао је жутицу и узимао је по 20 разних лекова дневно.

Лекари су били уверени да је узрок болести била инфекција мале тетоваже коју су му 25 година раније урезали другови у војсци за успомену и дуго сећање.

Када му је један крвни суд пвкао и када је почео да пљује крв, Вестер је знао да су му дани избројани. За време шесточасовне операције Вестеру је новембра 1998. године, тако рећи у последњем часу, пресађена јетра Тимотија Бероуза. Убрзо после тога поново је био здрав човек.

После њега представио се петогодишњи Џошуа Најт из Литл Рока у Арканзасу. Он је дошао с мајком, оцем и трогодишњим сестрама близнакињама.

Џошуа је рођен с такозваним Денис-

-Дрешовим синдромом, ретком болешћу услед које бубрези губе беланчевине и долази до нарушавања одбрамбеног система. Када му је било само једанаест месеци, оба бубрега су му хируршки одстрањена и од тада је живео на дијализи. Кожа му је постала жућкаста, а дах веома непријатан. Деца на дијализи често умиру лагано од пратећих компликација.

Године 1998. осмехнула му се срећа која живот значи: добио је један од Тимових бубрега. После тога био је као поново рођен. Радио је све што и остали дечаци његовог узраста.

Нису сви који су добили Тимове органе успели да дођу на састанак у Рејлију. Шездесетпетогодишњи Вирџил Нис из Ломбарда у држави Илиноис, који је

Џон Бероуз с малим Џошуом Најтом

добио други Тимов бубрег, појео се жив што о скупу није обавештен на време и није могао да му присуствује.

Није била присутна ни Катарина Мери Фелисио, жена из Санфорда у Северној Каролини, која је добила једно Тимово плућно крило. Она је била дугогодишњи страствени пушач и добила је хронични емфизем плућа. Живела је годину и по дана после пресађивања и умрла је априла 2000. у педесет деветој години.

Њена породица, захвална и за тих годину и по дана живота које јој је омогућило Тимово плућно крило, дошла је на састанак у Рејли. „Мама би сигурно желела да дођемо и кажемо вам хвала“, рекао је Џону и Черил њен син Роберт Џуниор.

Упознали сте Тима!

Пошто су се сви присутни представили, Џон и Черил су их замолили да седну. У просторији је владала мртва тишина када су њих двоје почели да говоре.

А они су говорили о 76.000 особа широм Сједињених Америчких Држава које су се налазиле на листи чекања за пресађивање органа. И како, због недовољног броја давалаца, само једна тре-

Џон и Черил Бероуз, старе фотографије Тима Бероуза и његов гроб

ћина њих може да се нада операцији и оздрављењу док две трећине умирају чекајући одговарајући орган.

Џон и Черил највише су, ипак, причали о свом сину Тимију. Он је био најмлађи и најмањи од њихова четири сина и важио је за рођеног бунтовника. И шаловицију. Дечак који се никада није хвалио нити правио важан и који је имао бар милион најбољих другова.

„Све до данас било ми је криво што нико од вас није упознао мога Тимија“, рекла је Черил. „Ето, сада сте га упознали. Његова смрт била је више од трагедије, али смо ипак поносни што је спасао живот толиким људима. Желимо вам да одавде одете срећни као што би вам желео и Тим!“

Док су родитељи говорили, Тимова слика ишла је од руке до руке. Сви су се гануто смешили гледајући Тимово лице и, наравно, мало, црвено срце које им је променило животе. У сали је поново завладала тишина. Боби Вестер је извадио марамицу и у њу загнурио лице.

Тимов брат Шон почео је грчевито да плаче када је слика стигла у његове руке. Тада је Боби Вестер устао, пришао Шону, клекнуо пред њим и загрлио га. Плакали су заједно, загрљени.

Не постоји права реч

„Поклон живота“ Тима Бероуза био је веома драгоцен. Осим што су искоришћени сви његови витални органи – срце, јетра, једно плућно крило и оба бубрега – рођњача је пресађена четрдесетдвогодишњем човеку из Њу Џерсија и двадесетчетворогодишњој жени из Рејлија. Укупно 319 комада кожног ткива отишло је по целој земљи и добило их је око стотину пацијената.

Кости су употребљене у операцијама деветнаест ортопедских пацијената из шест америчких држава, а припремљене су и за операције вилица и зуба у још најмање дванаест држава.

Највише су добили баш они који су се окупили у хотелу у Рејлију. То је најприкладније изразио отац малог Џошуе Најта: „У енглеском језику не постоји ниједна реч којом бисмо могли да искажемо своју захвалност. Само „хвала вам“ није довољно и није оно што сећамо. То је нешто много веће и дубље у свакоме од нас“■

Б. Д.

ОПРОШТЕН ПОРЕЗ – ВЕЛИКИ ДУГ

КЛЕОПАТРИНА ПОСЛЕДЊА ИГРА

Мит о најчувенијој владарки Египта многе је уверио да се о њој зна све... Али, нађен је папирус који је лично потписала и тако су откривени неки непознати детаљи њене владавине

Једна порука, исписана грчким језиком на отвореном папирусу, недавно је узбудила све египтологе. На први поглед изгледала је готово обично, укључујући и потпис: „Γίνασθαι“. Али, пошто он са грчког може да се преведе са: „Нека тако буде учињено“, наговестила је могуће владарско порекло овог документа. Антички рукопис, обновљен у египтолошком музеју у Берлину, изгледа да је наредба коју је издала Клеопатра и лично га потписала.

Вредност и значај овог заиста изузетног списка нису, ипак, одмах уочени. Није их био свестан чак ни грчки стручњак који је документ преводио, неколико месеци пре завршетка рестаурације. Тек је недавно холандски папиролог Петер ван Минен схватио да се ради о изворној краљевској наредби потписаној Клеопатрином руком. Овај истраживач са универзитета у холандском граду Гронингу пажљиво проучавајући рукопис документа открио је да он није препис. Наиме, преписе

изворних докумената обично би радила само по једна особа, а овде је холандски стручњак открио постојање три различита рукописа, што значи да су га писале три особе. По њему, датум је вероватно исписао прималац поруке, а то би могао да буде неки високи службеник, задужен да проследи копије оригинала свим нижим службеницима (заједно са пропратним писмом у коме су била подробнија задужења). Текст саме наредбе вероватно је исписао Клеопатрин пи-

сар. А потпис, ситнији и искошенији, одише духом и изгледом примереним краљевској власти.

Ко је срећник?

Овим се не исцрпљује значај овог античког рукописа. Вредан је и сам садржај текста јер баца нови поглед на политику коју је водила кћерка фараона Птолемеја XII. Ова учена лепотица (неки то поричу) која је говорила неколико језика, па се страним амбасадорима обраћала на

њиховим матерњим језицима; није сматрана великим политичарем. У историји је описана као непоколебљива, чак и сурова, у жељи да обнови независност Египта коју је угрозио Рим. Познате су углавном њене заводничке способности из којих су проистекла савезништва са Јулијем Цезаром и Марком Антонијем (и заједнички живот). Зна се за њен сусрет са Цезаром, када је била сакривена у савијеном тепиху – ову романтичну причу забележио је Плутарх – и подметање пехара с љубавним напитком којим је добила Антонија.

Да ли је опис Клеопатриног самоубиства, гурањем руке у кошарицу са малом змијом отровницом, само машта? Зна се и за битку код Акцијума, 31. године пре наше ере, када су се сукобиле флоте Марка Антонија (Египта) и будућег римског цара Октавијана Августа. Међутим, све до појаве овог античког папируса није се помишљало да се ова чувена египатска владарка грчког порекла вешто и лукаво користила пореском политиком, то јест пореским олакшицама које је давала особама од значаја за њену земљу.

ПАЛАТА ПЛОВИ НИЛОМ

Док је Цезар боравио у Египту поред Клеопатре, у многим земљама под римском влашћу дошло је до немира. Незадовољство је расло у Шпанији, Илирији, Малој Азији, чак и у срцу царства, у Риму. Цезар је намеравао да напусти Египат и врати се у Рим, али је Клеопатра смислила начин да га задржи наговоривши га да с њом крене на путовање Нилом да би упознао и остатак земље, а не само Александрију и друге велике градове.

Цезар и Клеопатра укрцали су се на краљевски „талемегос“ (носач спаваће собе, како би се могло превести). Брод дугачак 91 метар, широк 17 и виши од 20 метара био је краљевски украшен. Покретало га је стотину веслача. На његовим двома палубама налазиле су се одаје за спавање, велика дворана за шездесет гостију, као и храм посвећен Афродити, грчкој богињи љубави. Био је раскошно украшен, у грчком стилу, и само је одаја за ручавање била у египатском.

Клеопатра је са Антонијем имала двоје деце, близанце, сина Александра Хелијуса и кћерку Клеопатру Селену. На слици је гроб Клеопатрине кћерке Селене који се налази у Алжиру, у близини града Типазе.

Свечана дворана била је изграђена од дрвета кедра и кипариса, а стубови од кипариса и украшени златом и слоновачом.

Иза краљевског брода пловило је 400 чамаца с војском римских легионара – никад се није засигурно знало да ли ће у неком тренутку бити потребни. С Клеопатром и Цезаром путовали су научници, филозофи и песници како би Цезар добио одговор на све што би га успут занимало.

По повратку у Александрију Клеопатра је родила Цезару сина Цезариона ■

ТАЈНО ОРУЖЈЕ

Да би сачувала своју земљу од поробљавања, последња владарка Египта примењивала је неуобичајене начине... Овај папирус, потписан њеном руком, открива да се користила порезима како би придобила подршку утицајних личности све моћнијег Рима.

Срећник који се помиње у Клеопатриној наредби на први поглед је необичан јер припада војним круговима. То је Публије Канидије, најутицајнији генерал у служби Марка Антонија, пореклом Римљанин. Ово краљичино наређење, исписано 33. године пре наше ере, додељује му више него издашне повластице. Дозвољава и њему и његовој деци ослобађање од пореза на извоз 10.000 артаба пшенице – око 300 тона – и на увоз 5000 амфора вина.

Куповање генерала

У време када је пореска политика за све остале житеље Египта била врло окрутна, Канидије се, поред свега, ослобађа и намета на земљу, не само коју има, него и на ону коју ће тек купити у долини Нила. Са-

Γινεσθαι
„Нека тако буде
учињено“

мо је највиша власт имала право на такве повластице. Можда је једина жеља Клеопатре била да подстакне своје житеље страног порекла да у Египту више улажу? Чини се, ипак, да је у овом случају она заузврат очекивала и нешто много значајније.

Јер, римски генерал Публије Канидије имао је значајан војнички углед који је стекао у походима на Блиски исток и Јерменију, што је описао и Плутарх. Његове посебне везе са Клеопатром доћи ће до изражаја у чувеној бици код Акцијума само две године после издавања краљичине на-

Канидија од пореза, није се знало да он уопште поседује било каква добра у Египту – истиче холандски стручњак. Папирус из Берлина расветљава тако један непознат, али битан чинилац Клеопатрине политике вођене да би се одговорило Октавијану и његовој жељи да покори Египат и сведе га на значај било које римске провинције.

За разлику од својих блиских предака који су пре ње владали Египтом и који су у страху од Рима „затрпавали“ златом његове утицајне личности, последња птоломејска владарка отишла је даље. Водила је вештију политику.

И СИН МЕЂУ БОГОВИМА

Иако је пореклом из северне Грчке, Клеопатра се ослањала на фараонску традицију Египта. Поводом рођења сина Цезариона (из везе са Јулијем Цезаром), исковала је бронзани новац. Убрзо је и свог сина укључила у култ египатских богова (виде се на барелефу из Дендере).

редбе о ослобађању од пореза. То изгледа није само случајност.

Краљица се плашила исхода ове битке иако су је и Марко Антоније и Публије Канидије уверавали у супротно. Зато је неизоставно желела да буде присутна на попришту битке. То се Антонију никако није допадало и захтевао је од ње да на исход чека у својој палати у Александрији. Канидије је био човек који је омекшао Антонија и приволео га да удовољи Клеопатри. Ако је веровати Плутарху, за ту услугу од ње је добио лепу своту новца. Можда је управо та попустљивост и Клеопатрино присуство била кобна грешка?

Везана трговина

– Пре открића овог документа, то јест Клеопатрине наредбе за ослобађање Публија

Трудила се, наиме, да привуче утицајне Римљане у Египат, а дајући им пореске олакшице примора их да бранећи своје, бране и интересе Египта. Пошто је она водила пореску политику, могла је увек да их надзире. Тако је вероватно и римски генерал морао да испуњава њене жеље како би себи обезбедио ослобађање од пореза и у будућности, а тиме и лепу добит у трговини.

Пораз код Акцијума и за њега је био кобан. Убрзо по повратку у Александрију, по наређењу Октавијана, победника, Публије Канидије је погубљен. Догодило се то само мало пре смрти владарке која га је плаћала и која је, изгледа, учинила све да крај не буде такав ■ Г. В.

Шта и како стари?

ТРИДЕСЕТЕ

Сви ми почињемо приметно да старимо већ од двадесете године, а по неким мерилима чак и раније.

КРВ. Лекарима су све донедавно сматрали да су код здравих људи сви показатељи који се тичу крви стабилни све до старости, разуме се само у случају кад нису болесни. Према најновијим сазнањима, код органа који учествују у стварању крви рано се појављују промене које доносе године: црвену (активну) коштану срж у цевастим костима замењује бела (масна), а величина слезине постепено се смањује.

СРЦЕ. Утврђено је да се обим срца сваке године смањује за једну стотинку. Мењају се и вредности срчаног ритма и артеријског притиска. Разлог није само артериосклероза, већ и постепено старење ћелија самог срчаног мишића.

ПЛУЋА. Животни капацитет плућа такође се смањује сваке године за један одсто. До промене долази и у плућном ткиву. Смањује се и количина потребног кисеоника.

ЖЕЛУДАЦ, БУБРЕЗИ, МИШИЋИ. Стварање желудачних сокова потребних за варење као и фермената у њима с годинама се постепено смањују. У узрасту од 20 до 60 година мења се и рад бубрега и то без видљивих знакова. Смањује се и мишићна снага која је обично најизразитија између двадесете и тридесете године. Способност за физички рад опада за 50 одсто између четрдесете и седамдесете године, а код старих обоја ране зарастају знатно спорије него код младих.

ЧУЛА. Прилагођавање ока – подешавање очног сочива на разне даљине – највеће је у десетогодишњем узрасту (10 диоптрија). Око шездесете смањено је 10 пута. Очно сочиво углавном стари између раздобља раста и зрелости. Рано се снижава и прилагођавање очију на слабију светлост. Стареење чула слуша почиње већ у младалач-

Кад би све зависило само од желуца, живели бисмо 500 година!

ком узрасту а између 40. и 50. године приметно слаби за високе фреквенције звука. Осетљивост коже и костију, праг за осећај сланог и слатког стари истом брзином.

РАЗМНОЖАВАЊЕ. Лучење полних хормона код жена и мушкараца почиње да опада већ од двадесетих година и смањује се великом брзином: 2 до 3 одсто годишње. Постепено се смањује и активност штитне жлезде која управља осталим жлездама са унутрашњим лучењем.

НЕРВНИ СИСТЕМ. Снижава се брзина преношења импулса кроз нерве за управљање покретима. Успоравају се психомоторне реакције. Ове појаве могу бити повезане с променама у раду централних механизма мозга.

МОЗАК. Још од детињства код потпуно здравих људи снижава се снага možданог крвотока, потрошња кисеоника и отпорност крвних судова мозга. При томе се смањује и густина неурона у možданој кори: у дубокој старости њихов број се своди на свега 30 одсто од броја у младости. Ако до таквих промена дође у раном узрасту, тешко их је приписати само артериосклерози. Успоравањем размене материје и губитком броја неурона у мозгу објашњава се и слабљење умних способности у старости: тада се сужава круг занимања, а учење постаје теже. Логичко и конкретно памћење смањују се брзином од један одсто годишње. Опадање такозваног асоцијативног памћења почиње од двадесете годи-

НАЈСЈАЈНИЈЕ

не, а убрзава после четрдесет пете. Општи интелект достиже врхунац од 20. до 30. године, а затим у просеку опада за 0,3 одсто за годину дана.

ГОДИНЕ И ОТКРИЋА. До најзначајнијих открића у области астрономије и геологије дошли су научници у добу од 34. до 39. године; у генетици и психологији од 30. до 39. године; у математици и физици између 30. и 34. године; у хемији између 20. и 30. Стваралачки узлет најпознатијих композитора био је између њихове 30. и 39. године, највећих песника између 30. и 35, а прозних писаца око четрдесет пете. Вероватноћа да се постигну врхунски успеси снижава се после тог врхунца за око два одсто годишње.

И тако, старење нашег тела постепено је и неизбежно. Брзина старења испитивана је за 70 животних функција. Средњи резултати изгледају овако: наш организам већ од двадесете – код неких нешто раније, код других нешто касније – непрекидно стари брзином од 0,8 одсто годишње. Лако је, према томе, израчунати време до потпуног губљења животних функција: оно у просеку одговара узрасту од 125 година. Могућно је да је и трајање човековог века највише толико с обзиром на његову биолошку природу.

Многе наше животне функције слабе тако лагано да би њихова „залиха трајања“ била довољна за неколико наших просечних живота. За желудац тај рок износи 465 година, за плућа 172, за срце 147, за мозак 110. Истовремено би мишићи могли да служе 94 године, нервни систем 78, жлезде уопште за 66. Пре свих гасе се функције женских полних жлезда које своју улогу обављају 35 година, а мушке скоро два пута дуже. Али, узевши све укупно, мушкарци старе за двадесет одсто брже од жена ■

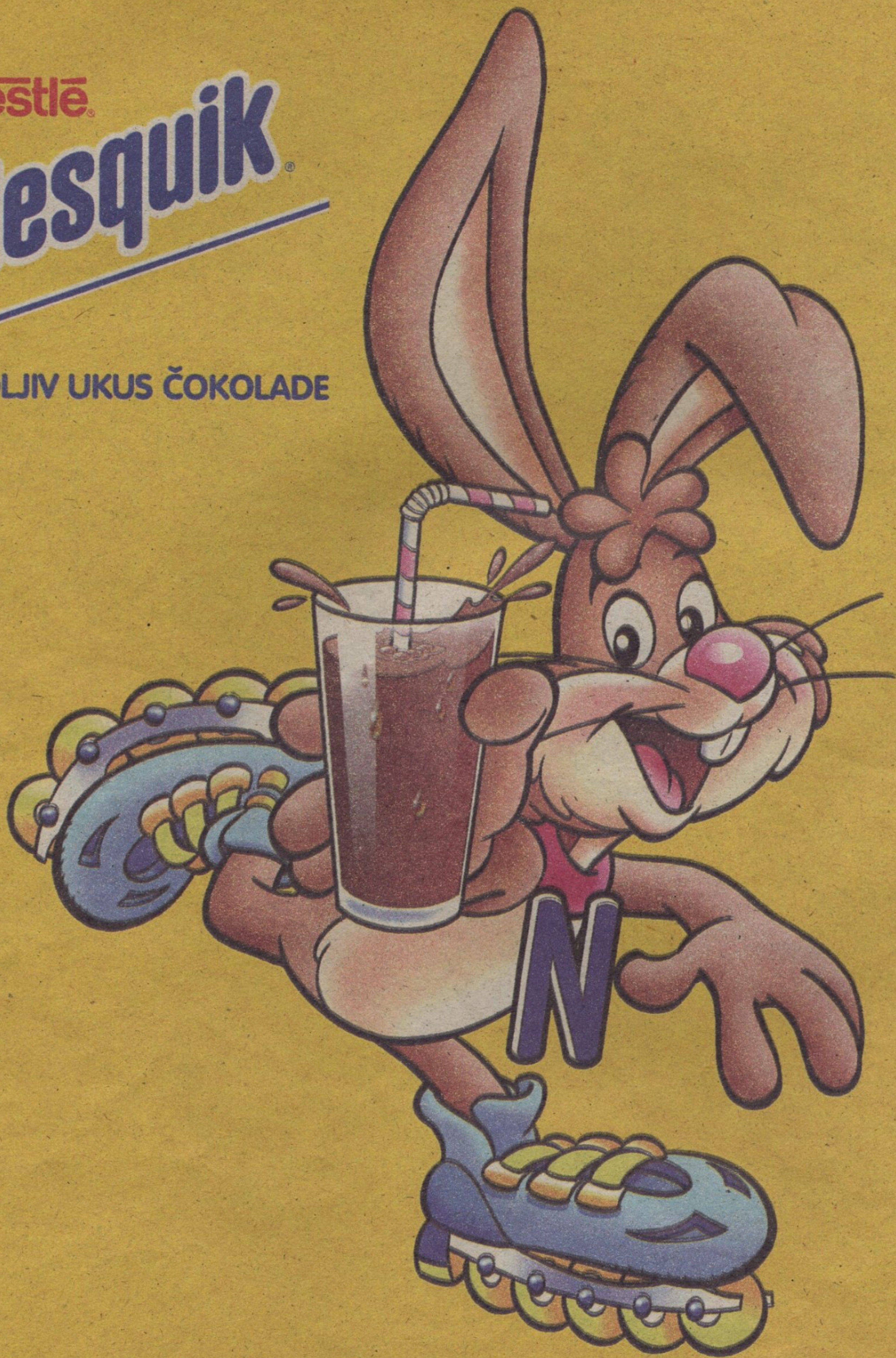
К. В.

Илустровао Добросав Боб Живковић

Nestlé

Nesquik®

NEODOLJIV UKUS ČOKOLADE

Najsladši je Nesquik zeka
kada je u šolji mleka!

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ВИШИ ОД МАУНТ ЕВЕРЕСТА

Највише узвишење на нашој планети није Маунт Еверест, већ вулкан Мауна Кеа на Хавајима, али само ако се на његову висину од 4205 метара изнад морске површине дода и 5500 метара „темеља“ који се налазе под водом.

Овај податак, уз још многе друге занимљивости о из-

гледу, као и карте морског и океанског дна, могу да се нађу у новом „Светском атласу океана“ немачке издавачке куће „Фредеркинг и Талер“ који садржи резултате свих истраживања током 20. века. Атлас има 264 стране, 200 фотографија, 176 карата и у Немачкој стаје 78 DEM.

Подводне планине Тихог океана: Мауна Кеа (стрелица) са својих 9700 метара највише је узвишење на Земљи, готово 1000 метара више од Маунт Евереста.

Из њега дознајемо да се средишњи атлантски гребен, као кичма каквог циновског гмизавца, протеже океанским дном од Арктика све до Антарктика. Дуж ове линије кора наше планете стално пуца. Магма која избија из тих пукотина ствара нове облике на морском дну размичући или приближавајући континенте.

Промене су нарочито велике на местима на којима се са морског дна издижу вулкани као што је и Мауна Кеа.

ОПАСНА ШКОЉКИЦА

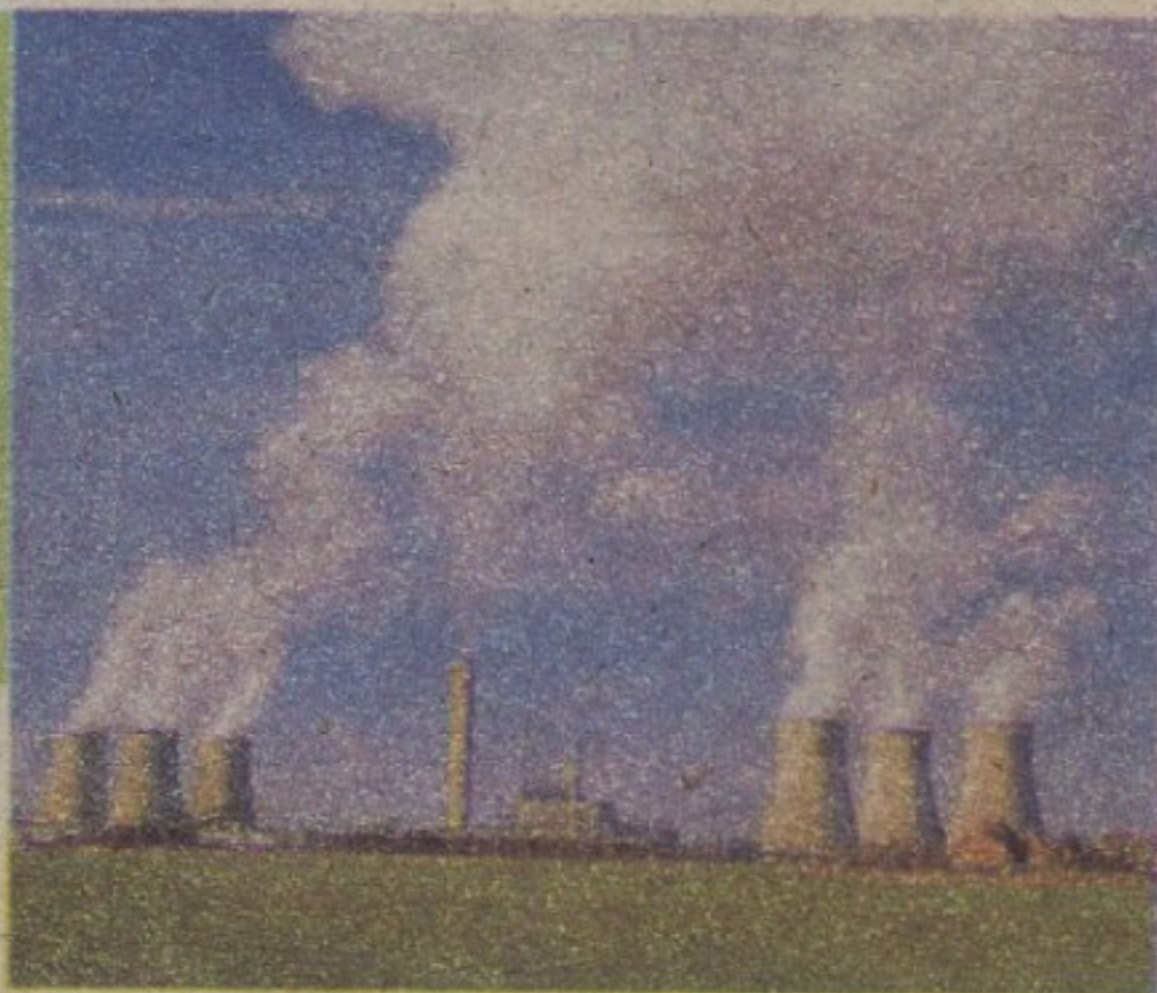
Неугледна слатководна шкољка пореклом са Далеког истока *Corbicula fluminea* прети да изазове еколошку катастрофу у Великој Британији и, између осталог, угрози електроенергетски систем ове острвске земље.

Узбуна је дигнута пре три године када је зоолог Рој Бејкер у реци Чет у јужном Норфолку нашао прве примерке азијске врсте која је, незнано како, тамо доспела

с другог краја света. Британски стручњаци сада страхују да Краљевство не доживи репризу онога што се пре две деценије догодило у САД када је због „корбикуле“ рад једне нуклеарне електране преко ноћи привремено обустављен, а влада била принуђена да издвоји милијарду долара, колико САД и дан-данас годишње издвајају за сузбијање штеточине.

Оно што „корбикулу“ чини тако опасном јесте брзина којом се размножава и изузетна способност рас-

На топ-листи најугроженијих: електрична централа Дидкот у Оксфордиру чије би ценоводе могле да запусте гроздасте колоније слатководне азијске шкољке.

простирања. Примера ради, река Чет у којој су британски зоолози пре три године нашли свега шест примерака врсте, данас врви од гроздастих колонија „корбикуле“ састављених од 10.000 јединки по квадратном метру речног дна.

У САД, где је *Corbicula fluminea* 1950. године доспела људском грешком, опасна шкољкица се за тридесетак година толико размножила у ценоводима расхладних уређаја речних индустријских постројења и атомских електрана да је 1980. године нуклеарна централа „Број један“ у Арканзасу преко ноћи затворена како би се избегла катастрофа.

Што се Уједињеног Краљевства тиче, у овом тренутку најугроженије су реке Чет, Јар и Вејвни. Следе-

ћи на топ-листи угрожених су мрежа канала за наводњавање у Средњој Енглеској и електрична централа Дидкот.

Питање број један сада гласи: како се отарасити уљеза, а да се при том не угрози животна околина. Британски стручњаци одбацују могућност хлорисања воде, што због штетног учинка хлора на околинду, што због отрова који би услед распадања мртвих шкољки доспели у речне токове. У овом тренутку све наде полажу се у резултате истраживања приватне фирме „Биобулетс“ из Кембриџа чији стручњаци тврде да су на прагу изналажења преко потребног решења.

М. И.

Зоолог др Дејвид Олдриј поред шкољкица које су пре три године кренуле у освајање британских река...

Док је студирао на Конзерваторијуму у Напуљу, Винћенцо Белини (1801–1835) давао је часове певања у кући Франческа Фумаролија, председника суда. Његова ученица била је судијина кћерка, лепа и даровита Мадалена у коју је Белини био лудо заљубљен. Али и она у њега. За ово су знали сви изузев родитеља заљубљене девојке.

После премијере његове прве опере „Аделсон и Салвини“, Белини је, преко једног заједничког пријатеља, запросио Мадалену. Родитељи су били запањени дрскошћу младог композитора! Не само да су одбили да се сагласе са њиховом веридбом, већ су јадном Белинију забранили и приступ у своју кућу. Мадалена и Винћенцо најпре су очајавали, а онда су донели одлуку да никад не припадну ником другом.

– Пре него што напишем десету оперу, твоји родитељи сами ће ми понудити твоју руку – поручио је Белини Мадалени.

– Потребно је много времена да се напише десет опера – жалила је унапред Мадалена.

– Само неколико година, а ми смо млади и можемо да чекамо – узвратио јој је Белини.

– Добро. Хајде, онда, да се једно другом закулемо на верност до тада, као и на то да ћемо бити заједно после твоје десете опере, живи или мртви – предложила је романтична Мадалена. Тако су и учинили.

Кобна „Норма“

Белинијева друга опера „Бјанка и Фернандо“ доживела је велики успех и он је позван да за миланску „Скалу“, чувено позориште, напише оперу „Гусар“. Она му је донела славу и углед широм Европе. Следиле су опере „Странкиња“, „Заира“, „Капулети и Монтеки“, а онда је „Месечарка“ прославила Белинијево име широм света.

Као што је Белини и предвидео, Мадаленини родитељи нису чекали да он заврши десету оперу. После великог успеха

Винћенцо Белини, један од оних композитора чију је блиставу уметничку каријеру прерано прекинула смрт. Па ипак, за само десет година стваралачког рада, његових десет опера доживело је светску славу.

Сиромашни композитор заљубио се у судијину кћерку и заклео се на верности до проба. Када је постао славан, ту заклетву је заборавио. А судбина их је поштом обоје казнила...

„Месечарке“ добио је писмо од своје вољене Мадалене која га обавештава да је њен отац коначно попустио, дозволио јој да се уда и дао свој благослов.

Ово писмо стигло је у тренутку када је Белини писао „Норму“ за певачице Ђулију Гризи и гђу Паста. Он који је годинама, сваког дана, слао писма својој вољеној, наједанпут као да је изгубио вољу да то чини... Велики успеси које је Белини имао као композитор испунили су Мадаленино срце надом да ће њена једина жеља у животу бити испуњена, али су истовремено и поткопали његову младачку љубав према њој.

Голубица у соби

Да ли је у питању била опијеност славом или чари Ђулије Гризи, тек, Белинијева осећања су се променила. Одговорио је Мадалени писмом у ком је обавештава да је тренутно заузет довршавањем партитуре за „Норму“ и да ће после премијере отпутовати мало у Напуљ, да се одмори и размисли шта му је чинити са њиховом везом.

Никада није отишао у Напуљ. Јављено му је да је Мадалена изненада умрла. Стигла је

ипак да у писму подсети Белинија на њихову заједничку заклетву: како ће „после његове десете опере они бити заједно, живи или мртви“.

Мадаленина смрт и њено последње писмо утицали су на Белинија више него што је мислио. Обузела га је туга коју никако није могао да одагна. Према веома распрострањеном веровању у Италији, њега је запосео Мадаленин дух –

јављао се у облику голубице која је ноћу улетала у његову собу. Причало се да је једне ноћи, тек што је завршио своју десету оперу „Пуританци“, у Белинијеву собу улетела голубица, спустила се на партитуру те опере, кљуцнула је десет пута и потом нестала.

Белини је умро непосредно након извођења те исте опере. Имао је 34 године ■

И. Комадина

ПОДСТИКЛИ
ЗАБАВНИК

СТРУЧЊАЦИ НЕПРЕСТАНО ТЕЖЕ ДА ОБЈАСНЕ ЗБОГ ЧЕГА НЕШТО НИЈЕ МОГУЋЕ УЧИНИТИ ДОК СМО МИ ОДУВЕК ПОКУШАВАЛИ ДА НИ ИЗ ЧЕГА СТВОРИМО НЕШТО.

Масуру Ибука
оснивач компаније „Сони“
(1908–1997)

О СТРУЧЊАЦИМА И ИСКУСТВУ

СТРУЧЊАЦИ СУ ОСОБЕ КОЈЕ СТАЛНО ПОНАВЉАЈУ ИСТЕ ГРЕШКЕ.

Валтер Гропијус немачки архитекта (1883–1969)

СТРУЧЊАК ЈЕ ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ УЧИНИО МНОШТВО ГРЕШАКА НА ВЕОМА УСКОМ ПОЉУ.

Нилс Бор
дански физичар
(1885–1962)

СТРУЧЊАК ЈЕ ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПРЕСТАО ДА МИСЛИ. ЗАШТО БИ РАЗМИШЉАО? ПА ОН ЈЕ СТРУЧЊАК!

Френк Лојд Рајт
амерички архитекта
(1869–1959)

ИСКУСТВО НИЈЕ ОНО ШТО СЕ ЧОВЕКУ ДОГАЂА. ТО ЈЕ ОНО ШТО ЧОВЕК ЧИНИ КАДА МУ СЕ НЕШТО ДОГОДИ.

Олдос Хаксли
енглески писац
(1894–1963)

ИСКУСТВО ЈЕ ДОБРА ШКОЛА, АЛИ ТА ШКОЛАРИНА ЈЕ ВРЛО ВИСОКА.

Хајнрих Хајне немачки песник
(1797–1856)

ИСКУСТВО ЈЕ ШКОЛА ГДЕ ЧОВЕК УЧИ КАКВА ЈЕ БУДАЛА БИО.

Хенри Шо (алијас Џош Билингс) амерички хумориста
(1818–1885)

СТРУЧЊАК ЈЕ ОНАЈ ГОСПОДИН КОЈИ ЋЕ ТИ, КАДА ГА БУДЕШ ДОБРО ПЛАТИО, ОБЈАСНИТИ ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ ПРЕТХОДНО ИСТРАЖИВАЊЕ БИЛО ЛОШЕ.

Лео Лонганези
италијански писац
(1905–1957)

НИШТА НИЈЕ СТВАРНО ДОК НЕ ПОСТАНЕ НЕПОСРЕДНО **ИСКУСТВО**. ЧАК НИ ИЗРЕКА НЕ МОЖЕ БИТИ ИЗРЕКА ДОК ЈЕ ЖИВОТ НЕ ПОТВРДИ.

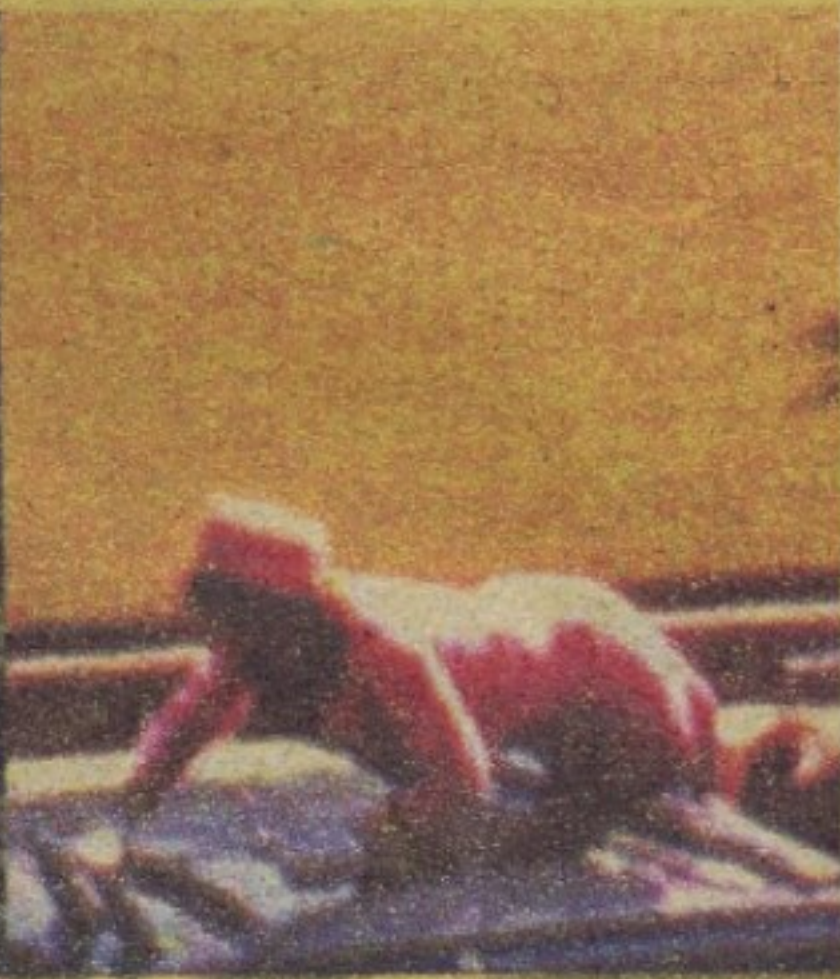
Џон Китс
енглески песник
(1795–1821)

УПОЗНАЈ СВЕТ У ПОНОЋ И ПЕТ

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

РЕПРИЗЕ наредног дана 10³⁰ - * СУБОТОМ у 17⁰⁵

ПОНЕДЕЉАК
ГЕОПОЛИТИКА

УТОРАК
СТИЛ
ЖИВОТА

СРЕДА
КУЛТУРА,
ЦИВИЛИЗАЦИЈА

ЧЕТВРТАК
У ДИВЉИНИ

ПЕТАК
ИСТРАЖИВАЧ

ЛЕОПАРД

Леопард је тајанствена животиња. Његова снага и вештина прикривања легендарне су као и његове пеге, али његове навике мало су познате.

Клизећи кроз високу траву, леопард лови сам. Ова животиња вреба из сенке, углавном ноћу, и ретко се виђа у току дана. Прикривени начин живота основни је разлог због кога се о њему зна тако мало. Сам поглед на леопарда значи присуствовати неочекиваном.

Много времена леопарди проводе на дрвећу. Иако крупни, задивљујуће су покретљиви. У појединим пределима равнице Серенгети они су станари многих

крошњи које остале животиње и путници пажљиво загледају пре него што одлуче да се одморе у њиховој сенци.

Дрвеће је за леопарда склониште, али и важна осматрачница. Обрис леопардовог тела изгледају испрекидано због пега које му помажу да се утопи у разнолико лишће. Као и све мачке, и леопард има одличан вид, али за разлику од осталих, његове зенице су у облику тачке, а не лука, што оставља утисак да злокобно зуре. Такав облик зеница штити његове очи од заслепљујуће Сунчеве светлости.

Највише времена леопард проводи у ономе што и све остале мачке највише

воле – у спавању. Међутим, када затреба, за тили час је будан и спреман за лов. Једе готово све што се креће укључујући гмизавце, глодаре, рибе, птице, па и крупне бубе. Чак и сабљороге антилопе беже пред њим, али оне су мало крупнији залагај за леопарда. Са великом пажњом он се усредреди на одабрану жртву несвестан било чега другог. Пузи лагано ка мети повремено се сагињући да би се сакрио.

Од свих великих мачака, леопард је најраспрострањенији. Живи у Африци, на Блиском истоку, Индији, па све до Сибира. Његов живот уме да буде веома тежак и непредвидив. За разлику од грабљиваца који се селе, леопард остаје на једном месту током целе године држећи се свог малог дела Африке за читаве сушне сезоне. Само захваљујући способностима, он може да улови довољно да би преживео.

Леопард и лав... Тешко је замислити две толико различите животиње из породице мачака. Лавови су изузетно друштвени и с правом се називају псима у породици мачака. Леопарду најчешће није тешко да се склони с пута, али сукоб је понекад неизбежан. Упркос утиску да се леопарди понашају непредвидиво, они су веома опасне животиње, по мишљењу многих опасније и од лавова. Мада је од свих великих мачака леопард, без сумње, најприлагодљивији, још се не зна много о његовом животу и навикама. Оно што јесте познато науци и истраживачима, гледаоци Телевизије Политика могу да сазнају у емисији документарног програма четвртком под називом „У дивљини“ пет минута после поноћи.

Ана Марија Симоновић

ПОЛИТИКА
ЗАБАВНИК

26.10.2001.

КЊИЖЕВНА НАГРАДА

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

**Бирамо
најбољу књигу
за младе
објављену
у 2001. години**

Књижевна награда „Политикин Забавник“, установљена 1979, додељује се сваке године најбољем делу за младе.

Право да конкуришу за ову награду имају сви чија су дела први пут објављена између 1. јануара и 31. децембра 2001. године на српском или на једном од језика националних мањина. Необјављени рукописи се не примају.

Дела могу да пријављују издавачи, струковна удружења и појединци, уз обавезу да редакцији „Политикиног Забавника“ доставе пет примерака сваког предложеног дела – по један за сваког од пет чланова жирија.

Књиге треба послати до 31. децембра 2001. године на адресу: „Политикин Забавник“, Македонска 29, поштански фах 124, 11001 Београд, са ознаком „За књижевну награду“.

Награда ће бити уручена на Дан „Политике“ 25. јануара 2002. године.

ПОМИЦАЉКЕ

Речи помакните лево-десно тако да у по две узастопне усправне колоне добијете још две биљке, птице, рибе и два сисара.

ОСКОРУША	ПЛИСКА	ПОДУСТ	ГОРИЛА
МЕНТА	ВРАБАЦ	ГРГЕЧ	СВИЗАЦ
РОСОПАС	ЧВОРАК	БОДЕЉКА	ЗЕБРА
КАКТУС	ДИВЉА ГУСКА	МРЕНА	ЈЕЛЕН
ВЕЛЕБИЉЕ	КУКАВИЦА	ПАПАЛИНА	СЛОН
ЈАБЛАН	ПАПАГАЈ	ПЛАШИЦА	ХВАТАЧ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1									■				
2							■						
3						■							
4					■					■			
5				■								■	
6			■								■		
7		■								■			
8				■					■				
9								■					
10							■						
11					■								

ИЛУСТРОВАНА ОСМОСМЕРКА

У лику осмосмерке нађите појмове представљене цртежима. Ненскоришћена слова, читана редом, дају појам са преостале слике.

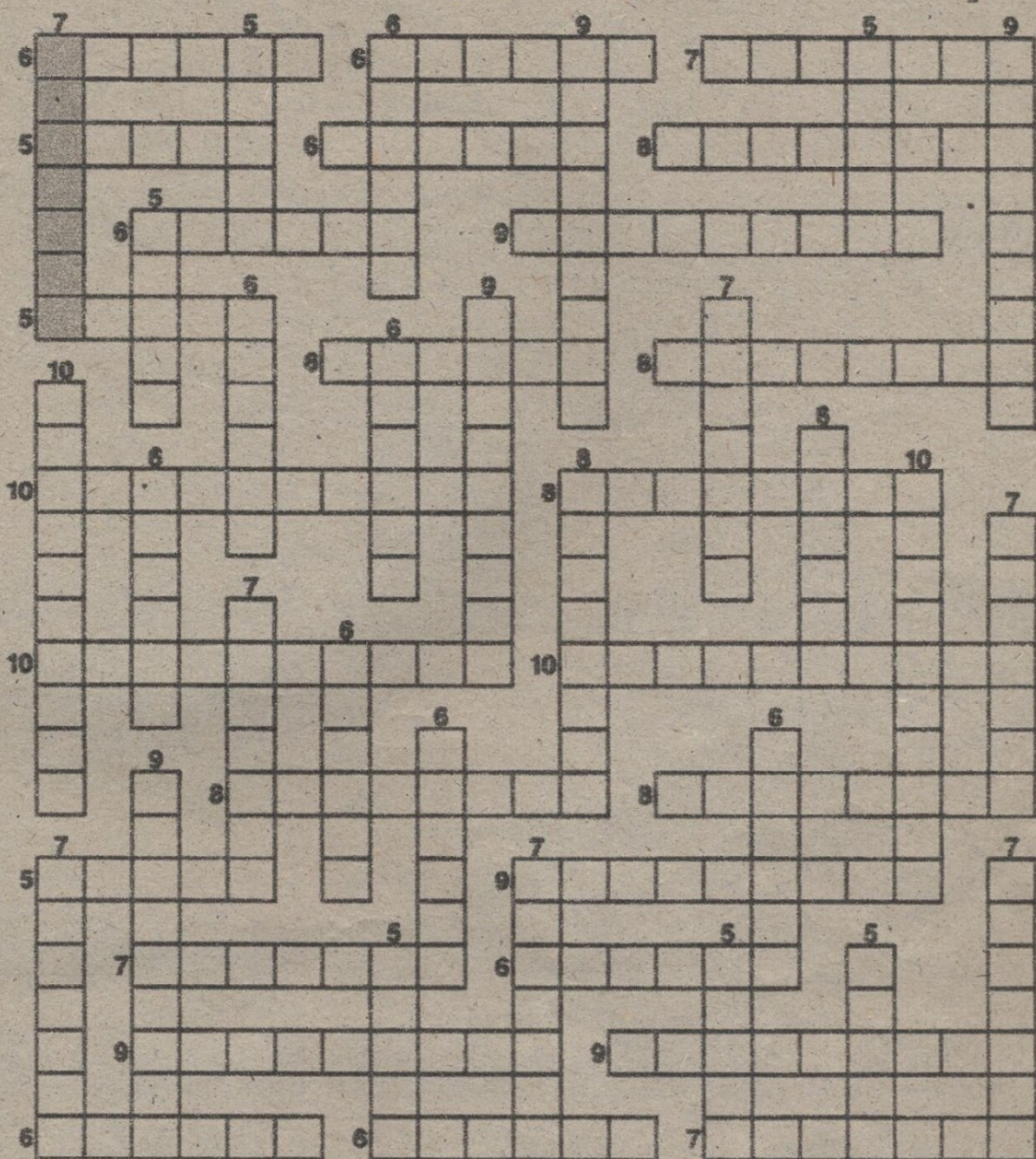

ВОДОРАВНО: 1. ПРЕЗИМЕ ГЛУМИЦА СА СЛИКЕ – Врста драгог камена, 2. Ваздухоплови – **ИМЕ ГЛУМИЦЕ СА СЛИКЕ**, 3. Име бившег боксера Папа – Државно уређење, 4. Река у Далмацији – Прилог онако

– Радио-телевизија (скр), 5. Погодбени везник – Малени бакрачи – Ознака за исток, 6. Иницијали глумице Арнерић – Биљка из породице главчица, рунка – Суседна слова азбуке, 7. Најчешћи везник – Старинска пушка с фитиљем – Превлака на Малаки, 8. Узвик бола – Арнолд одмила – Иридијумова руда, 9. **ИМЕ ГЛУМЦА СА СЛИКЕ** – Француски редитељ, Франсоа, 10. Планински прелаз у Индији – Велики музички инструмент, 11. Река у Азији дуга 2846 километара – Издерати током, издупсти ■

УСПРАВНО: 1. Спортске игре балканских земаља, 2. Припадница монголског племена – Старо име Вијетнама, 3. Недовољно високо – Река у Румунији (анаграм: ТУМОР), 4. Долина – 15. и 24. слово азбуке – Жутосмеђа боја, окер, Гле, ето, ево – Које је без сна, 6. Јапанска миља – Покрити одозго, поставити кров, 7. Ознака за ампер – Као у паклу, ужасно, жестоко – Филм Косте Гавраса, 8. Оквасити – Класа (скр), 9. Симфонија Лудвига ван Бетовена – Земљиште, терен, 10. Узвик у кориди – 27. и 1. слово азбуке – Држава у Азији, главни град Багдад, 11. Острво у Мексичком заливу; отац (итал) – Кривуља, 12. Папин годишњи приход – **ПРЕЗИМЕ ГЛУМИЦЕ СА СЛИКЕ**, 13. Службеник који врши обрачун и прегледа исправност новчаних докумената (мн) ■

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

На слици је сисар из реда непарнопрсташа који живи у југоисточној Азији и Африци. Назив ове животиње упишите у означена поља. Укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа.

5: ГРЧКА, ДРОЗД, ИСКРА, СОКАК, ТАЧКА, ТРКАЧ, ТРАНС, ФИНТА, ШАНСА.

6: АЛАТКА, АМАЗОН, АНТЕНА, ДРЕСЕР, КАРТЕР, КЛАСЕР, КЛОПКА, КРУШКА, МИКАДО, НАРВИК, НЕОДИМ, РАКЕТА, СЕЛЕРС, СПАРТА, ТРАПЕР, ФРЕСКА.

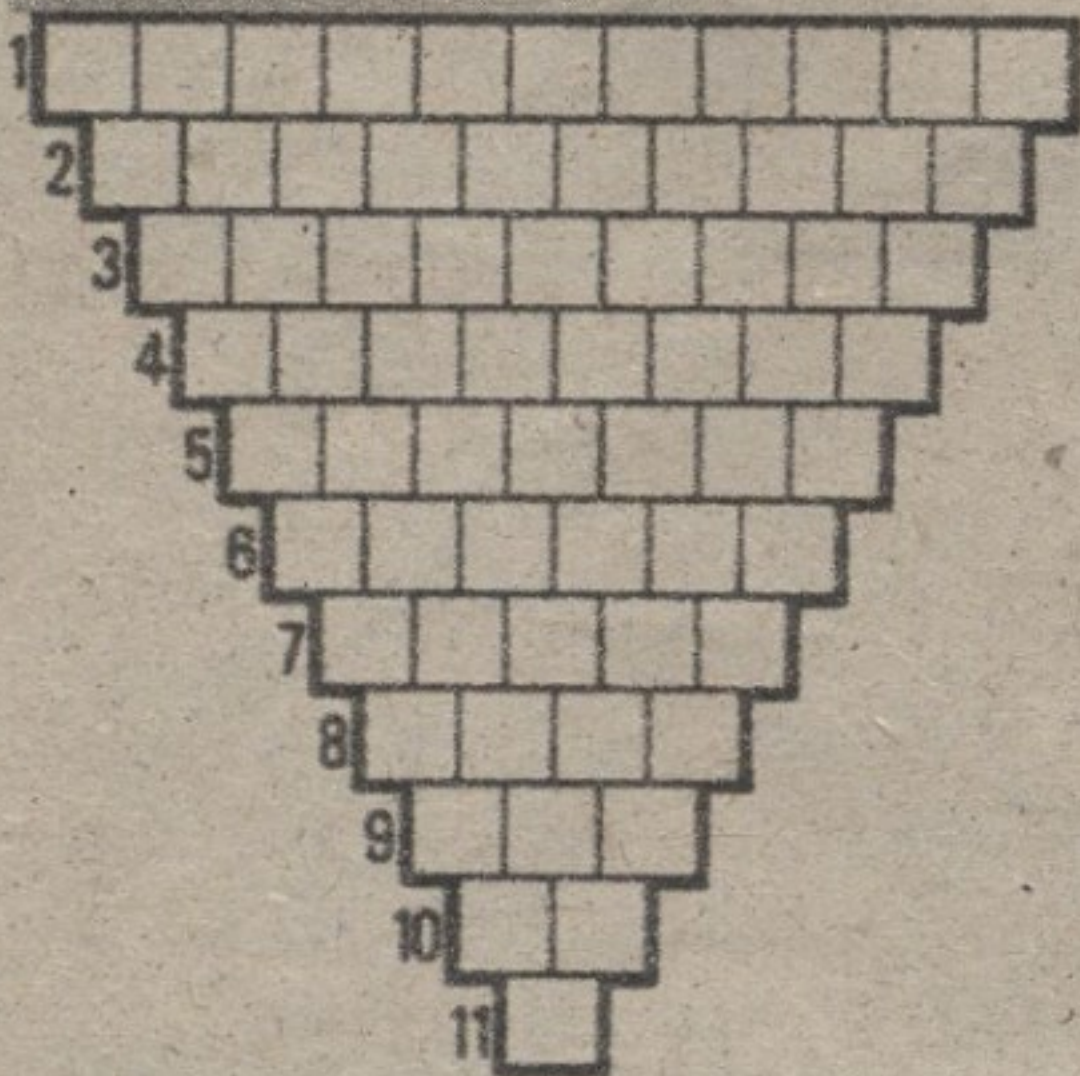
7: БЕРЕТКА, ВИОЛИНА, ЗЛАТНИК, КАРАКАС, ЛАВАНДА, СНЕЖАНА, СРЕЋНИК, ЧИТАНКА, ШВЕДСКА.

8: АУСТРИЈА, ВИНОГРАД, КАЛИМЕРО, КАРАМЕЛА, ПОРЕЗНИК, СТОЈАНКА.

9: ИСКРЕНОСТ, КАЗАХСТАН, КВАЗИМОДО, РАНГ-ЛИСТА, СВЕТИОНИК, СТРОМБОЛИ, ТРАНСПОРТ, УСЛОВНОСТ.

10: ВОДЕНИ КОЊИ, МАКСИМОВИЋ, ОСТРВЉАНИН, РОМАНТИЗАМ, СТРАДИВАРИ.

КЛИН

Свака наредна реч добија се тако што се претходној одузме једно слово, па се остатак анаграмира.

1. Израсти, претворити се у траву
2. Део Библије
3. Дозревати, постајати зрео
4. Имати погрешну представу о нечему
5. Осветљење
6. Раван кров куће
7. Амерички глумац и плесач, Фред
8. Повећавање у висину
9. Артур одмила
10. Коњ у народној песми
11. Прво слово

ИЗГУБЉЕНА СЛИКА ^{III} ДЕО

НАПИСАО КРИСТЕН

НАЦРТАЛИ ЈАБЈАНО И ШАПЕЛ

ТУ ЈЕ И ОН-
ЛИН ХАНМЕР
КОЈИ СЕ
ПРИПРЕМА
ДА, ПО
ОБИЧАЈНИМ
ДНЕВНИМ
ЗАПАДА,
ЗАВЕДЕ
ЗАКОН
И РЕА
КОД
МЕТРОА
У БРОНКСУ,
У НЈУЈОРКУ...

СА НАМА БЕ
БИТИ И
БОБ ПРИЧЛА
КОЈИ ЈЕ НА
ТРАУ НЕПО-
ЗНАТОГ СТВО-
РЕЊА! ПОМАЖЕ
МУ ЈЕДНА ОД
БРАНА ЕКИПА
АУСТРАЛИЈСКИХ
НАУЧНИКА!

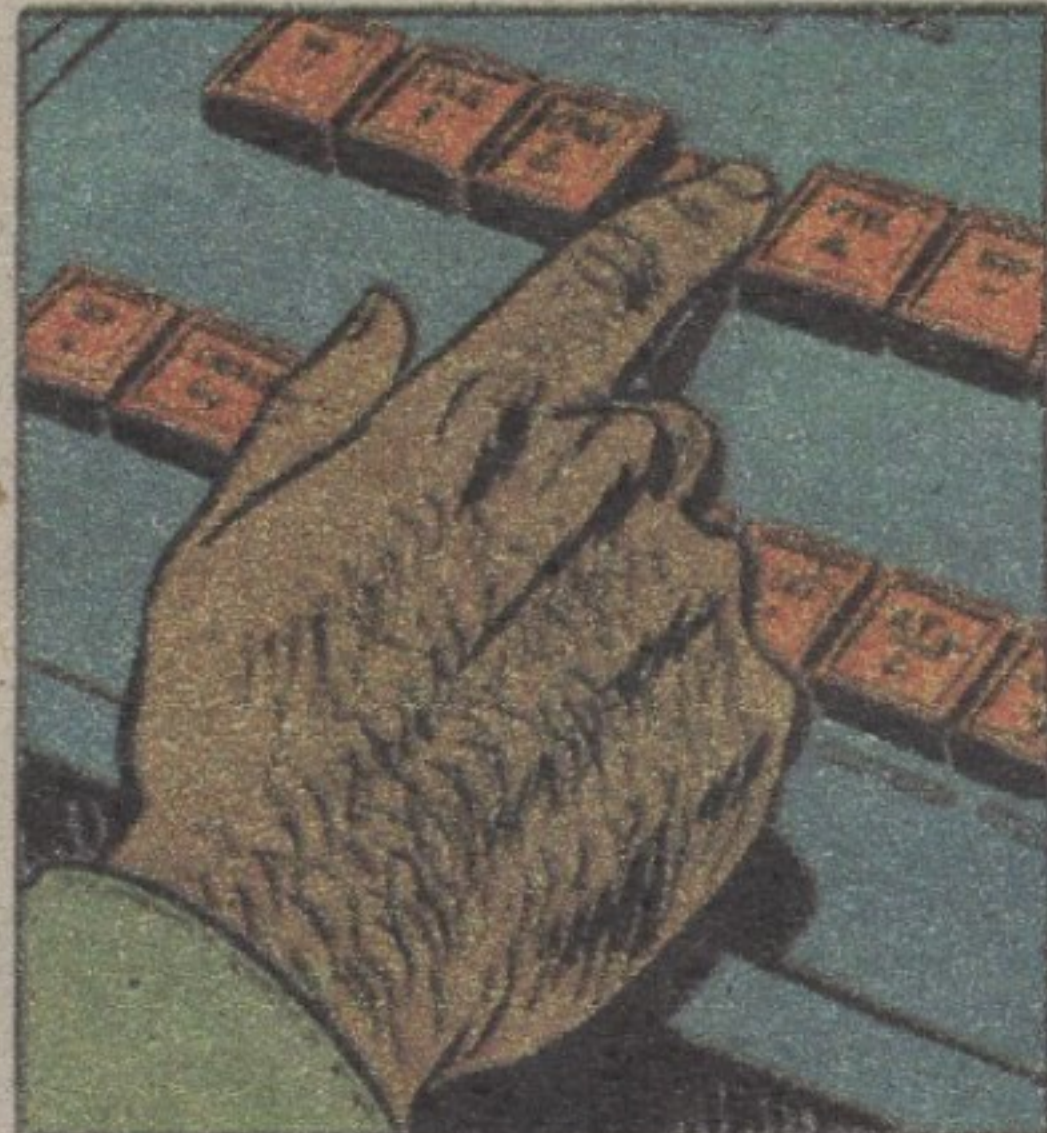
БИЛИМО
КОВАДОНГА
ЈЕ НА
ОБАЛИ
АМАЗОНА
ГДЕ ТРЕБА
ДА СЕ ОБАВИ
ДОСАД НАЈВЕ-
ЋА ПРИМОПРЕ-
ДАЈА ДРО-
ГЕ!

А НАША
ГРЕБЛА
ГРАЦИЈЕЛА
ПЛАТНЕР,
ДАЛЕКО ОД
СВОЈЕ РОДНЕ
ШВАЈЦАРСКЕ
ПРИПРЕМА СЕ
ДА НАМ ПО-
КАЖЕ
НЕВИДЈОКВО!

АХ...
МАМЕ
НЕВОЉЕ
СА СЛИКОМ...

ПРЕБИ
НА СЛЕ-
ДЕЋЕ,
ПРЕГ!

АНДРЕАС
МЕЈЕР, НАШ
ВЕЛИКИ ПО-
ЗНАВАЛАЦ
И ПРИЈАТЕЉ
ЖИВОТ-
ЊА, ИЗГУ-
БИО СЕ У
ГУСТОЈ МА-
ГЛИ БАРЕН-
ЦОВОГ МО-
РА...

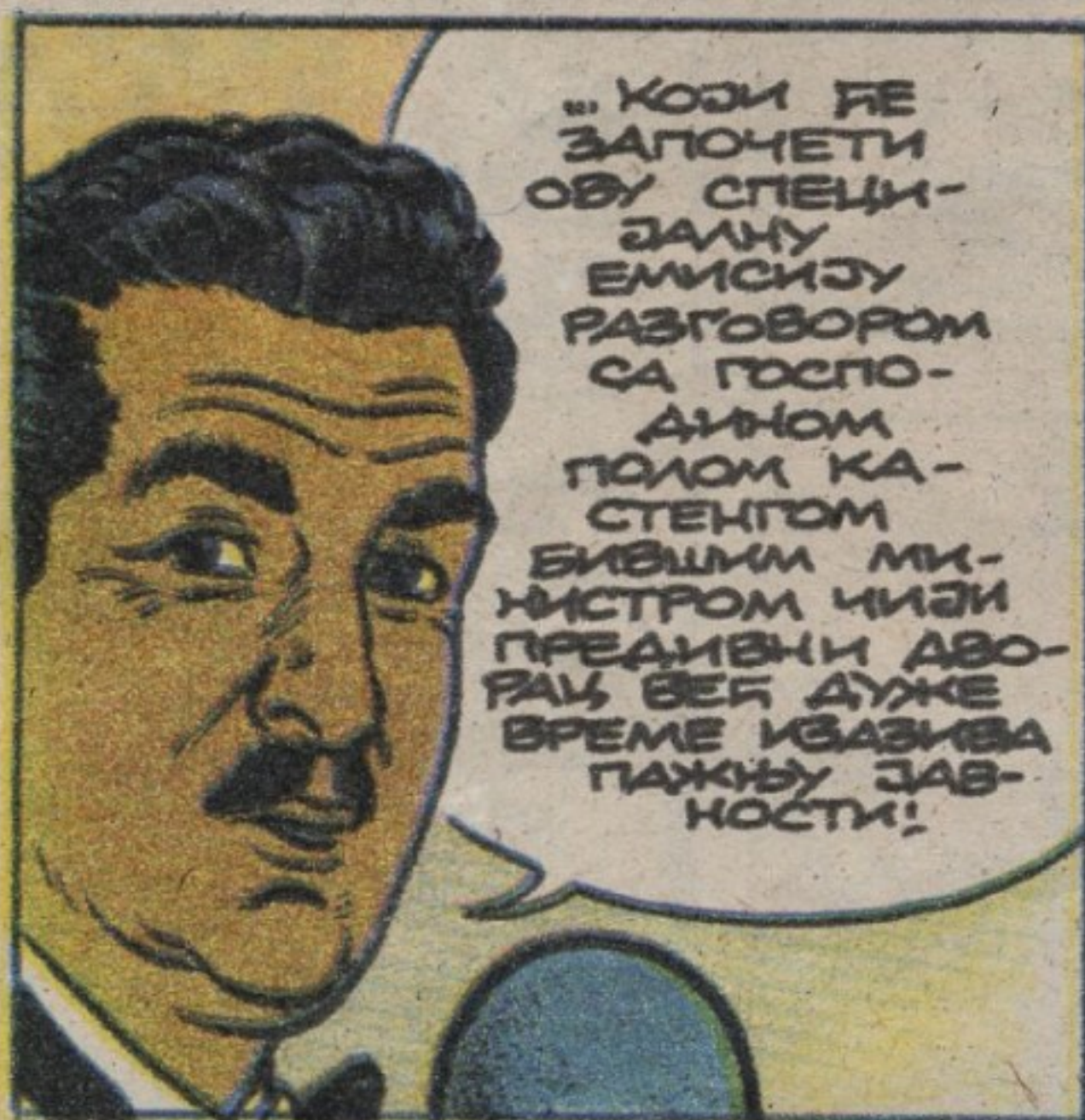

НАЗВАД,
НАТ ЛАНДАУ,
НАШ СТРУ-
ЧНАК ЗА
ИСТОЧНУ
ЕВРОПУ, НА
ПУТУ ЈЕ НА
ЈЕДНОЈ
ЗЕМЉИ
КОЈА СЕ
НЕДАВНО
ОСЛОБО-
ДИЛА КО-
МУНИЗМА!

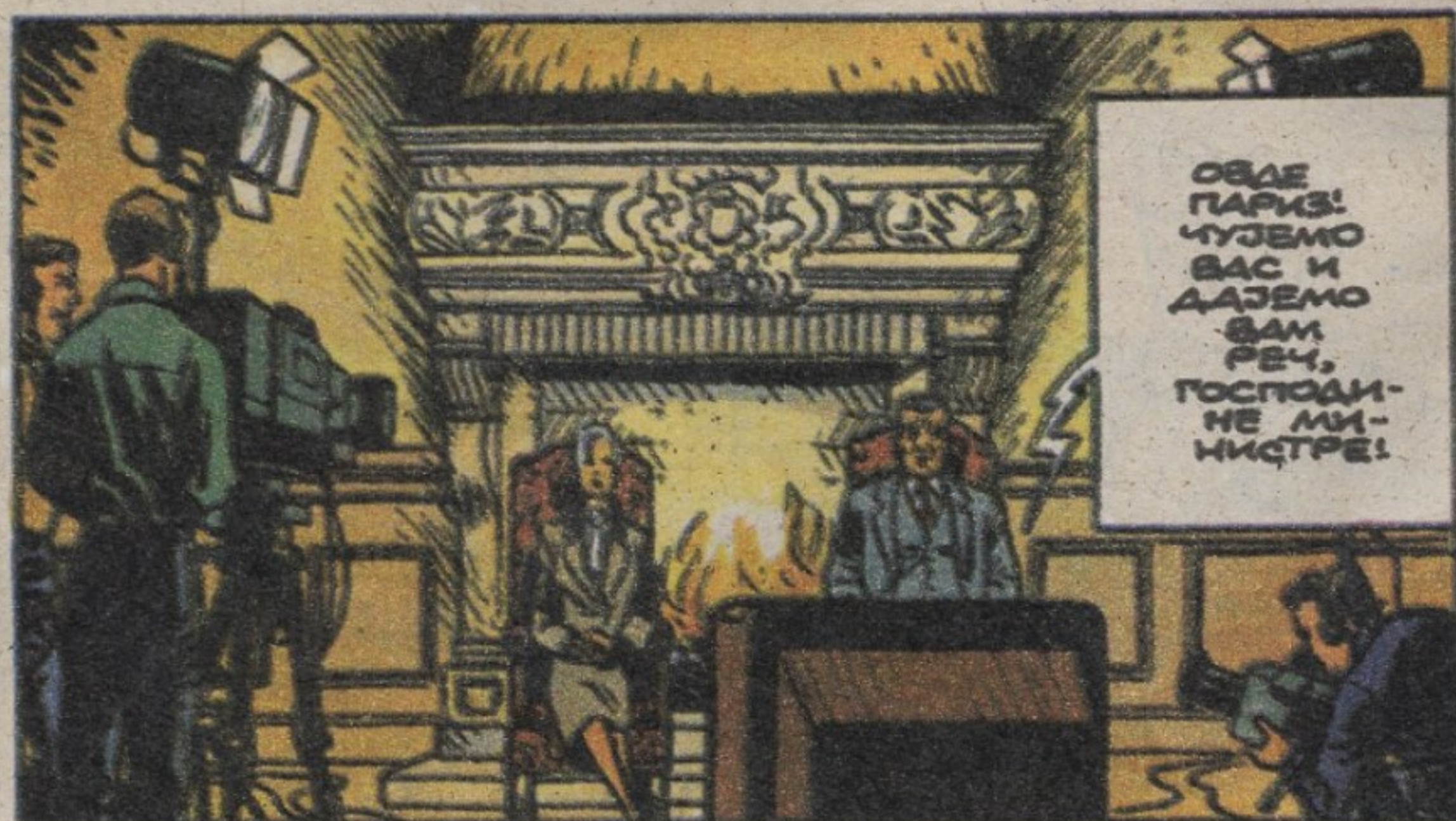
1

1

ТРАЖИМ
УКЉУЧЕЊЕ
У ПРОГРАМ!

ОВДЕ
ПАРИЗ!
ЧУЈЕМО
ВАС И
ДАЈЕМО
ВАМ
РЕЧ,
ГОСПОДИ-
НЕ МИ-
НИСТРЕ!

ПРИЗВА-
ТИО САМ
ДА УЧЕСТВУ-
ЈЕМ У ОВОЈ
ЕМИСИЈИ ЈЕР
СМАТРАМ
ДА ЈЕ
ДУЖНОСТ
СВАКОГ
РЕПУБЛИКАН-
ЦА ДА ОДГО-
ВОРИ НА ПО-
СТАВЉЕНА
ПИТАЊА ПОГО-
ТОВО ШТО НЕ-
МА ШТА ДА
СЕ КРИЈЕ!

РАЗГОВОРУ
РЕ ДА ПРИ-
СУСТВУЈЕ И
МОЈА СУПРУ-
ГА, ЈЕР СВЕ
ШТО ПРИПА-
ДА МЕНИ
ПРИПАДА И
МОЈОЈ ДАМ,
ЧАСТ СЛУЖЕЊУ
ДОВОДНИ
КАРАЈУ НЕКИ
ПОДЛИ КО-
ВНАРИ...

ОДГОВОРТЕ
НАМ ЈАСНО, ГО-
СПОДИНЕ МИНИ-
СТРЕ, ТАЗ ПРЕ-
ДВИДИ ЗАМАК...
ДА ЛИ СЕ ВО-
ДИ НА ВАШУ
ЖЕНУ ИЛИ
НЕ?

ЗА-
ИСТА, ГОСПО-
ДИНЕ...

ДОЗВОЛИТЕ,
ПРИЈАТЕЉУ...
ТА ПРИЧА СА
СПЕЦИЈАЛНИМ
ГОСТОМ... ТО НИ-
ЈЕ БИЛО ПРЕД-
ВИЂЕНО! ЗАТО
ОДВИЖАМ
ДА...

ГОСПОДИ-
НЕ МИНИ-
СТРЕ,
ЈА
ДРЖИМ
ДОКУМЕНТ
О ПРОДА-
ЈИ КОЈИ
ГЛАСИ НА
ВАШЕ
ИМЕ, А НЕ
НА ИМЕ
ВАШЕ
СУПРУГЕ!

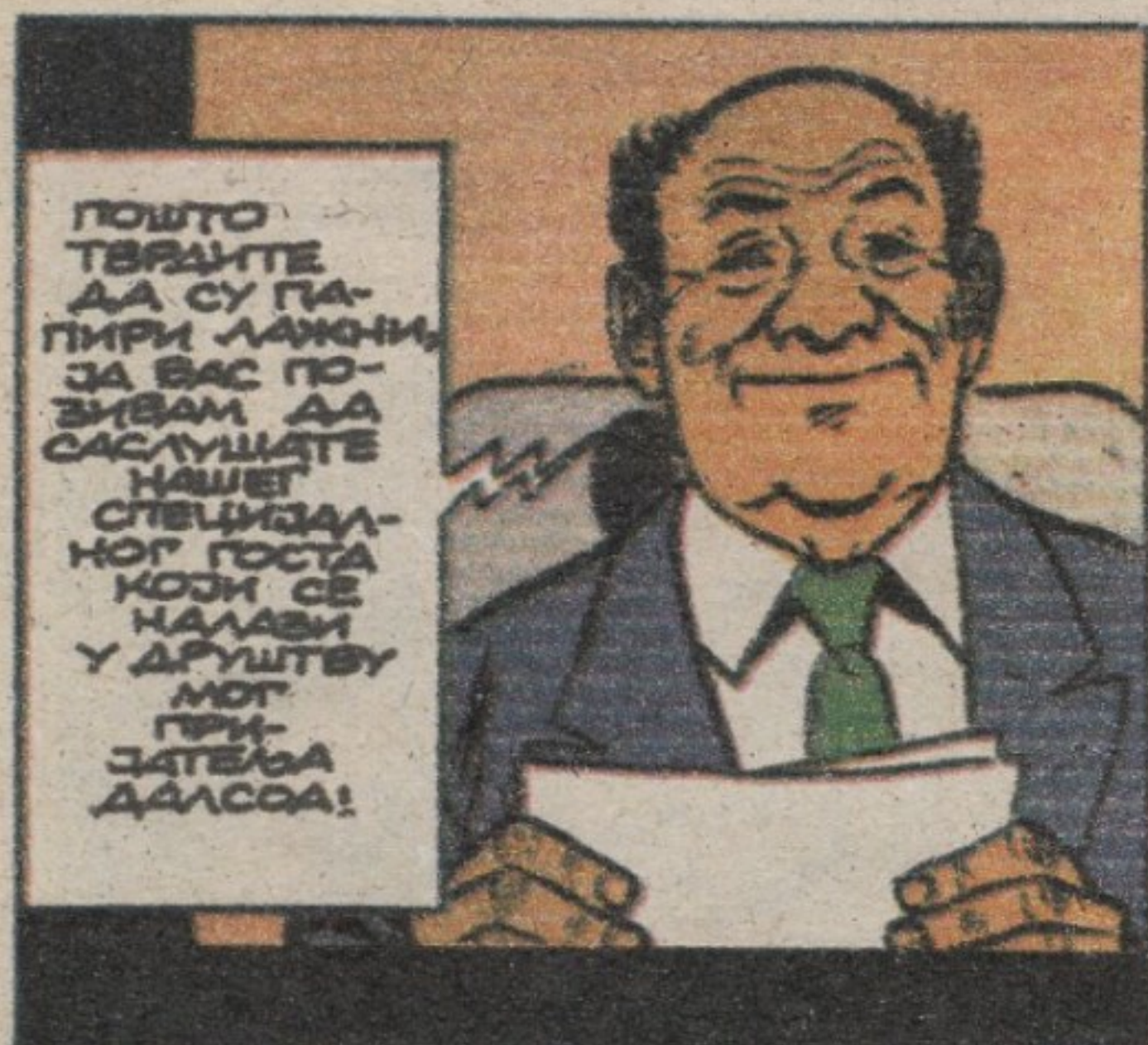
ОДАКЛЕ
СТЕ
ИЗВУКЛИ
ТУ
ХАРТИ-
ЈУ?

А ОВАЈ ДРУГИ ДОКУ-
МЕНТ СВЕДОЧИ О
НЕСТАЈКУ ВЕЛИКЕ
СУМЕ НОВЦА У ТОКУ
ВАШЕ ПОСЛЕДЊЕ
ИЗБОРНЕ
КАМПАЊЕ...

ТО СУ
ЛАЖНИ
ПА-
ПИРИ!
ОВАЈ
ЗА-
МАК ЈЕ
РУЖНА
И НИШТА
ВИШЕ!
А...

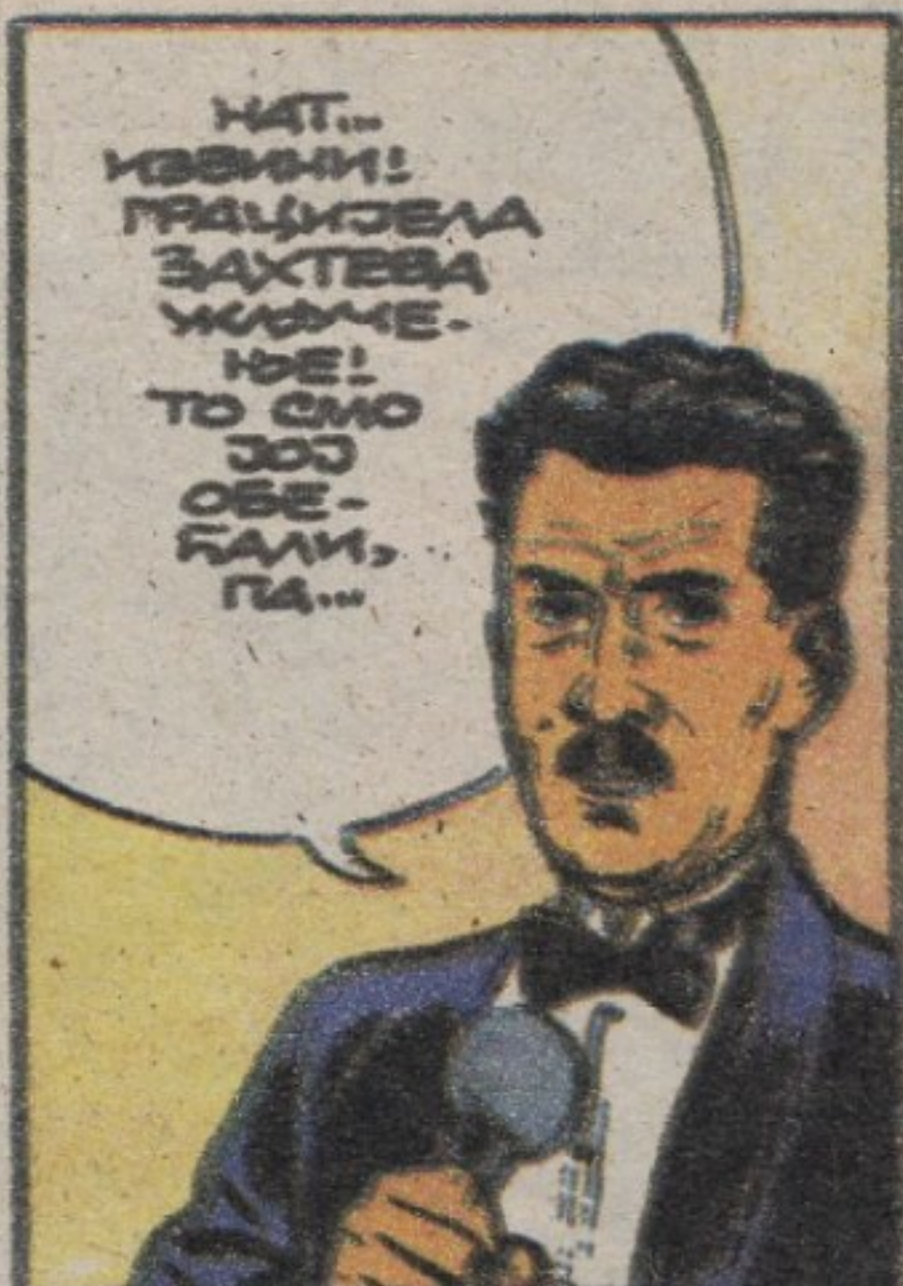

КАКВО СТРАШНО
КРВОПРОЛИЋЕ!
НИКАД НЕ БИХ
ПОБЕРОВАО!

НАТ...
ИЗВИНИ!
ГРАЏИЈЕЛА
ЗАХТЕВА
ИЗМЕНЕ-
НЕ!
ТО СМО
ЈОШ
ОБЕ-
БАЛИ,
ПА...

ДА,
СЛАТКИ-
ШУ! САД
СИ ТИ
НА РЕ-
АУ!

СВЕ ЈЕ
ВЕОМА
ЧУДНО.

ШАРЛОТА!
ВЕБ ИМА-
ТЕ ЗАПА-
ЉЕНУ ЦИТА-
РЕТУ!

ПОСЛЕ
НАПОРНОГ
ПУТА ДУГОГ
ДВАДЕСЕТАК
ДАНА, НАЛА-
ЗИМО СЕ
У ЈЕДНОЈ
ПЕЋИНИ,
ТРИДЕСЕТАК
МЕТАРА ИСПОД
ПОВРШИНЕ
ПУСТИНЕ...

ТО ЈЕ ТО!
САД РАДИ
ДУГО-
МАТКИ!

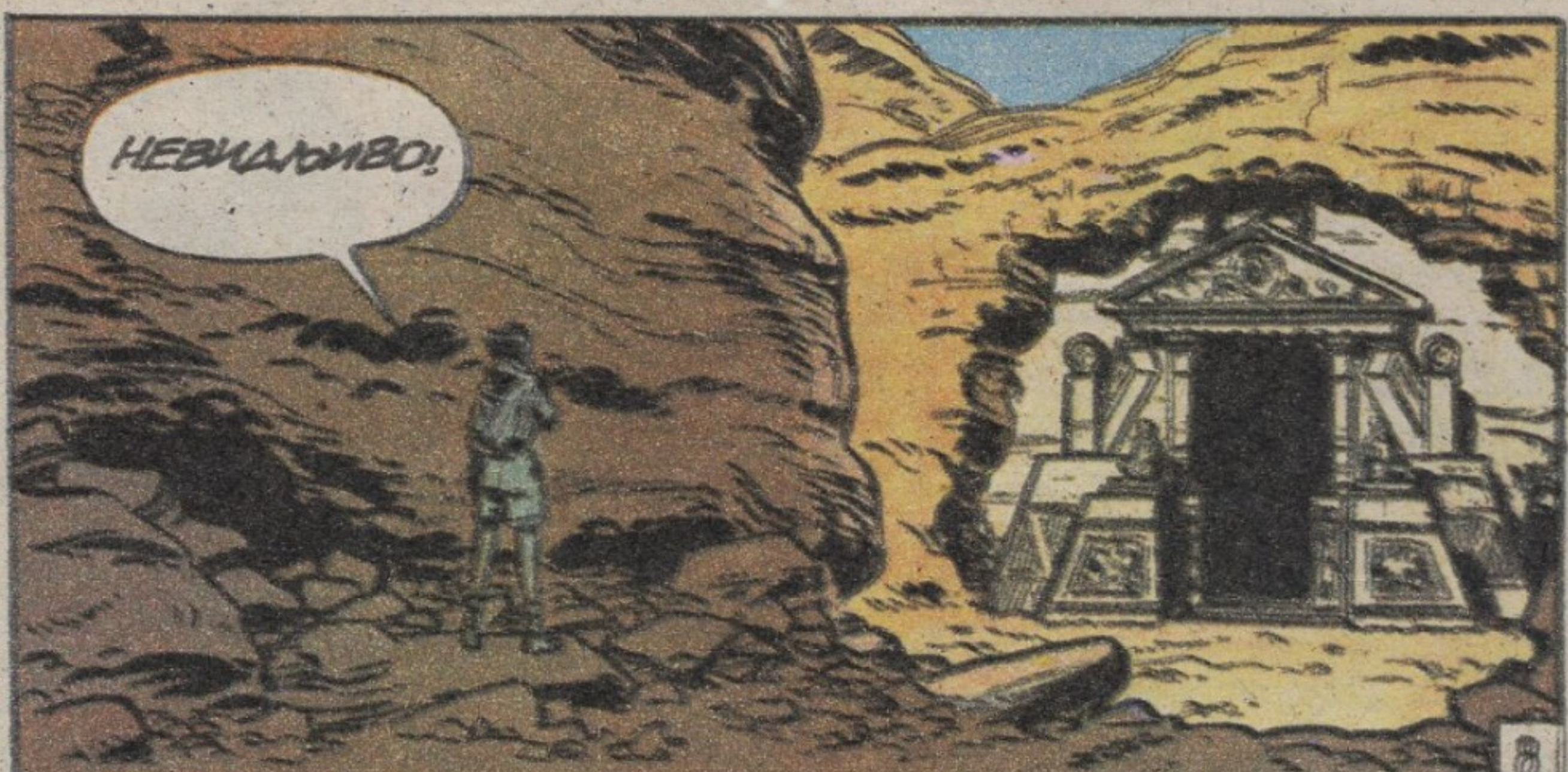
„У ЗЕМЉИ
ЧУДЕ БИХ ИМЕ
ЗА САДА ПРЕУ-
ПЛА! ОБАМО СУ
МЕ ДОВЕЛЕ ВЕОМА
ЧУДНЕ ПЛАСИНЕ!

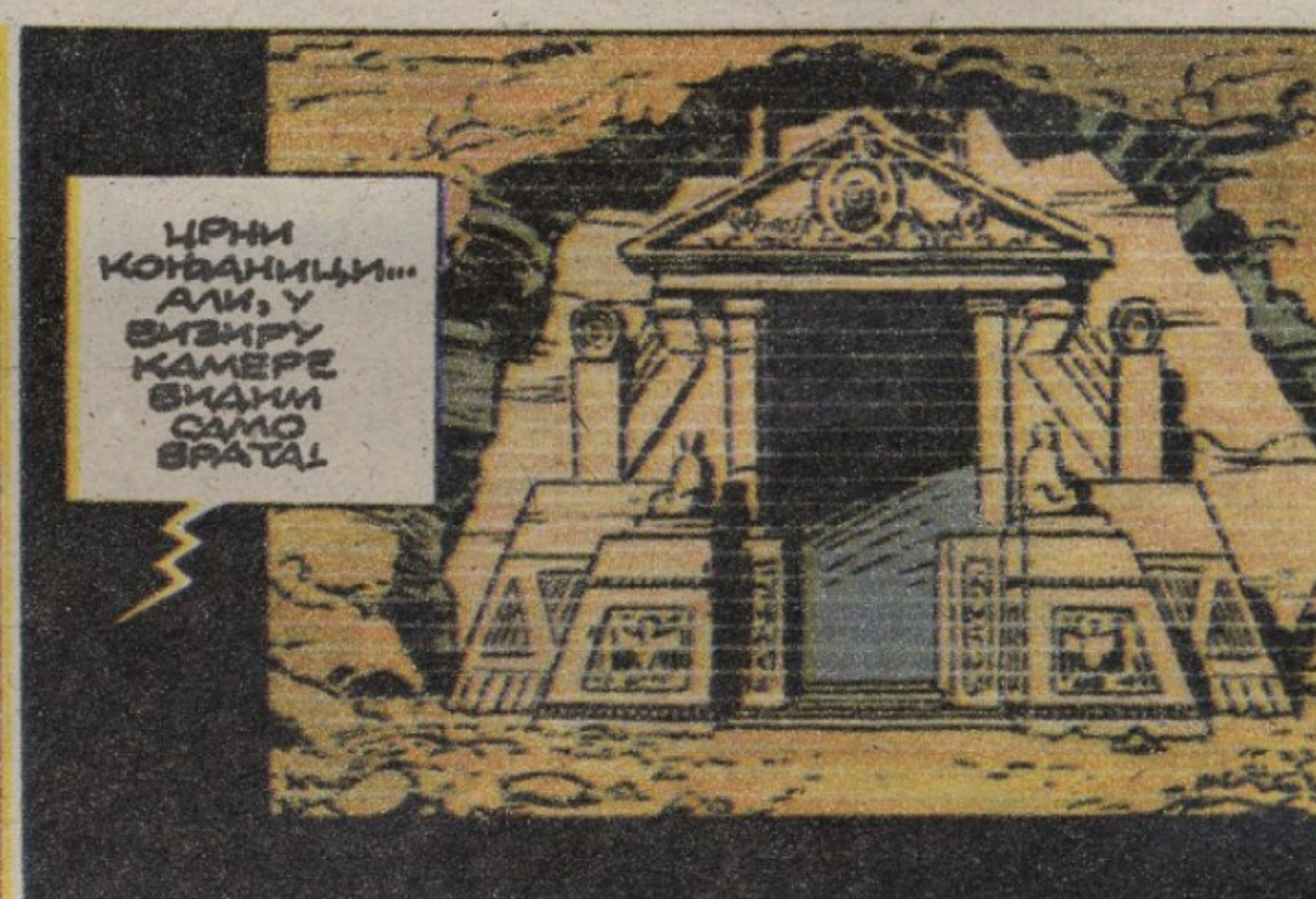
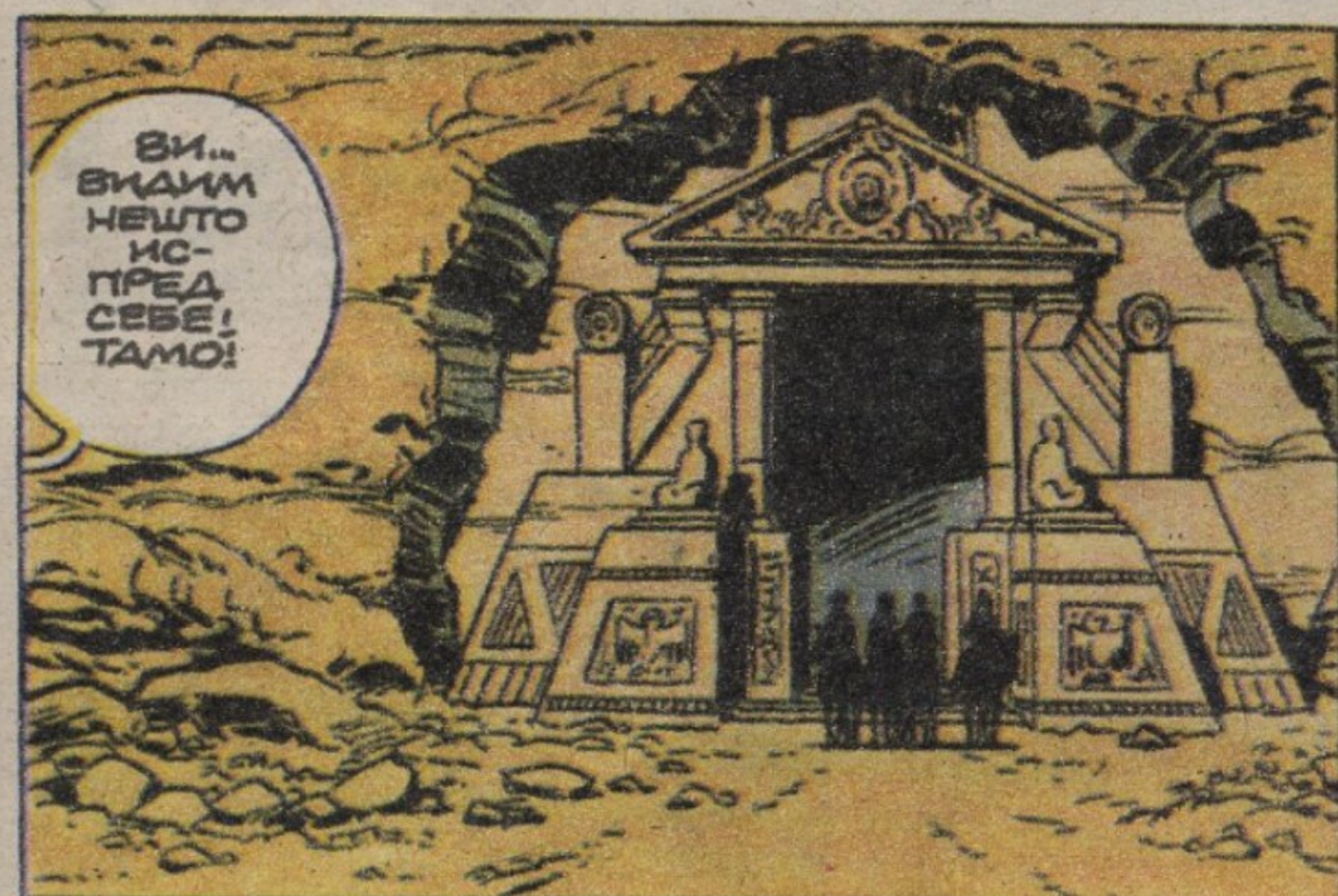
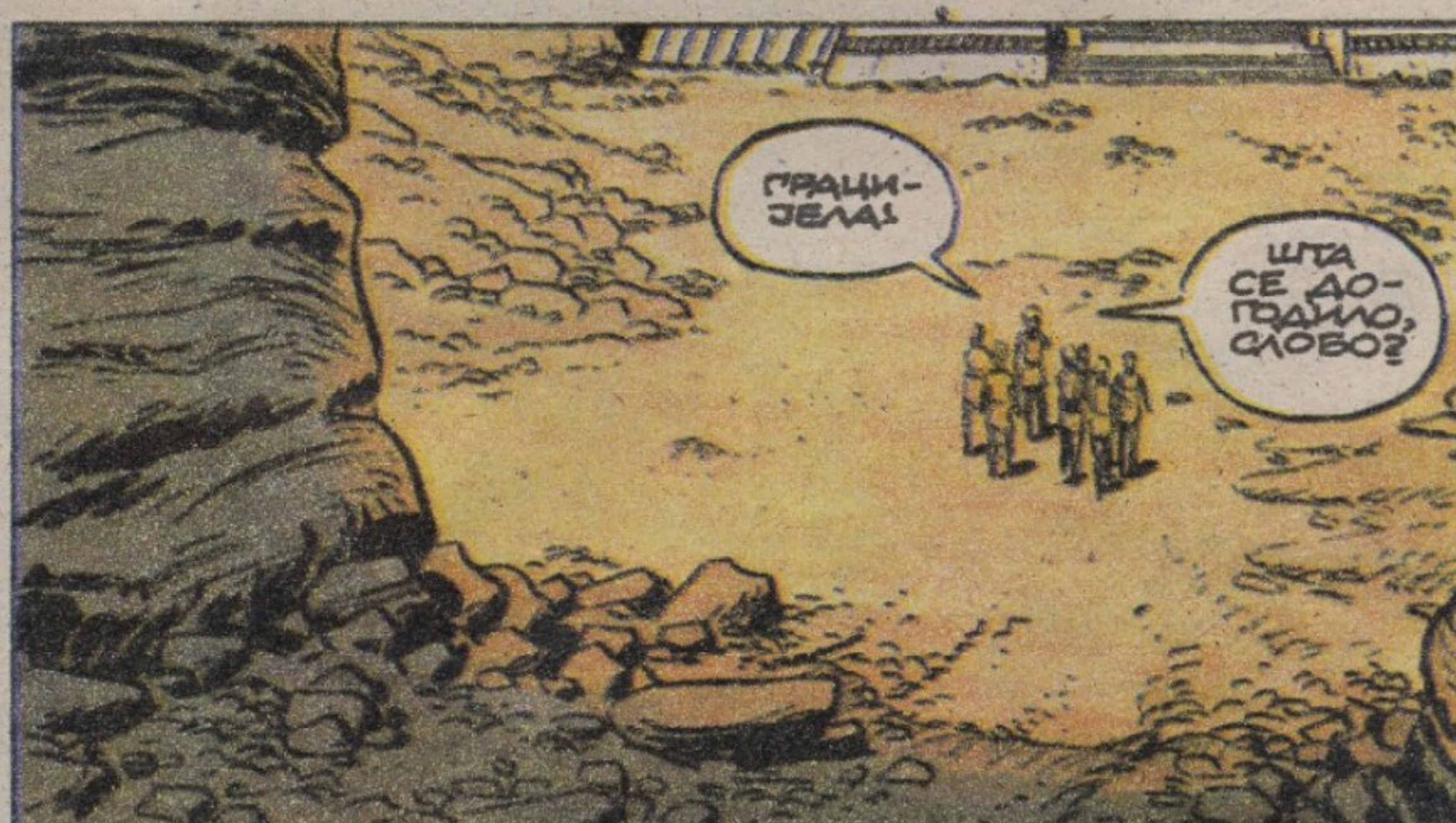
ГЛЕДАОЦИМА
НАШЕГ КАНАЛА МО-
ГУ РЕЧИ ДА НИ ВЕ-
ЧЕРАС, КАД НИ МНО-
ГО ПУТА ДО САДА, НЕ-
РЕ БИТИ РАЗОЧАРА-
НИ ЈЕР РЕ И ОНИ...

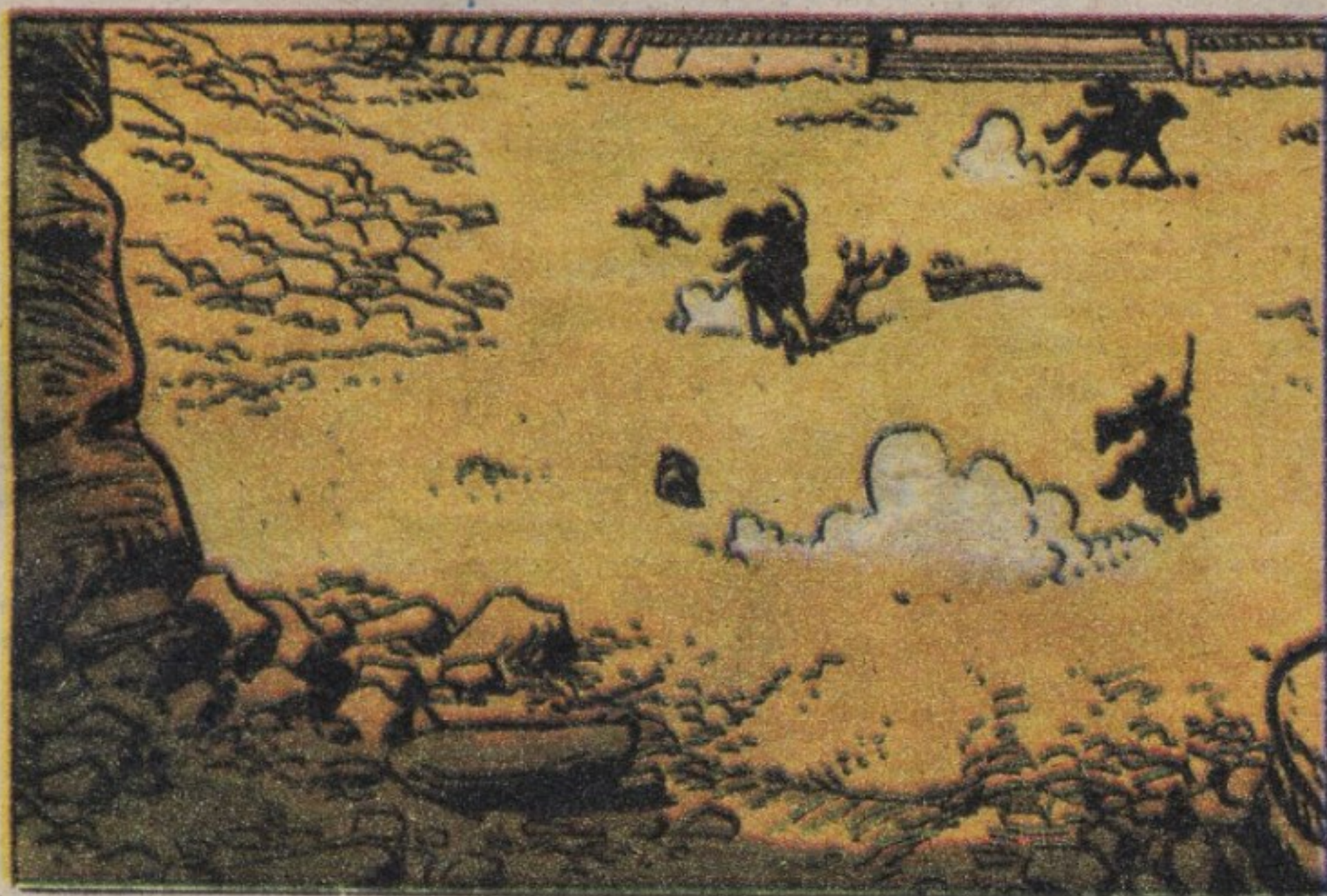
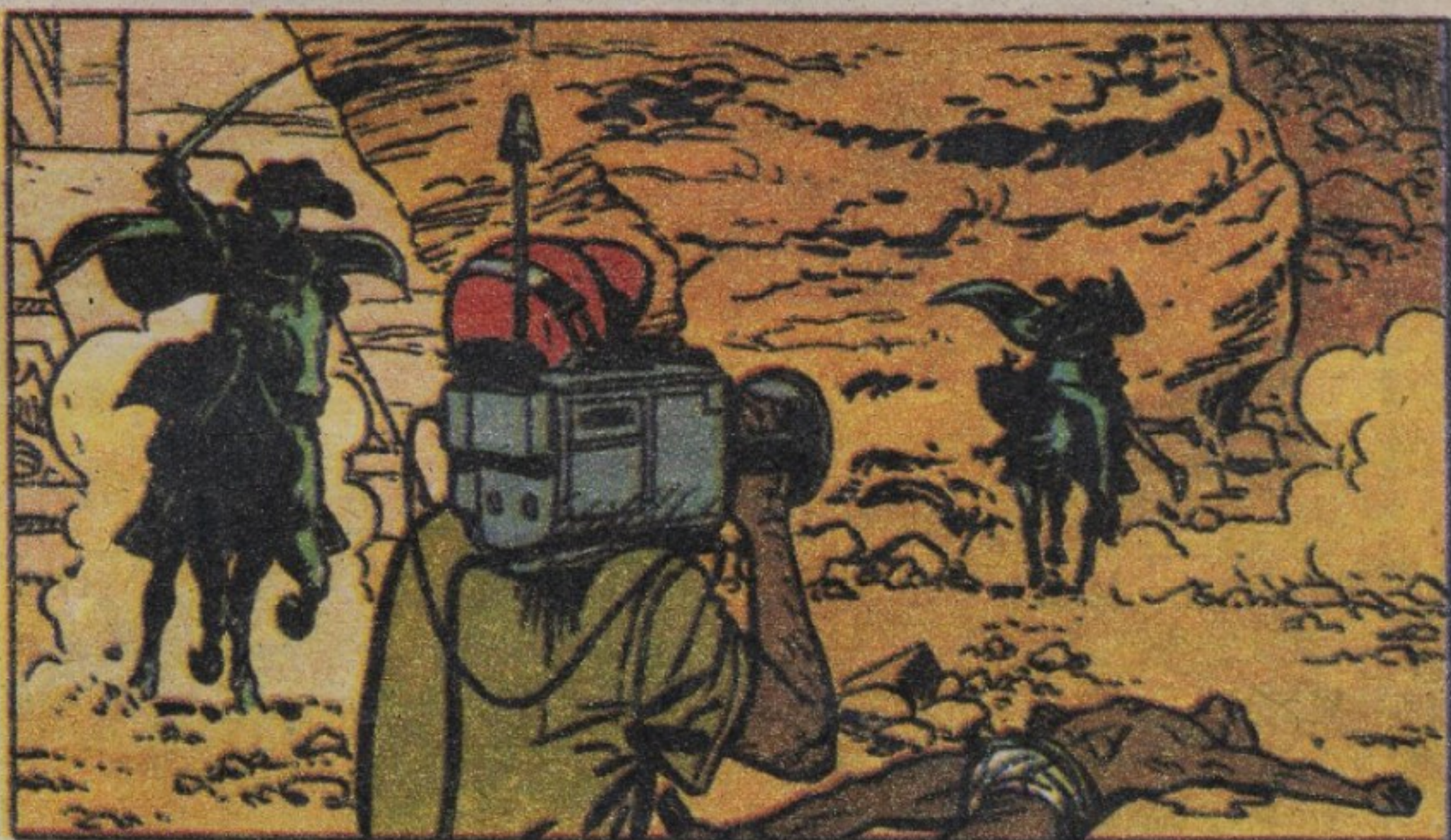
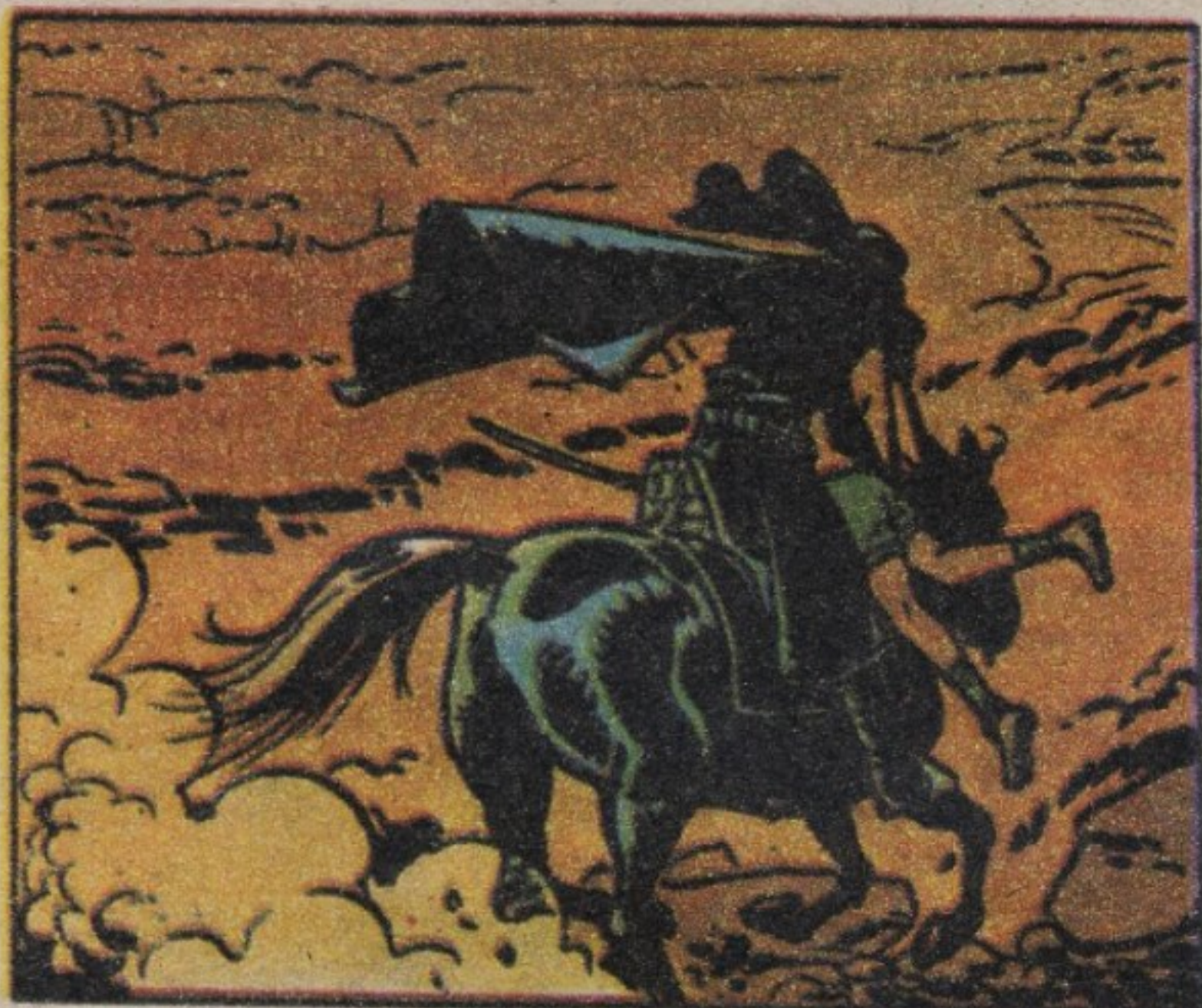
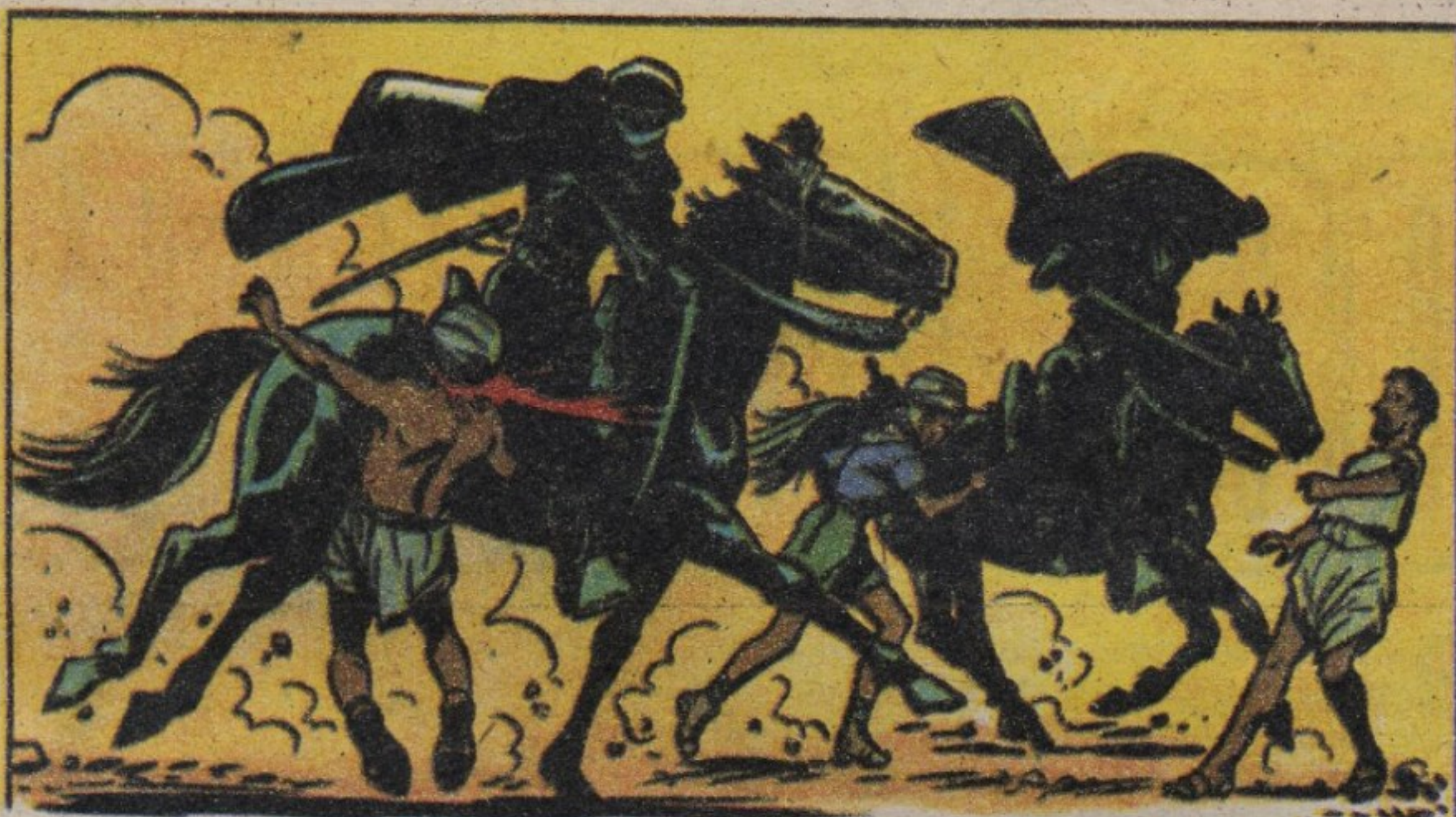

...ВИДЕТИ
НЕВИДЉИВО!

НЕВИДЉИВО!

ШПИЈУНИ СЕ ПОСЕБНО ОБУЧАВАЈУ ЗА ПРОТИВ-ПРИСМОТРУ ЧИЈИ ЈЕ ЦИЉ ДА ОТКРИЈЕ НЕПРИЈАТЕЉСКУ ПРИСМОТРУ ОСОБЉА, БЕЗБЕДНИХ КУЋА ИЛИ МРТВИХ ЈАВКИ

ПОСМАТРАЧИ

Откриће непријатељске присмотре довољан је разлог да се откаже састанак, избегне безбедна кућа или одустане од планираног опслуживања мртве јавке.

Екипи за противприсмотру на располагању се налази посебна технологија, укључујући радио и видео надзор. Понекад је нужно да се чланови екипе преруше како би избегли препознавање.

Средства која екипе користе по правилу су различита, од случаја до случаја. Очигледно, лакше је изводити такве подухвате у пријатељској него у противничкој земљи ■

Радио за присмотру

Радио који је агент носио на телу, испод одеће, употребљавао је КГБ шездесетих година. Микрофон и мали звучник били су скривени испод ревера капута или сакоа. Цепно електрично звонце упозоравало је на приспеле поруке. Корисник је могао тајно да одржава везу са осталим члановима екипе или са базом која је водила акцију ■

Микрофон (ношен испод ревера) Звучник (ношен испод ревера)

Радио у облику ручног сата

Сат је осамдесетих година користио совјетски КГБ и то како за присмотру, тако и за противприсмотру. Примао је унапред припремљене сигнале који су

приказивани на екрану. Пријемник за радио агент је носио на телу, и то са претварачем вибрација који је показивао долазак сигнала. Сат је коришћен за надзор

кретања шпијуна. Уколико би се закључило да постоји непријатељска присмотра, могла је да се пошаље хитна шифрована наредба да се мисија прекида ■

ПОСМАТРАЧА

Опрема за прерушавање

Да би се избегло препознавање приликом противприсмотре, понекад је потребно да чланови екипе измене свој изглед једном или више пута. Промене могу да буду сасвим једноставне: капут друге боје или стављање, односно скидање шешира или капе. Овај комплет из шездесетих година садржи материјал за најразличитије врсте прерушавања. Осим помагала за промену изгледа лица и косе, у њему се налази и необична справа: лажна потпетица која може да се стави у ципелу агента, чиме се избегава могућност да га неко препозна по начину хода ■

Шминком до старијег лица

Старије лице добијено вештачким путем нашироко је примењиван начин прерушавања пошто претежно не почива на маскирању костију. Шминка се користи да би се нагласиле постојеће боре, али неопходно је пажња да би се избегао неприродан изглед и осигурало да се шике и врат слажу с лицем. На сликама десно приказане су фазе у примени шминке да би се лице учинило старијим. На свакој слици шминка се налази на десној (нашој левој) страни лица ■

Дотеривање костију лица
Швајцар може само назвати
не да мисли о састав ко-
стију лица.

Наглашавање црте лица
Постојеће црте лица на-
глашавају се стављањем
загасите шминке.

Додавање светлијег тона
Вештачки се чине светли-
јим делови лица који су по-
мако уочљиви.

Стапано црта и тени
Побольникова се равнотежа из-
међу црта лица и светлиог те-
на да би се добио што природ-
није изглед.

Д. П.

Medvedić Lino uvek
sprema nešto fino,
bio to Čokolino ili Frutolino,
uvek je zdravo i divno.
Sve što nudi medvedić Lino,
svima postaje omiljeno!

Lino

Prirodna i zdrava dečja hrana

www.podravka.com

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

СТАРЕ И НОВЕ КОСТИ

Мене зани-
ма како за-
раста пре-
ломљена кост.

ЛИДИЈА
Нови Бечеј

Човечја кост је толико
јака да је право чудо ка-
ко се икад преломи. Она
је у стању да носи терет
30 пута већи него што
може цигла. Ипак, не-
кад се сломи услед деј-
ства јаке силе.

Сваки прелом кости
има назив, зависно од тога како је кост сломљена. Ако је на-
сла само на једном делу површине, тако да су крајеви и даље спо-
јени, онда је то напрстина или непотпуни прелом. Ако је кост
потпуно преломљена на два дела, то је прост или обичан прелом.
Када је сломљена на више од два дела то је сложен прелом. Нај-
зад, ако делови кости пробију мишиће и кожу, реч је о отвореном
прелому.

Намештање делова преломљене кости слично је лепљењу кома-
да сломљеног тањира. Ти делови морају да се наместе један уз
други тако да се додирују. Ћелије везивног ткива коштаних дело-
ва тада се умножавају и међусобно их повезују.

Коштано ткиво има велику способност да се само обнавља. Код
прелома кости њени делови и меко ткиво, мишићи и крвни судо-
ви око прелома раздирани су и повређени. Један део повређеног
ткива изумире. Цела околина прелома, која садржи коштане
окараје и меко ткиво, натопљена је згрушаном крвљу и лимфом.

Само неколико часова после прелома младе ћелије везивног
ткива почињу да се појављују у овој згрушаној маси. То је први
корак у зарастивању прелома. Ове ћелије брзо се умножавају и
ускоро се у њима нагомилава калцијум, а 72 до 96 часова после
прелома оне стварају ткиво које повезује крајеве кости.

У новоствореном ткиву таложи се више калцијума него обично.
Калцијум помаже да у року од неколико месеци поново настане
тврда кост.

Гипс и завоји стављају се како се поломљена кост не би помери-
ла и тиме пореметило срастање ■

И ТРЕЋА И СРЕЋА

Молим вас да,
укратко, објасни-
те када је све
Мајкл Џордан
напустио ко-
шарку и поново
се враћао на
паркет.

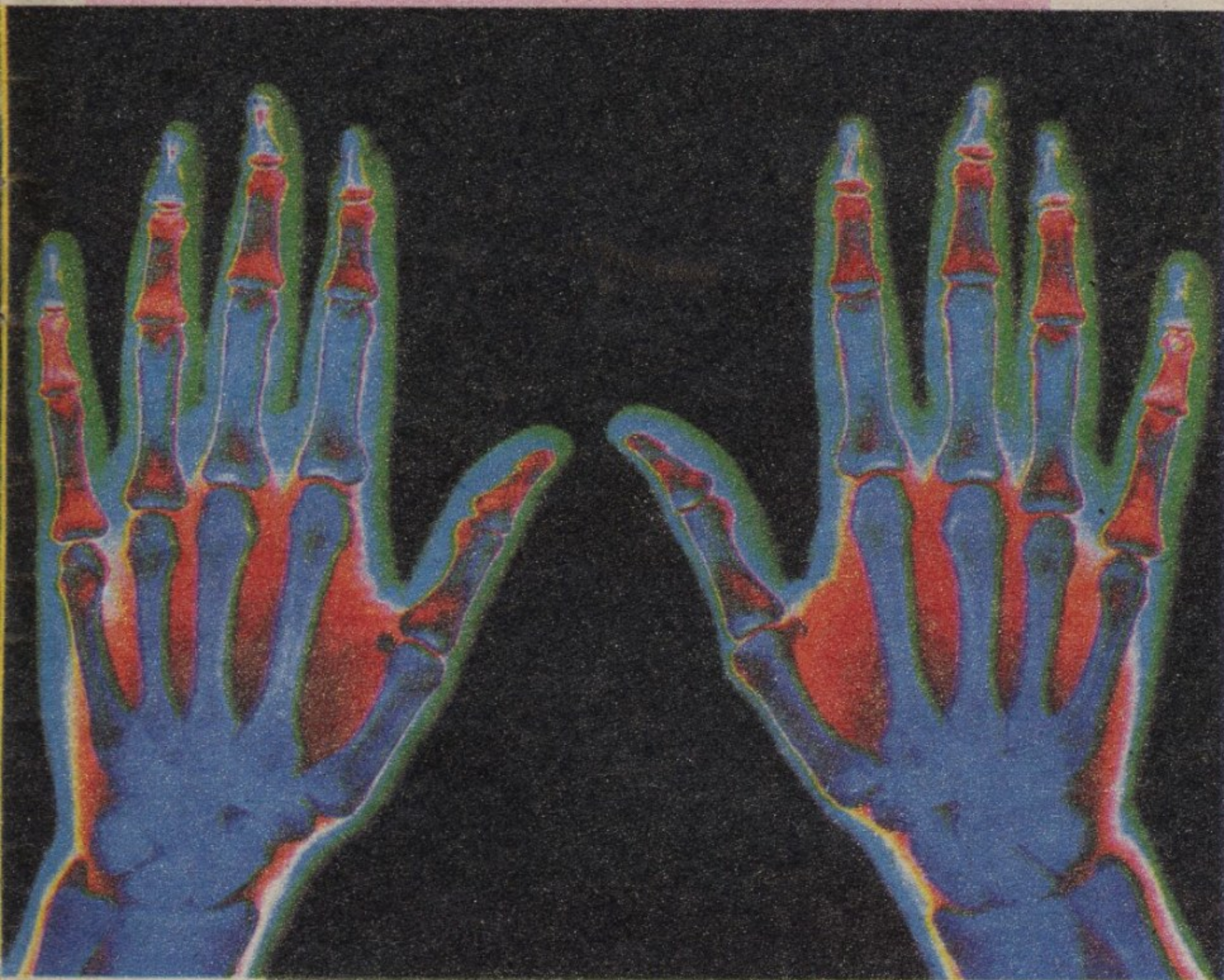
БРАТИСЛАВ
Лапово

Леген-
дарни
ас NBA
лиге
Мајкл
Џордан
(рођен
1963) први
пут је ко-
шарци рекао
збогом почет-
ком октобра

1993. године. Било је то по-
сле троструког узастопног
лигашког тријумфа (1991,
1992, 1993) његове екипе
„Чикаго булс“, ком је
Мајкл дао пресудан до-
принос. Пошто је извесно вре-
ме, без нарочитог успеха, поку-
шавао да игра бејзбол, Џордан
се у марту 1995. године вратио у
старо кошаркашко јато.

Са екипом чикашких „бико-
ва“ Мајкл Џордан је поново

три пута (1996,
1997, 1998) био
шампион најјаче
кошаркашке ли-
ге на свету. Јану-
ара 1999. године
објавио је да
неопозиво на-
пустио спорт у
ком се просла-
вио. Тога се др-
жао више од две и
по године да би не-
давно, крајем сеп-
тембра, обзнанио
да се још једном
враћа под кошеве.
Овог пута, међу-
тим, он се, уместо
„Булса“, определио
да заигра за екипу
„Вашингтон визардс“ ■

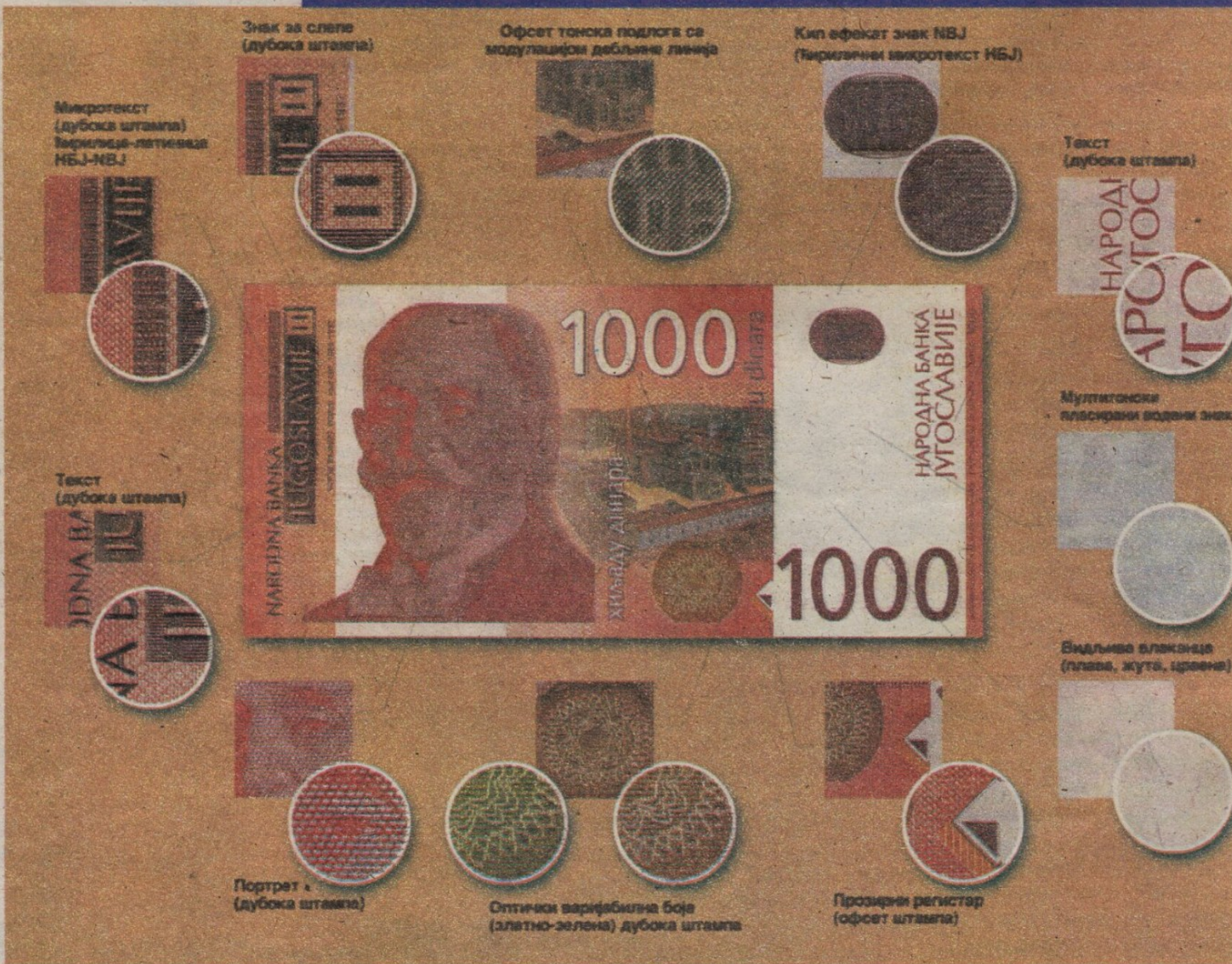

БОРЋЕ ВАЈФЕРТ - ГУВЕРНЕР

Занима ме зашто се на новој новчаници од 1000 динара нашао лик Борђа Вајферта о коме знам једино то да је био познати произвођач пива и која су основна обележја те новчанице?
ДАНИЛО М. Београд

Није се Борђе Вајферт (1850 – 1937) нашао на једној од нових новчаница само зато што је био познати произвођач пива. Један од својевремено највећих индустријалаца у Србији Борђе Вајферт се бавио и многим другим делатностима – на пример вађењем руде – а учествовао је и у оснивању више значајних новчаних установа. Најпознатија је свакако Народна банка. Био је њен вицегувернер и гувернер. Много је учинио за Србију и све су то разлози што се лик Борђа Вајферта налази на новчаници од 1000 динара. Објављујемо ову новчаницу и сва њена најважнија обележја

БИСЕР КАО ПАТЛИЦАН

Драги „Забавниче“, мо-
лим те да ми одговориш коли-
ко је тежак највећи бисер на
свету.

ДРАГУТИН
Крушевац

Највећи и најтежи бисер за
који се данас у свету зна јесте
„Бисер Азије“. Он има масу
од 120 грама и облик налик на
патлиџан, а нађен је у бисерној
шкољки чије је латинско име
Meleagrina saxina. Тај бисер
необичне величине, и
одговарајуће цене (својевремено
је плаћен 50.000 фунти), један
лондонски драгуљар уградио је у
јединствен накит који, због своје
тежине, не може да се носи него се
чува у једној лондонској банци.

Међу најпознатије бисере на свету
убраја се и „Велики крст Југа“ који
је необична природна творевина од
девет повезаних зрна бисера. Она су
тако међусобно спојена да их је
седам поређано у једном, а два у
другом низу који је, уз то, управан
на први низ. То чудо природе
нађено је 1886. године
у једној бисерној
шкољци поред
западне обале Аустра-
лије. „Велики крст
Југа“ данас се налази у
британској круни ■

РЕШЕЊА

ПОМИЦАЉКЕ

Смоква, кестен
Сарака, крагуј
Угорац, срдела
Газела, оцелот

КЛИН

Затравити се, Стари завет, са-
зревати, варати се, расвета, тера-
са, Астер, раст, Арт, ат, ав

ИЛУСТРОВАНА ОСМОСМЕРКА

Пегла

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Бандерас, опал, авиони, Мелани,
Ласло, поредак, Крка, нако, РТВ,
ако, бакрице, и, НА, метлика, гд, и,
мускета, Кра, јас, Арни, ирит, Анто-
нио, Трифо, Даркот, клавир, Амур,
излопати ■

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Водоравно: Нарвик, Спар-
та, златник, сокак, клогка,
Стојанка, трапер, условност,
Грчка, Картер, виноград, ро-
мантизам, Калимеро, воде-
ни коњи, Максимовић, Ау-
стрија, порезник, шанса,
Казахстан, лаванда, ра-
кета, светлионик,
искреност, алатка,
дресер, читанка. Ус-
правно: носорог,
Страдивари, Швед-
ска, тачка, микаде,
ранг-листа, искра,
антена, Снежана,
класер, Селерс, Ама-
зон, дрозд, крушка,
Стромболи, Кара-
кас, транспорт, ка-
рамела, емољина, тр-
кач, фреска, нео-
дим, транс, финта,
остреланин, Квази-
модо, срећник, берет-
ка ■

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК БРОЈ 2594

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је
28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни
уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибничар

Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А. Д.

Штампа Штампарија Политике А.Д.
11000 Београд,
Македонска 29

Заменик главног и
одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички
уредник Душан Глушац

Графички уредник
серија Горан Војиновић

Редакција
Олга Вукадиновић
Бојана Дожић
Слободанка Делибашић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Милић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција
Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Митра Тилев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Редакција 3224-483
Техничка редакција 3226-620
централна 3224-191 и 3225-761
претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дина, 3 месеца 468,00 дина, 6 месеци 936,00 дина.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280,
уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А. Д.

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противвред-
ност осталих валута. Полугодишња/авионом: I гру-
па – Европа: 191 DEM. II група – Азија – Африка:
200 DEM. III група – Америка – Аустралија: 215
DEM или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:

DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Ger-
many, SWIFT: DEUTDE33, на рачун број:
100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД
БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA,
SWIFT: KOVB2033, BLZ 99900158,
А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
Као саврха уплате ОБАВЕЗНО навести
„претплата на лист“.

Копију уплате обавезно послати на адресу
ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд,
29. новембра 24/I Yugoslavia

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а
копију уплате на факс:

++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

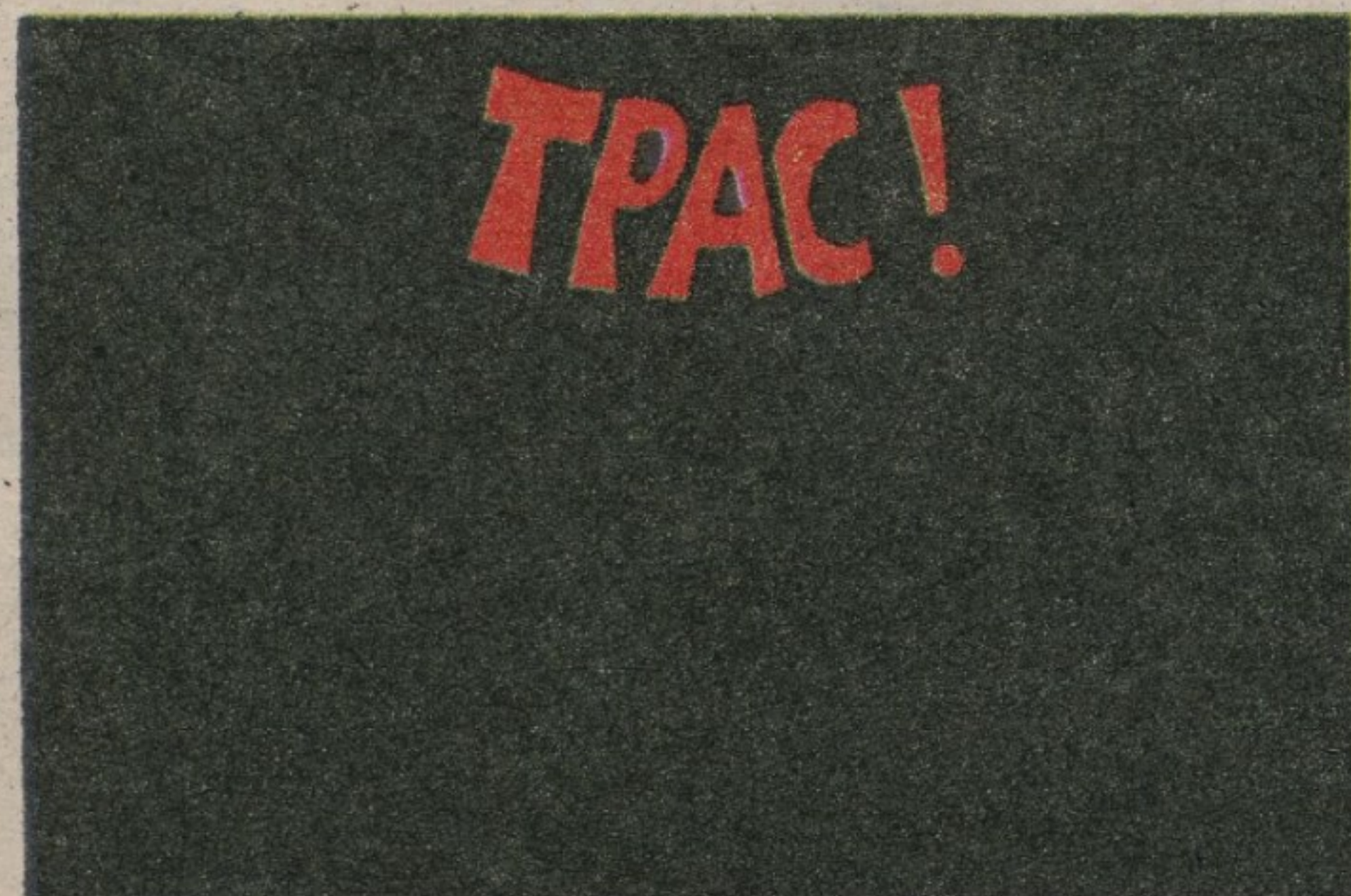
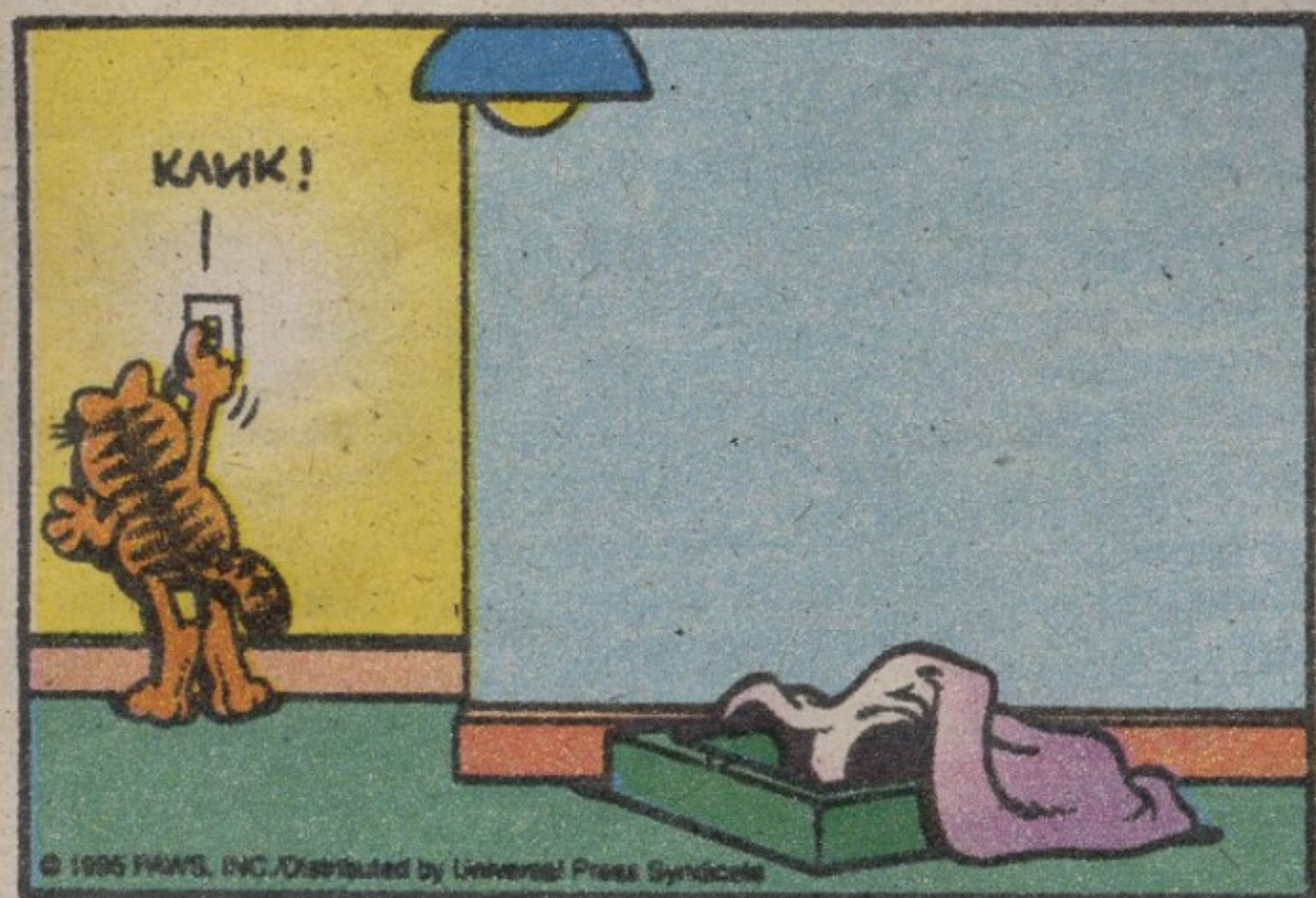
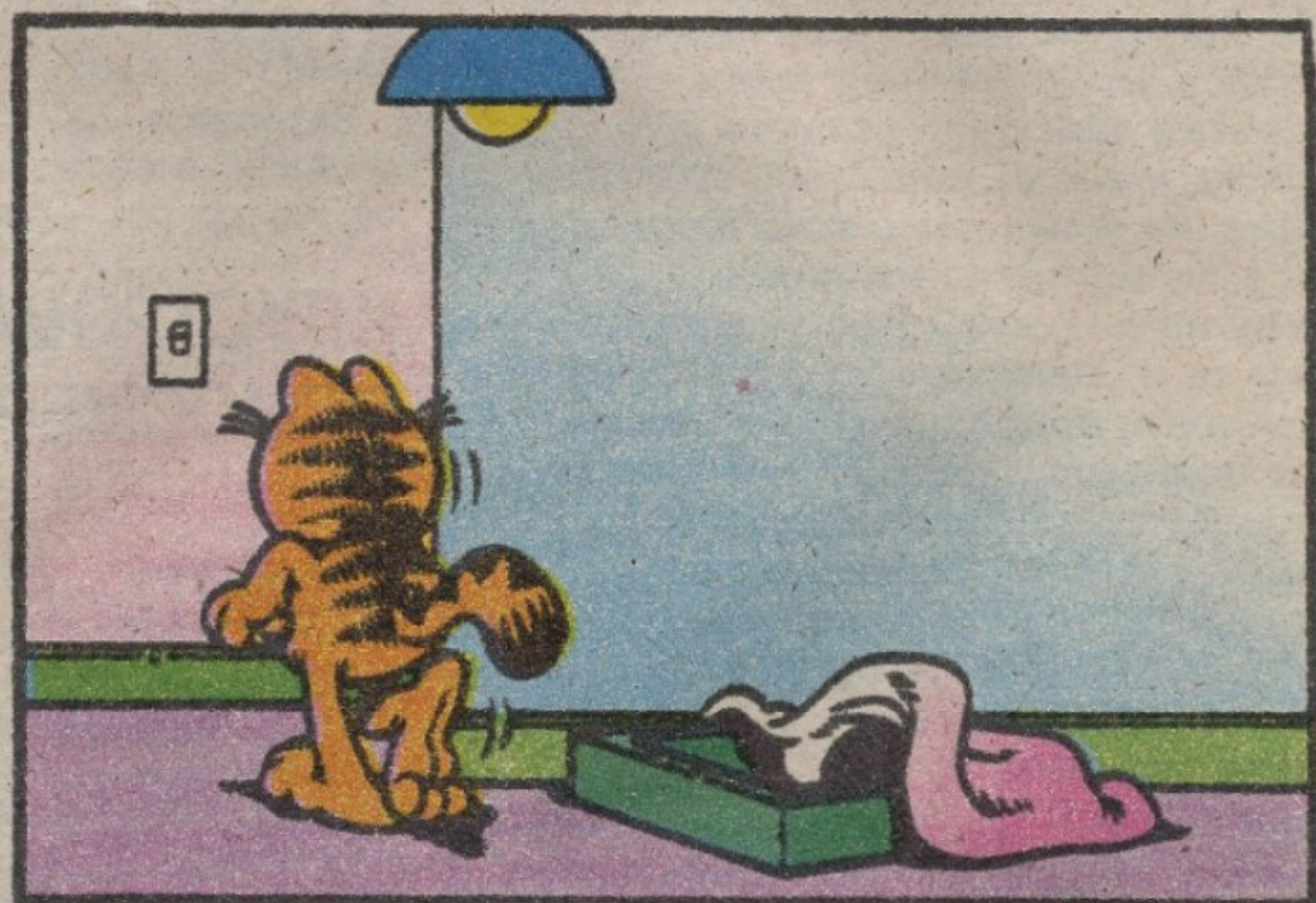
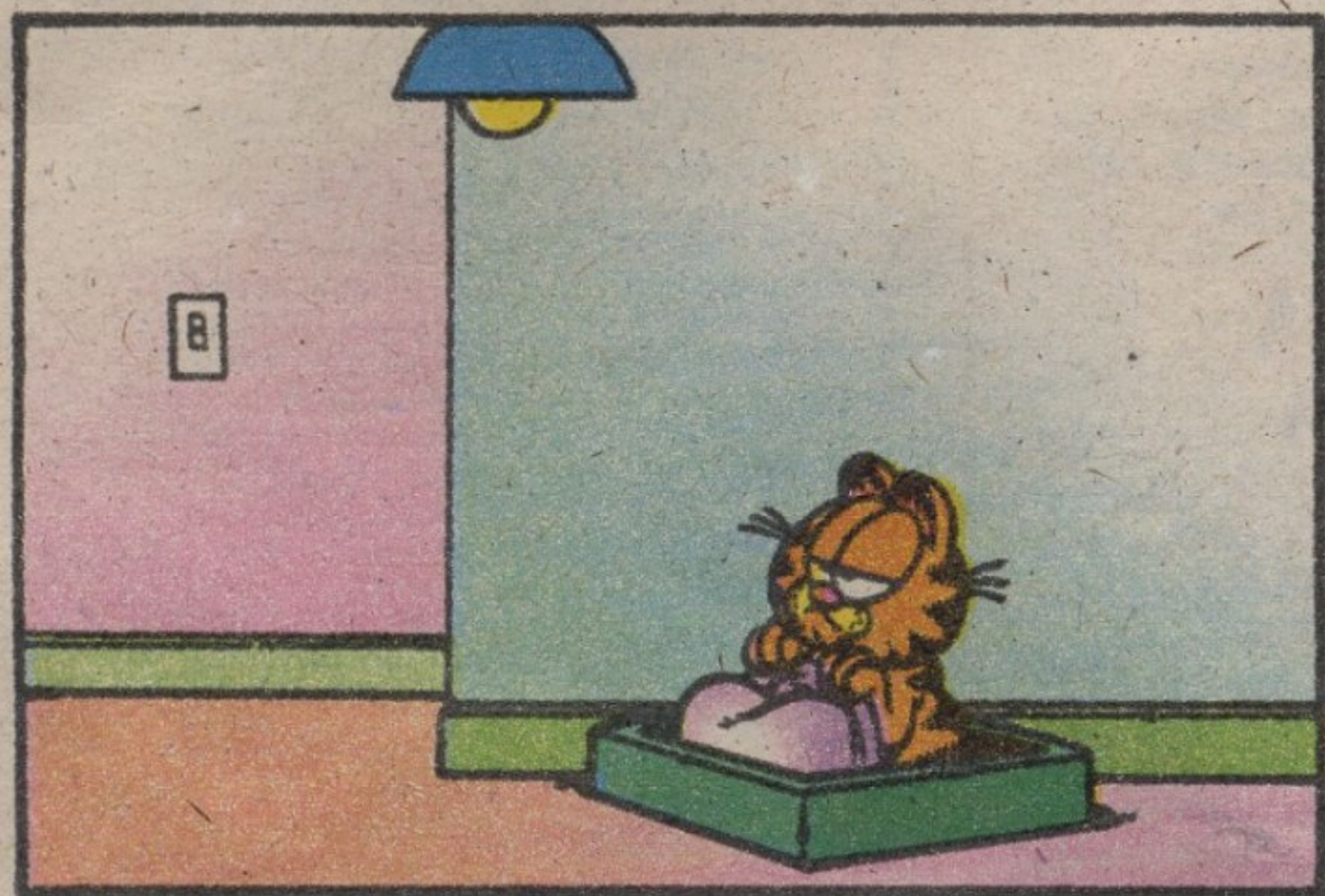
НАСЛОВНА СТРАНА
АЛЕКСА ГАЉИЋ

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

26. 10. 2001.

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD GARFIELD

Da li ste ikada osetili pravo uzbuđenje?

Dodajte i uživanje!

ТО ЈЕ,
ДАКЛЕ,
ЛЕГЕНДА О
МАТА НУИ.

ДА, ПОСТОЈИ
ЈОШ ИЗ ДОБА
КАДА ЈЕ СВЕТ
БИО МЛАД...

...ВЕЛИКИ
ДУХ МАТА НУИ
СИШАО ЈЕ С НЕБА
КАО ПЛАМТЕКА
ЗВЕЗДА...

ПУТОВАО ЈЕ
СВЕТОМ, УЖИВАО У
ЛЕПОТИ И ЧУВАО
ПРВА ЖИВА
БИКА...

НИПРОРОТАМУС

АЛИ, МАТА НУИ
НИЈЕ БИО САМ,
У СТОПУ ГА ЈЕ
ПРАТИО ЊЕГОВ
ЗЛИ БРАТ МАКУТА...

ЗЛИ МАКУТА
ЗАЧАРАО ЈЕ ОСТРВО
МАТА НУИ И ОНО ЈЕ
УТОНУЛО У САН...

НО, НИЈЕ
СВЕ ИЗГУБЛЕНО,
ТОА, МОЌНИ ЈУНАЦИ,
СТИГЛИ СУ НА
МАТА НУИ.

ЊИХ
ШЕСТОРИЦА СА
ИСТОМ НАМЕРОМ ДА
ПОБЕДЕ МАКУТУ И
СПАСУ СВЕТ!